

PREPOROD Journal

ISSN 1334-5052

BROJ 130, TRAVANJ 2011.

**PRI LIKA ZA SUSRET, SJEĆANJE, PREPOZNAVANJE I PROPITIVANJE
POČAST SREBRENIČKIM ŽRTVAMA
"PREPORODU" NAGRADA ZA ŽIVOTNO DJELO U IZDAVAŠTVU
INTERVJU: NEDŽAD HODŽIĆ
EGZEKUTORI U SREBRENIČKOM GENOCIDU
PRAVILO ČETVORICE
SVJETSKI KOŠARKAŠKI VELIKAN
ISLAMSKO POIMANJE BOGA**

ISSN 1334-5052

PREPORODOV JOURNAL

mjesečnik KDBH "Preporod"

*Izdavač:*Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske
"Preporod"*Glavni urednik:*

Ismet Isaković

Zamjenik glavnog urednika:

Filip Mursel Begović

Redakcija:

Amina Alijagić

Mirza Mešić

Sena Kulenović

Edis Felić

Faris Nanić

Ajka Tiro Srebreniković

Suradnici:

Mirsada Begović

Edina Smajlagić

Avdo Huseinović (BiH)

Edin Tule (BiH)

Amel Suljović (BiH)

*Adresa:*Preporodov Journal
Ilica 35, 10000 Zagreb*Telefon/faks:*

+385 (0)1 48 33 635

e-mail:

kdbhpreporod@zg.t-com.hr

kdbhpreporod@kdbhpreporod.hr

ismet.isakovic@sk.t-com.hr

web: www.kdbhpreporod.hr

Žiro-račun:

ZABA 2360000-1101441490

Devizni račun:

SWIFT ZABA HR 2X: 70300-280-3755185

Cijena: 15 kuna*Pretplata:*

RH 100 HRK godišnje

BiH 30 KM godišnje

Svijet 20 € godišnje

Tisak:

mtg-topgraf d.o.o., Velika Gorica

Tiskano uz financijsku potporu iz
Državnog proračuna Republike
Hrvatske putem Savjeta za nacionalne
manjine Republike Hrvatske

Na naslovnoj stranici:

Slika Mersada Berbera iz monografije
"Srebrenica"

SADRŽAJ

UVODNIK

Prilika za susret, sjećanje, prepoznavanje i propitivanje 3

BOŠNJACI U HRVATSKOJ

Politika i etika nepripadanja 4

Knjiga s mjerom i ukusom 6

Politika destabilizacije BiH 7

Počast srebreničkim žrtvama 9

Značaj humanitarnog rada i obitelji 11

Ratna priča iz Sarajeva 13

Bošnjački identitet 14

Kažnjavanje žrtve 15

"Preporodu" nagrada za životno djelo u izdavaštvu 16

HRVATSKA

Presuda hrvatskim generalima 19

INTERVJU – NEDŽAD HODŽIĆ

Bošnjake nije radikalizirala niti naša Srebrenica 21

BOSANSKI BAROMETAR

Sabor u službi dva HDZ-a 24

Egzekutori u srebreničkom genocidu 26

IZ SVIJETA

Arapske smrti i bankarski košmari 28

Pravilo četvorice 33

KULTURA

Kad sretnoš Hanku 36

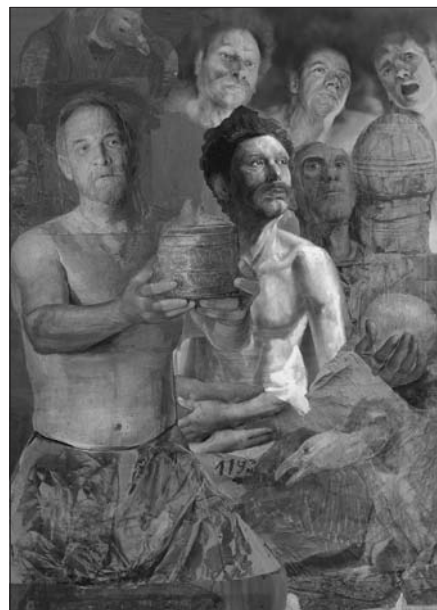
Istina o Dobrovoljačkoj 37

PRIČE IZ BOSNE

Svjetski košarkaški velikan 39

ŽIVJETI ISLAM

Islamsko poimanje Boga 41

Prilika za susret, sjećanje, prepoznavanje i propitivanje

U mjesecu svibnju napunilo se dvadeset godina Preporodovog djelovanja. Dva se desetljeća, iako kontinuiranog djelovanja, u mnogočemu razlikuju, jer su snažno određena bitno različitim društvenim okolnostima.

Pečat prvom i bitno težem te opasnijem desetljeću Preporoda dao je predsjednik Društva i glavni urednik "Behara" književnik Ibrahim Kajan. Uz pomoć velikih imena hrvatske kulture kao što je rahmetli Ismet Ico Voljevića, profilirao je Behar i otvorio prostor za glas naroda suočenog s prijetnjom političkom, kulturnom i fizičkom opstanku. U Beharu je nebrojene koprene s našeg nasljeđa razotkrivao rahmetli dr. Muhamed Ždralović, voditelj Orijentalne zbirke Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i drugi glavni urednik Behara. Društvenopolitičke tabue, lokalne i globalne, polemično je otvarao publicist Faris Nanić oblikovavši u konačnici "Preporodov Journal". Čitav je niz ljudi svih tih godina riječju i djelom stvarao i snažno podupirao rad Preporoda. Veliki kulturni potencijal i iskustvo Bošnjaka Zagreba i Hrvatske omogućio je Preporodu prepoznatljivost izvornog autoriteta. Hvala svima na entuzijazmu i hrabrosti bez kojih u ta teška vremena ništa ne bi bilo moguće.

Ostvarene rezultate drugog desetljeća odlikuje kontinuirano djelovanje s postupnim obogaćivanjem programa i oblikovanjem novih. Sve naše aktivnosti vremenom i velikim trudom postajale su zrelije, potpunije, relevantnije. Unosili smo nove trajne programe, kao što su "Preporodov Journal" i "Orient Espresso". Osvježavali smo tradicionalne programe novim nositeljima i njihovim prioritetima kulturnog djelovanja, kao što je slučaj s časopisom Behar koji je ostvario značajan proboj takozvanih manjinskih okvira recepcije. Proširivali smo djelatnosti u obimu i raznovrsnosti, naročito u izdavaštvu, ali i Bošnjačkim riječima i "Bulbulima", gdje smo konačno ostvarili i stari san o izdavanju CD-a. Postupan porast financijskih sredstava iz Proračuna RH koji nam osigurava Savjet za nacionalne manjine RH omogućio je svladavanje starih problema substandardnog financiranja te povećanje obima i kvalitete programa.

Za kvalitetu svog rada Preporod je višekratno nagrađivan. Vrijedno je podsjetiti, još 2004. drama Amira Bukvića "Aristotel u Bagdadu", u našoj nakladi, osvojila je nagradu Ministarstva kulture RH za najbolji dramski tekst. Objavili smo i njegovu dramu "Djeca sa CNN-a", koja je u režiji Aide Bukvić na Marulićevim danima u Splitu 2009. osvojila nagradu publike za najbolju predstavu i glavnu mušku ulogu, koju igra Amar Bukvić, a na Festivalu glumca u Vinkovcima nagradu za najbolju predstavu i glavnu mušku ulogu. Časopis "Behar", s glavnim urednikom Seadom Begovićem na čelu, osvojio je 2010. nagradu za najbolji časopis na Sajmu

knjiga u Sarajevu, a 2011. godine, na istom sajmu, Preporod je, na čelu s bivšim i sadašnjim urednicima sva tri naša informativna izdanja, osvojio nagradu za životno djelo u području izdavaštva. Ovim nagradama nismo prepoznati samo kao nositelji visoke kvalitete odgovarajućeg žanra. Mi smo dokazali da je stvaralaštvo Bošnjaka Hrvatske, u kontekstu slojevitog i višestrukog identiteta, integrirano kao izvorna posebnost u hrvatsko i bosansko-hercegovačko kulturno biće. Ono tvori novu kreativnu vrijednost oblikovanu u interkulturnom i intercivilizacijskom dijalogu. Mi smo to uspjeli. Možemo biti ponosni.

U organizacijskom smislu, spoznali smo blagovremeno da su za kvalitetnu upravu, odlučivanje, izradu i provedbu programa potrebni ljudi koji razumiju ciljeve i organizaciju društva, načine i mogućnosti financiranja, društveno okruženje, ali istodobno svojim kreativnim, požrtvovnim i intenzivnim radom financijski slabo, a često i nikako nagrađenim, učestvuju u oblikovanju i provedbi naših aktivnosti. Vjerujem da je samo u takvoj upravnoj i organizacijskoj kulturi bilo moguće dostići navedene rezultate.

Neke su, međutim, boljke ostale neizlječene. Iako imamo vrsne i dokazane suradnike naših informativnih izdanja, mi se još i danas suočavamo s nedovoljnim brojem takvih suradnika. Vjerovao sam, naime, da ćemo do ovog trenutka imati ohrabren veći broj redovitih suradnika spremnih na nekoliko stručnih kvalitetnih tekstova godišnje. Svoje sam uvjerenje temeljio na činjenici nemalog broja visokoobrazovanih Bošnjaka mlađe i srednje generacije u Hrvatskoj. Nadao sam se i većem broju izdavačkih projekata stručnog i znanstvenog profila u svrhu vjerodostojnijeg osvjetljavanja bošnjačke i islamske stvarnosti u Hrvatskoj i šire. Program dopunske nastave jezika i kulture Bošnjaka još se nije počeo ostvarivati. Otvaranje bošnjačke knjižnice još uvijek nije moguće i zbog prostornih problema. No kako su nedavno obnovljeni obostrani naponi s Gradom Zagrebom za iznalaženjem novog Preporodovog prostora koji bi pored knjižnice mogao udomiti i manji scenski prostor, za nadati se je bržem rješavanju navedenih potreba.

Odgovor na navedene izazove označit će ulazak u treće desetljeće Preporoda. Obilježavanjem dvadesete godišnjice na jesen pokušat ćemo naglasiti ono najbolje iza nas i ocrtati konture onog najboljeg pred nama. Pod pokroviteljstvom predsjednika Republike, uz multimedijalan program, od žive riječi, preko glazbe i filma do teatra, bit će to prilika za susret, sjećanje, prepoznavanje i propitivanje. Sebe samih. □

Senad Nanić,
predsjednik KDBH Preporod

XVI. Bošnjačke riječi u Hrvatskoj: predstavljanje knjige “Bosanskohercegovački roman na kraju 20. stoljeća”

Politika i etika nepripadanja

U okviru tradicionalne manifestacije XVI. Bošnjačkih riječi u Hrvatskoj, 1. travnja 2011. u prostoru Bošnjačke nacionalne zajednice u Zagrebu, održano je predstavljanje knjige *Bosanskohercegovački roman na kraju 20. stoljeća*, autorice doc. dr. Alme Denić Grabić. Izdavač ove značajne studije je Bošnjačka zajednica kulture “Preporod” Brčko Distrikt BiH. Pored autorice, knjigu su predstavili mr. sc. Senad Nanić, predsjednik KDBH “Preporod”, dr. sc. Mevlida Djuvić i mr. sc. Ajka Tiro Srebreniković.

Komparacije s kulturnim kretanjima

Mr. sc. Senad Nanić se u predstavljanju ove knjige osvrnuo na značajku vremena u kojemu su nastajali bosanskohercegovački romani koji su predmet istraživanja dr. Denić Grabić, označivši ga vremenom društvene deziluzioniranosti usamljenosti i subjektivnosti. No, međutim, bez obzira na subjektivnost i upućenost pojedinca na samoga sebe, tekstovi i diskursi predstavljaju igru tragova drugih tekstova i diskursa. Središte proučavanja dr. Denić Grabić nije isticanje suverenosti nacionalne kulture, a niti univerzalnost Kulture nego je zanimaju točke preklapanja. Upravo zbog toga Ja se ostvaruje odnosima s drugim, a ne samim drugim jer priziva etičku odgovornost prema drugome, što bi u konačnici trebalo određivati moralne i etičke principe postmoderne koja i na pozicijama dekonstruktivizma pokušava odgonetnuti odnose u svijetu, ali je dekonstruktivizam neodvojiv od egzistencijalizma, svog svjetonazorskog izvora.

Bitna naznaka istraživanja u ovoj knjizi odnosi se na posljedice jugoslavenskih ratova koji su doveli ne samo do egzila stanovništva nego i do egzila u književnosti. Postoji ogromna potreba prava na govor, a ne na šutnju u bosanskohercegovačkoj kulturi koja je kultura sjećanja, a ne laži, upravo zbog nesretnih društveno – političkih događanja. Studija *Bosanskohercegovački roman na kraju 20. stoljeća* obogatila je, ne samo bosanskohercegovačku književno teoretsku i kulturalnu teoriju, nego je značajna i u širem kontekstu iz razloga što se na korpusu odabranih bosanskohercegovačkih roma-

Promocija knjige o bh-romanu održana je u prostorijama BNZH

na nastalih na kraju 20. stoljeća, komparativnom metodom dokazalo kako postmoderna ne može funkcionirati u usko nacionalnim okvirima. Dr. Denić Grabić preko književne vrste romana, pravi komparacije s kulturnim kretanjima, upravo stoga što se u romanu, možda više nego u drugim narativnim vrstama, zrcali vlastita slika identiteta i kulture, ali i slika Drogoga.

Prostor arheologije lektire

Dr. sc. Mevlida Djuvić ističe kako dr. Denić Grabić korpusu romana s kraja stoljeća pristupa u okvirima problematike identiteta, zbog toga ova knjiga donosi drugačiji i noviji pristup bh. romanima nastalim u posljednjoj dekadi 20. stoljeća. U osnovi, ova knjiga obuhvaća romane, koji u sebi nose priču smjene generacija, kulturnih modela, paradigmi, ideologija, a u poetičkom smislu prerastanje modernističke i usvajanje postmodernističke prakse pisanja. Alma Denić Grabić u svojim kritičko-analitičkim pristupima kreira svojevrstni prostor arheologije lektire, odnosno, privremeno uspostavlja jednu konfiguraciju tekstova koja omogućava da se u analitičko-interpretativnom postupku romani izmjestu iz kanonizirajućeg okvira tradicije i sagledaju u realitetu različitih diskurzivnih tvorevina, uobličavanih u uzajamnosti raznolikih praksi, politika i strategija proizvođenja priče. Upravo je

taj “prostor” identiteta koji bosanskohercegovački roman realizira u strategijama narativnog označavanja, istovremeno i prostor njegovog susretanja sa *globalnim tržištem fikcije*. Istražujući koju priču tekst privilegira ili odbacuje, autorica također primjenjuje suvremene teorije: od poststrukturalističke teorije teksta kao proširene mreže značenja, prema novohistorijskim tumačenjima tekstualnih politika i dekonstrukciji monocentričnih paradigmi znanja - do polazišta teorija recepcije usvojenih u pragmatičnom smislu smještanja u čitateljski subjekt koji onda omogućava poziciju čitanja “s granice” i granice. Recimo da je i u tom smislu ova knjiga koncipirana kao eklektički univerzum pristupanja književnom tekstu. Tako se preko okvira narativnog identiteta kao veoma zahtjevne, sveobuhvatne teorije pristupanja fenomenima identiteta otvara jedno doista široko, prošireno polje u kojem se osim pristupa romanu s kraja stoljeća uključuju i različiti filozofski, sociološki, povijesni i psihoanalitički aspekti identitetskog proizvođenja. To, naravno, ne znači krajnost zaobilazanja i zanemarivanje onog što bio se najjednostavnije moglo označiti kao struktura bosanskohercegovačkog romana, već mogućnost da se on afirmira i s obzirom na ispisivanje i onih hibridnih, potiskivanih, isključivanih priča i malih privatnih historija koje nose vrijednosti *razlika* i *drugosti* i iz kojih još jedino postaje moguće “vidjeti” i

problematizirati ideologizirane konstrukcije realnog. Dakle, u ovoj studiji se bosanskohercegovačkom romanu na kraju 20. stoljeća prilazi u širem polju interakcije, interdisciplinarnosti, u komparativnom presjeku postmodernog univerzuma, a prema novoidentifikovanom pojmu svjetske književnosti (H. Bhabha) kao prostoru u kojem književnosti komuniciraju preko *transnacionalnih historija migranata*. U konačnici, možemo reći da je sa ovim projektom, nazovimo ga slobodno i bez pretjerivanja tako, bosanskohercegovački roman ušao u vibratno područje kulturalnih razmjena u globalnom tržištu fikcije. Propitujući narativni identitet u granicama onog što se postavlja i rekonstruira pričom, autorica je knjigu konstruirala kao strukturu poglavlja koja se obrazuju upravo prema ishodišnim pozicijama i prostorima uspostavljanja identitetskih pozicija, prema načinima, modelima i strategijama konfiguriranja identiteta u narativu Bosne i Hercegovine.

Obogaćena književna i kulturalna teorija

Mr. sc. Ajka Tiro Srebreniković je rekla da autorica u uvodu knjige govori o čitanja, koje se tumači kao čin konstruiranja/dekonstruiranja teksta. Upravo zbog toga književni tekst ne predstavlja fiksirani identitet. Tekst uvijek nosi spomen na kulturu/e iz kojih dolazi, a Umberto Eco bi to nazvao “odjekom intertekstualnosti”. Autorica je ukazala kako u svakoj kulturi, u svakom tekstu i diskursu odjekuju glasovi i riječi već napisanog i izrečenog, ali se iz “vlastite enciklopedije znanja” prezentiraju one jedinice koje će najefikasnije predočiti novi svijet i novi doživljaj. Dr. Denić Grabić za osnovu tumačenja odabranih bosanskohercegovačkih romana koristi najnovije književne i kulturalne teorije: poststrukturalizma, dekonstrukcije, nove kritike, a nisu joj strana ni tumačenja sagledana iz vizure feminističke kritike.

Autorica na osnovama najnovije književne i kulturalne teorije tumači se bosanskohercegovački roman s kraja 20. stoljeća. Zadatak koji je vrlo zahtijevan iz dva razloga. Prvo, govoriti o bosanskohercegovačkom romanu s kraja 20. stoljeća u vremenu društveno-političkih promjena na ovim prostorima kada se pitanje samobitnosti i nacionalnog određenja ili svrstavanja u određene korpuse tekstova kulture/a je pitanje koje u nesigurnom vremenu, kakvo je donedavno bili naše, izaziva niz protupitanja ne samo kod običnih

čitatelja nego i kod onih iz akademske zajednice. Za označavanje ili stvaranje identiteta kako pojedinačnog tako i društvenog presudnu ulogu ima moć: političke, društvene ili kulturne elite koja se temelji na ekonomskoj moći, ali i na duhovnoj moći-znanju. Možda se u ovom posljednjem krije potreba da se na razini znanstvenog istraživanja progovori o bosanskohercegovačkom romanu, kao kulturnom identitetu i njegovoj važnosti u okviru globalne književno poetičke prakse. Drugi razlog je vrlo jasno označen, a to je da se ovom knjigom nastoje premostiti granice i razlike nacionalnih književnosti ne samo ovih prostora, nego i šire. Tekstovi su odrazi kulture, oni su i izvorište nove čovjekove duhovnosti. Tako i u ovoj knjizi.

Cilj dr. Denić Grabić je ukazati kako postmoderni bosanskohercegovački roman na razini umjetničke vrednote može korespondirati s bilo kojim drugim romanom u okviru globalne književne fikcije. Knjiga je koncipirana od 8 dijelova: Uvoda, Konceptualizacije i teorije identiteta, Bosanskohercegovački roman između globalnog i lokalnog, Protu – naracije: Smještaj narativnog teksta i raskol između fikcije i historije, Poetika sjećanja – egzil prelazak granice, Politika reprezentacije, Pragmatika etičkog ugovora – procjene, vrednovanja, sudovi: U ime proživljavanja drugog/e./ Zaključak. Autorica je propitala na četrnaest izvora, romana (Irfan Horozović *Berlinski nepoznati prolaznik*, *Imotski kadija* i *Sličan čovjek*; Karahasan *Dževad Sara* i *Sarafina* i *Šahrijanov prsten*; Kulenović *Tvrtko Istorija bolesti*; Lazarevska *Alma U znaku ruže*; Mernisi *Fatima Snovi o zabranjenom voću*; Musabegović *Jasmina Most*; Orhan Pamuk *Zovem se Crveno*; Vladimir Pištalo *Milenijum u Beogradu*;

Šamić *Jasna Mraz i pepeo*; Dubravka Ugrešić *Muzej bezuvjetne predaje* i Veličković *Nenad Konačari*) pitanje poetičke prakse autora u kojoj je osnova suvremena književna i kulturalna teorija. Osamdeset osam naslova primarno citirane literature i šesnaest sekundarne pokazatelji su vrlo stručnog i ozbiljnog istraživačkog projekta. *Bosanskohercegovački roman na kraju 20. stoljeća* je knjiga koja je obogatila ne samo bosanskohercegovačku književnu i kulturalnu teoriju, nego je značajna i u širem kontekstu.

Autorica je u svom radu pokazala kako društveno politička kretanja, suvremena komunikacija i globalni sustav transnacionalnih mreža i tzv. “male književnosti” uključuju u tokove svjetske književnosti, a to je i jedno od pitanja klasifikacije književnosti na nacionalnoj osnovi koje je u postmodernoj praksi vrlo neizvjesno. Možda će se u nekom budućem vremenu književno djelo vrednovati samo po njegovom umjetničkom značaju, a bilo kakvi oblici granica ili nacionalna određenost bi, možda, mogli biti stavljeni u drugi plan. To bi doista bilo sretno rješenje jer čovjekov duh i njegova refleksija kroz umjetnički oblik predstavljaju opće bogatstvo koje ili jeste ili nije umjetnina. Nije bitno odakle i iz kojeg dijela svijeta taj tračak duhovnosti stiže, osim da obavi misiju oplemenjivanja duše onog Drugog kroz beskonačnu igru uzimanja i darivanja od onog što je stvarano u dalekom vremenu ljudske civilizacije. Ovim se otvara ili, možda, potvrđuje model multikulturalnosti kojeg tek u postmoderni imenujemo, a koje je još prije, samo sebe imenovalo.

Rušenje mitova o ukorijenjenosti i porijeklu

Dr. sc. Alma Denić Grabić se zahvalila promotorima te istaknula kako istražujući romanesknu praksu u komparativnoj perspektivi u periodu od 1990. do 2000. godine, nastojala je uočiti na koji način se mogu otvoriti novi uslovi i horizonti čitanja, interpretiranja i razumijevanja bh književnosti kada se pređu granice nacionalne kulture/književnosti i kulturnih izolacionizama. “Ovakvo čitanje mi je omogućilo da uz nekoliko komparabilnih primjera iz drugih literatura pokažem kako bosanskohercegovački roman na kraju 20. stoljeća protežira politiku i etiku nepripadanja, dekonstruira epsku, patrijarhalnu kulturu, rušeći mitove o ukorijenjenosti i porijeklu”, rekla je Alma Denić Grabić. □

Ajka Tiro Srebreniković

Promocija antologije mlade bošnjačke poezije “Kad zora razrjeđuje strah” Filipa Mursela Begovića

Knjiga s mjerom i ukusom

Za izbor iz mlade bošnjačke poezije autora Filipa Mursela Begovića, pod nazivom “Kad zora razrjeđuje strah”, slobodno možemo reći da je jedan od najuspjelijih izdavačkih poduhvata KDBH “Preporod”. Knjiga je nakon promocije 5. travnja 2011. u knjižnici Bogdana Ogrizovića u Zagrebu, u hrvatskoj i bosanskoj javnosti izazvala veliko zanimanje. Autor je dao nekoliko intervjua, a gotovo su svi tiskani mediji, televizije i internetski portali u Hrvatskoj i BiH prenijeli vijest o izlasku knjige. To ne treba čuditi jer izbor iz bošnjačke poezije nije izašao punih 15 godina te je knjiga predstavila jednu zanemarenu pjesničku generaciju koja je stasala za vrijeme rata u BiH. Treba reći da je ovaj izbor u Hrvatskoj iznenadio, a u BiH posramio književnu javnost. Teško se oti dojmom da je nakon Durakovićevog izbora prije 15 godina netko namjerno zapostavio bošnjački književni korpus. U zadnje vrijeme izašlo je nekoliko antologija bosansko-hercegovačke suvremene poezije, a najavljuju se i nove te se time ne možemo oti konstataciji književnika Ervina Jahića, koju je izjavio na Begovićevoj promociji – “nacionalno se danas više ne nosi”. Knjiga, opremljena predgovorom, ne donosi samo izbor iz pjesništva zastupljenih autora, već se i vrijednosno odnosi, književnokritičkim esejima, prema pojedinačnim poetikama.

Promociju je moderirao predsjednik KDBH “Preporod”, mr. sc. Senad Nanić, koji je rekao da je knjigu dugo čekao, ali da se ona u konačnici itekako isplatila.

Jedan od uvrštenih pjesnika u knjizi, pjesnik i književni kritičar Ervin Jahić, glavni urednik časopisa “Poezija”, nadahnuto je i pohvalno govorio o knjizi koja je pionirski pothvat i koja je izuzetno važna za njegovu pjesničku generaciju. “Ovaj Izbor književnokritički plodno podriva rutinsku inerciju novije bh-književnosti uopće, njezine prioritete i nomenklaturu. On, naime, nimalo ne pogoduje diktatu sockulturne i dnevopolitičke narudžbe po kojoj se nacionalno trenutno *ne nosi*. Taj precizan i kompleksan izvid jednoga dijela bošnjačke poezije, unutar posljednje dvije dekade, uočava traumu zbilje i traumu poezije kojoj je rat dominantni estetski međaš i ultimativni naručitelj književne mašte, jezika i stilistike”, rekao je Jahić. Ispravno je ustvrdio da je Begovićev kitab složen s

Filip Mursel Begović, Ervin Jahić i Senad Nanić

mjerom i ukusom, te da je u načinu po kojem se određuje prema svojoj radnoj temi nemonoton, dinamičan i dobar primjer sustavizacije jednoga nepročitanog pjesničkog korpusa. Također, autor je to u svojim medijskim istupima na nekoliko mjesta jasno istakao – izbor ne robuje koterijskim igricama i klanovskim narudžbama unutar bh-književnosti, koje više nisu pojedinačni incidenti, već pravilo. “S obzirom na to da su Bošnjaci, i svojim što nemarom, što trudom počinili svojevrsnu književnu likvidaciju vlastita kulturno-identitetska obrasca, ona je istodobno i jedinstvena i neusporediva po tome što se nema s kojom drugom ni odmjeriti, ni ogledati. Nacionalnih književnih pospremanja mladega naraštaja, naime, do ove stihovne inventure nije bilo, a integralno čitanje bošnjačke poezije unutar 100 godina do dana današnjega svedeno je na, iako monumentalnu, jednu jedinu antologiju, onu profesora Durakovića otprije 15-ak godina. Dakle, Begović se poduhvatio čitanja generacije rođene od 1970. godine do 80-ih prošloga stoljeća, koja je svoje formativno književno razdoblje stekla unutar posljednje dvije dekade, a započela stihovati s ratom. Ima tu, po crti estetike, naravno, različitih glasova – onih koji istinski pjevaju i onih koji galame. Autor ih je sve marljivo zabilježio, vrednovao i odredio im mjesto u nekoj imaginarnoj knjižnici naših života”, rekao je Ervin Jahić.

Filip Mursel Begović je na promociji rekao da mu se ideja rodila za vrijeme prvih posjeta Sarajevu krajem 90-ih. Tada je u jednoj knjižari sjedio s mlađim pjesnicima koje je književni teoretičar Enver Kazaz provokativno upitao jesu li Bošnjaci ili Bosanci, sugerirajući identifikaciju s potonjim.

Većina ih je tada u poluglasu odgovorila da su Bosanci, a Begović je ostao zbunjen činjenicom da su svi južnoslavenski narodi nacionalno verificirali svoje mlade pjesništvo, a da se u poslijeratnom Sarajevu događa nešto zaista čudno. “Pet godina nisam ni dirnuo u taj zamršeni bosanski lonac, a kada sam definitivno zaključio da nitko ništa ne radi odlučio sam sastaviti izbor. Ono što me je zaprepastilo jest da hrvatski knjižni fondovi nisu pozitivno reagirali na prijedlog izdavanja izbora, iako je imao dobre preporuke. Te godine, kada sam ga prijavio na Ministarstvo kulture, izbor nije prošao, a prošla je knjiga Mirsada Bakšića pod nazivom ‘Znameniti Hrvati islamske vjere’. Koje su kvalitete prepoznali u Bakšićevoj knjizi, a u mojoj nisu, ostaje mi zagonetka koju uz malo truda vjerojatno nije teško odgonetnuti. Srećom da postoji ‘Preporod’ financiran od Savjeta za nacionalne manjine jer knjiga vjerojatno ne bi dočekala svjetlo dana. Nije mi palo na pamet da sastavljam antologiju jer vjerujem da takvu antologiju mogu sastavljati provjereni i antologizirani pjesnici i odlučio sam se za mlađu poeziju. Nju nije moguće antologizirati jer su mlađi u stalnom kvalitativnom pomicanju i njihove poetike preko noći mogu promijeniti svoju putanju, otuda u nazivu ‘izbor’. Ne bih volio da se na ovaj izbor u BiH gleda kao na neku arbitražu iz Hrvatske. Kriteriji su mnogi, a proizlaze, kao i kod svakog sastavljača izbora, iz osobnog iskustva čitanja, osobnog vrednovanja i tako dalje. No, protok vremena koji nam prilaže nova imena je jedini pravi katalizator vrijednosti i jedini istinski antologičar”, rekao je Begović. Na temu o prikazu ratne strahotnosti, Begović je rekao da mlađi pjesnik doseže svoje poetske vrhunce onog trenutka kada se oslobodi patetike i ishitrenog domoljublja (kao što je to nerijetko bilo izraženo u Hrvatskoj). Uz ratnu tematiku autor izbora primijetio je i pojavljivanje tzv. stvarnosne poezije (odnos prema zbilji), a kao što znamo ona je nabijena erotikom koja je svojstvena mladosti. Nadalje, primijetio je i mističke opijenosti koje crpe svoju snagu iz islama, a koje su počesto sufijске provenijencije. Zanimljiva je i tzv. rodna poezija, koja komunicira s feminističkim pismom i pokretom, a koja se odražava u poeziji pjesnikinja uvrštenih u knjigu. □

Ismet Isaković

Tribina o aktualnoj političkoj situaciji u Bosni i Hercegovini

Politika destabilizacije BiH

Prijatelja Bošnjaka/inja, prof. dr. Ivo Banca, redovitog profesora povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i profesora emeritusa na Sveučilištu Yale u SAD, člana Hrvatskog helsinškog odbora, organizator Islamske tribine četvrtkom “Dr. Sulejman Mašović”, Medžlis Islamske zajednice u Zagrebu, nije niti trebao posebno predstavljati publici u Gavellinoj 40 u Zagrebu.

S distance, kada su se smirile strasti oko Reutersova intervjua s predsjednikom RH prof. dr. Ivom Josipovićem, ne čini se toliko dramatičnim razgovor koji su sudionici tribine 7. travnja 2011. imali s prof. Bancem o temi “Aktualna politička situacija u Bosni i Hercegovini”. Istog je dana, naime, reagirao na predsjednikov intervju Reutersu i Rijaset Islamske zajednice u Sarajevu, napominjući da su muslimani “duboko zatečeni i povrijeđeni” stavom predsjednika Republike Hrvatske. Tog se dana telefonski predsjednik RH čuo i sa bošnjačkim članom Predsjedništva BiH Bakrom Izetbegovićem, objašnjavajući mu “da je njegova izjava imala potpuno drugi motiv i smisao, te da je na upit Reutersova novinara o radikalizaciji u regiji rekao da do nje ne može doći jer s muslimanima, s Bošnjacima, Hrvati dijele iste, europske vrijednosti”. Razumljivo, predsjednikova je izjava, budući da komentara u hrvatskim medijima do tog dana nije bilo, nemalo zabrinula i manjinsku bošnjačku zajednicu u Hrvatskoj.

Što treba mijenjati u BiH?

Daytonskim je sporazumom Republika Bosna i Hercegovina valjala postati stabilna država, kazao je u uvodu svog izlaganja prof. dr. Ivo Banac. Međutim, davanjem etničkog imena (Republika Srpska), jednom od njenih entiteta, zapravo je odmah i potvrđena neka vrst provokacije protiv jedinstva BiH. Time su i pozitivni pomaci stvoreni tim sporazumom, tako i realizacija plana povratka stanovnika BiH i u taj entitet, zapravo zaustavljeni, i to već prve godine. Autoritarna je vlast u Republici Srpskoj odmah započela provoditi već ranije definiran srpski nacionalni program. Srpska demokratska stranka i druge prosrpske nacionalističke stranke, uz spornog članka Milorada Dodika, potencirale

Prof. dr. Ivo Banac na tribini u Islamskom centru u Zagrebu

su u BiH stanje nacionalne suprotnosti, kazao je dr. Banac.

Što bi to trebala biti ključna promjena danas u BiH? Mora se reći da se na Bosnu i Hercegovinu utječe s raznih strana, upozorio je prof. Banac. Ne znam zašto je to tako, ali živjeli smo dugo u uvjerenju da će Srbija, nakon Miloševića, promijeniti svoju politiku. No, već pod srbijanskim premijerom Vojislavom Koštunicom i nekoliko godina pod predsjednikom Borisom Tadićem službena Srbija otvoreno i direktno ohrabruje Milorada Dodika i destabilizira situaciju u BiH, upravo na liniji Miloševićeve politike. Primjećuje se to i u nizu drugih pitanja, smatra dr. Banac, najbolje u ucjenjivačkoj politici prema Kosovu. Jasno je da se Srbija nije pomirila s nizom činjenica, poput neovisnosti, prvo, Crne Gore, a onda i Kosova. U tijeku je nova kampanja, koja nas ne bi smjela iznenaditi. Ona je na liniji onoga što je 1990. godine Dobrica Ćosić iznio u svojoj knjizi “Vreme zmija”, kad je jasno naznačio dugoročni srpski cilj: integrirati one balkanske teritorije gdje žive Srbi - u jednu državu. To u prvom redu podrazumijeva Republiku Srpsku, ali po nekima, ne isključuje ni dijelove Hrvatske. Nedavno je obznanjen, nastavio je prof. Banac, dokument koji govori o smjernicama održavanja kontakata sa Srbima u drugim zemljama u okruženju. Potvrda je to još uvijek aktualnih Ćosićevih političkih ciljeva. Trenutno su živi i sukobi u Crnoj Gori oko statusa Crnogoraca. Ta “diskusija” ima implikacije i za Makedonce. Ćosićeva politika kontinuirano se provodi i putem Pravoslavne crkve. Tzv. Memorandum 2, dokument koji je nedavno

objavljen u jednom sarajevskom tjedniku, govori o naumima srpske politike koji su u skladu s Ćosićevim zamislima, nastavio je dr. Banac. Podsjetit ću na tzv. politiku četiri oslonca s kojima računa Srbija. To je stalno naslanjanje na Europu i SAD, ali i na Moskvu i Peking. Rusija se s jugoistoka Europe, s Balkana, povukla davne 1989. godine. Eto je sada opet, kao direktne sudionice, u regionalnoj politici.

Diplomatski balkanski rat

Rat na Balkanu jest okončan, ali intenzivno se koriste sve druge metode za njegovo nastavljanje. Srbija vrši pritisak na niz balkanskih zemalja, upozorio je prof. Banac. To se osjeća i u Hrvatskoj. Hrvatska politika je pod snažnim pritiskom da opetovano dokazuje svoje europsko pejsstvo, te se teško nosi s prikrivenim srpskim izazovima, primjerice kad je riječ o provokacijama koje imaju za cilj revitalizirati povijest ratnih sukoba iz 1990-tih, kao u slučaju Tihomira Purde. Hrvatska vlada je trenutno preslaba da djelatno odgovori tim provokacijama.

“Hoće li se stanje u hrvatskoj politici promijeniti izborima koji slijede?”, upitao se dr. Banac. Nosivi dio vlasti, HDZ, teško da će nešto radikalnije mijenjati. Velika su bila očekivanja da će predsjednik dr. Josipovića unijeti novine u hrvatsku politiku. No, pokazalo se da javnost zapravo nije bila upoznata s njegovim političkim smjerom. U međuvremenu, i to od jeseni 2010. godine, postalo je jasno da je novi predsjednik sklon ustupcima na liniji učvršćivanja alijanse Zagreb - Beograd. Nažalost, takva politika vodi desta-

bilizaciji u BiH. U takvoj politici mnogo toga nije u interesu niti Hrvatske.

Odnosi "približavanja" Zagreba i Beograda otvaraju nove momente, nastavio je dr. Banac. Jača pri tome srpska pozicija, a time postaje djelatnija i jasnija u svom nauku: a) da, unatoč kontinuitetu Miloševićeve politike, sa sebe skine teret svega negativnog vezan uz tu politiku; b) koristi Hrvatsku kao dokaz da je Srbija "rehabilitirana"!

Komplicira se, kazao je dr. Banac, stanje u Republici Srpskoj najavom novog referenduma za 13. travnja ove godine. Dodik želi raspravu o radu Suda i Tužilaštva u Bosni i Hercegovini. (Podsjećamo: Dodik je predložio Narodnoj skupštini RS-e da se raspravlja o "posljedicama antidaytonskog i neustavnog instaliranja pravosuđa na razinu BiH, kao i o radu Tužilaštva i Suda BiH u predmetima ratnih zločina".) A ta se Republika Srpska nametnula Hrvatskoj kao "ravnopravan" partner. Sve to ide u prilog Dodikovej politici. Dakle, hrvatska politika ne pomaže stabilizaciji BiH, nego naprotiv, putem privilegiranja s Dodika – pomaže destruirati BiH. Zato me i zabrinjava, upozorio je dr. Ivo Banac, da takva politika M. Dodika ni na koji način nije osporena u Hrvatskoj! Kako se i zašto takva hrvatska aktualna politika našla u poziciji da amenuje Dodika? Premalo se uopće govori u Hrvatskoj o rezultatima izbora u Bosni i Hercegovini, o neprimjeni rezultata tih izbora, o neprimjeni rezultata tih izbora, pa i o međunarodnim autoritetima u BiH! Naprotiv, antibosanske su snage i u njima našle svoje poluge za destrukciju! Na toj su se strani angažirale i dvije bh-hrvatske stranke. Čovićevo je, primjerice, okruženje krajnje negativno prema Bosni i Hercegovini. Tako su HDZ i Dodik u BiH zapravo postali ne samo saveznici, već i partneri u destabiliziranju Bosne i Hercegovine.

Hrvatska neinformiranost

Dr. Ivo Banac smatra da neznanje i nezainteresiranost, neinformiranost hrvatskih građana – zabrinjava i postaje opasnom činjenicom. U medijima nema niti kritika sadašnjeg ustavnog stanja u susjednoj BiH; ne spominju se pogubne teze nacionalističkih hrvatskih političara. Proteklo je 16 godina od potpisivanja Mirovnog sporazuma za BiH i 21 godina od prvih višestranačkih izbora u toj zemlji. I nadalje se govori o "institucionalnoj" neravnopravnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini. Dr. Banac je podsjetio da je Zagreb nedavno pohodio i Živko Budimir i izjavio kako su svi hrvatski prigovori na status Hrvata u tijelima BiH vlasti već stavljeni "ad acta"! To znači da

Prof. dr. Ivo Banac

su predstavnici "malih" hrvatskih stranaka, koji sudjeluju u novoj Vladi Federacije, u samo nekoliko tjedana, učinili mnogo više za bosanske Hrvate nego što su dva HDZ-a uspjeli u 14 godina na vlasti. Što se entitetskog pitanja tiče, smatra dr. Banac, čelnik socijaldemokrata Zlatko Lagumdžija teži da konstituiranje Vlade Federacije BiH postane prvi korak u procesu izjednačavanja građanskih i nacionalnih prava svih građana u BiH i to na cjelokupnoj teritoriji te zemlje. A protubosanska strana, drži dr. I. Banac, pokušava atakirati i na europskog upravitelja Valentina Inzka. (Dopuna novinarke: upravo tog, 7. travnja o. g za održavanja Islamske tribine četvrtkom na kojoj je govorio dr. Ivo Banac, dr. Zlatko Lagumdžija je bio završio posjet SAD-u u potrazi za rješenjem jasne koalicije i programa za osnivanje vlasti u BiH. U Bijeloj se kući u Washingtonu sastao s kongresmenom Michelom Turnerom, kao i sa Samantha Power, specijalnom savjetnicom predsjednika Baracka Obame. Lagumdžijina opcija je da je BiH država svih njenih građana, te da je konstituiranje Vlade Federacije BiH prvi korak u procesu izjednačavanja tih prava građana i naroda u BiH i to na cjelokupnoj teritoriji te zemlje. U sljedeće četiri godine želi u Ustav BiH ugraditi mehanizme arbitraže koje danas ima jedino OHR, te institucionalizirati mogućnosti te države u osiguravanju jedinstva, kao i ispuniti kriterije ulaska u euroatlantske integracije, u NATO i EU.)

O svim tim strujanjima i "trendovima" u BiH hrvatska je javnost potpuno neinformirana ili premalo informirana. Zastrašuje da to Dodikova politika može rezultirati najgorim – bio je dramatičan dr. Ivo Banac – tj. ratom! Na žalost, u međunarodnoj zajednici ima i onih koji su skloni Dodiku. Zanimljivo je, nastavio je dr. Banac, da u hrvatskom tisku nema danas nikakva komentara o intervjuu predsjednika Josipovića britanskoj novinskoj agenciji Reuters. Predsjednikova retorika, spominjanje u istoj ravni Libije i Bosne i Hercegovine, neprimjerena je! Redukcionističkim nači-

nom predsjednik je spomenuo i islamski fundamentalizam u BiH! Jasno, ukoliko je i bilo, u vrijeme rata, islamskih fundamentalista u BiH, zna se kako su i po komu oni importirani. U bh-tisku taj je intervju udarna tema, a ovdje se jedva poneko od novinara zanimao za njega.

Pitanja publike

Moderatora tribine Mirzu ef. Mešića zanimala je aktualna uključenost američke politike u politiku u BiH i na jugu Europe. - Dogodile su se stanovite promjene, odgovorio je dr. Banac, od predsjednika Busha do Obamine vlade, ali te politike nisu u diskontinuitetu. Uvjeren sam da je američka politika uključenja Europske unije u što većoj mjeri u bh-politiku jednostavno pogrešna. SAD drži da je ovaj prostor odgovornost Europe. Međutim i ne odustaje od svojih interesa za to područje. Da to jest pogreška dokumentirat ću, nastavio je prof. dr. Banac, i dodatnim kompliciranjem stanja na Kosovu. Amerikanci su tamo, za razliku od BiH, bili jasni. No i BiH je, po njima, zadana, Dodik nema nikakvu naklonost, to je sigurno. Odbijenica je to i hrvatskim ekstremistima. Kada Dodik priča o entitetskim rješenjima, prepuštajući Bošnjacima i Hrvatima da se "nadmeću" u ostatku države, postavlja im zamku. Amerika podržava višenacionalna društva, međutim nije raščistila politiku prema Srbiji! Vjera u Borisa Tadića i njegovu navodnu proeuropsku politiku u dobroj mjeri otežava politiku prema BiH. Kompleksna društva Americancima nikako nisu neprirodna, naprotiv.

U tom druženju s Bošnjacima od prof. dr. Ive Banca tražen je i komentar o aktualnim odnosima BiH i Hrvatske prema Turskoj. Nije to lako eksplicirati, s obzirom na želje, a s druge strane na probleme u samoj Turskoj i tamošnje političke promjene, odgovorio je dr. Banac. "Pokroviteljstvo" Turske nad Bosnom i Hercegovinom parira "sponzorstvu" Hrvatske i Srbije prema bosanskim Hrvatima i Srbima, što nije dobro. Zadnjih je desetljeća uočljiva politička promjena u Turskoj od strogo prozapadne zemlje i krajnje sekularne zemlje. Sadašnji turski čelnici znaju izjaviti da je Turska opet pronašla svoja krila: na Balkanu i, s druge strane, na Bliskom istoku! Jasno, takvo sponzorstvo nad Bosnom i Hercegovinom impliciralo bi i neke nove konotacije o BiH. Istodobno, Amerika snažno podupire tursko ulaganje u EU, ono znači i prenošenje američkih tendencija u Europu. □

Edina Smajlagić

Predstavljanje likovne monografije Mersada Berbera "Srebrenica: djela na papiru 1996-2009" u Zagrebu

Počast srebreničkim žrtvama

U Galeriji Matice hrvatske u Zagrebu, 12. travnja 2011. predstavljena je likovna monografija Mersada Berbera "Srebrenica: djela na papiru 1996-2009", svojevrsan slikovni roman, ciklus slika i grafika s temom srebreničke tragedije, koju je veliki bosansko-hercegovački umjetnik i akademski slikar izdao u vlastitoj nakladi. Monografija je jedna velika likovna kronika o Srebrenici, koju je Berber ostvario u ulju, crtežu i na monumentalnim grafičkim listovima, te ukoričio u impresivnoj publikaciji od 600 stranica izrađenih u najsuvremenijoj tehnologiji. Berber je desetak godina radio na svome životnom projektu koji ujedinjuje likovnu, pjesničku i kritičarsku riječ. Na umjetnički inspirativan iskazao je svoje svjedočanstvo o proteklom ratu u Bosni i Hercegovini, stavljajući fokus na Srebrenicu, iznimne strahote, patnje i stradanje Srebreničana, te najveći genocid u Europi nakon Drugog svjetskog rata.

Mersad Berber je temi srebreničke tragedije pristupio odmjereno, utišano i dostojanstveno, pri čemu je posegnuo za formom alegorije i figurativnosti s ciljem izbjegavanja patetike i jačanja umjetničkog govora. "Ispričao je jednu svoju bajku čiji su junaci figure preuzete iz mitova, ali i stvarnog života ne bi li ublažio užas prizora koje je na svoj umjetnički prepoznatljiv način interpretirao. U svojoj postmodernoj maniri posezanja za različitim izvorima nadahnuća stvorio je veličanstvene i majstorski crtane kompozicije od kojih zastaje dah. Berberov srebrenički ciklus treba znati promatrati. Tu se preklapaju slike mrtvačkih glava i leševa s nekim sasvim drugim i dalekim svijetom mitova, legendi, sjećanja na jednu, na neki način, zaboravljenu zemlju - Bosnu, koju je taj sarajevski profesor crtanja, kao sebe naziva, napustio 1992. godine i više se nije vratio", napisala je, između ostaloga, novinarka zagrebačkog "Vjesnika" predstavljajući monumentalno Berberovo djelo.

Mersad Berber (Bosanski Petrovac, 1940.) je kao slikar i grafičar, ali prije svega nenadmašan crtač i ilustrator, izlagao u svim većim gradovima svijeta, od Londona i Madrida, preko New Yorka i Moskve do Jakarte i New Delhija. Njegovi radovi su sastavni dio brojnih javnih i

Promocija monografije "Srebrenica" u prostorima Matice hrvatske u Zagrebu

privatnih zbirki u čitavom svijetu, između ostalih i Tate Gallery u Londonu. Dobitnik je više od 50 domaćih i svjetskih nagrada od kojih nezaobilazno treba izdvojiti one u Sao Paulu, Aleksandriji, Firenzi, Tokiju, New Delhiju (Velika premija Lalit Kala Academy, 1978. godine, kao i prvu nagradu World Book Fair, 1980. godine), Monte Carlu (Nagrada ICOM-a, 1978. godine), Madridu, Leipzigu, Varni, Krakovu (Trijenale 1997. godine). Između velikih Berberovih ciklusa kao najznačajniji ističu se: "Sarajevske kronike", "Put u Skender Vakuf", "Srebrenica", "Hommage Vlaha Bukovcu", "Otomanske kronike", "Arhiv" i drugi. Ovom velikom slikaru Bosna i Hercegovina je nepresušna inspiracija, a njena kultura i povijest gotovo opsesija. 2007. godine Mersadu Berberu je ukazana velika čast kada je primljen za počasnog člana Ruske akademije umjetnosti, a 2010. godine predsjednik RH Ivo Josipović odlikovao ga je Redom hrvatskog pletera za osobiti doprinos razvitku i ugledu Republike Hrvatske i dobrobiti njezinih građana.

Velika alegorija o Srebrenici, svetom gradu na kraju svijeta

Monografiju "Srebrenica: djela na papiru 1996-2009" u prostorima zagrebačke Matice hrvatske, pored autora Mersada Berbera, predstavili su Igor Zidić, povjesničar umjetnosti i predsjednik Matice hrvatske, prof. dr. Petar Selem, povjesni-

čar umjetnosti, književnik i teatrolog, Abdulah Sidran, bosansko-hercegovački književnik, pjesnik i akademik i Milan Bešlić, likovni kritičar, dok je pjesme čitao dramski umjetnik Božidar Boban.

"Ne date nam da u prošlost gledamo. Ali mi u nju gledamo. Ona gleda u nas (...) Bolje da je nema, nego da je ima, ovakve kakva danas jest, naša Srebrenica, ni mrtvo ni živo u njoj boraviti ne može, Srebrenica - grad kojeg više nema", stihovi su iz pjesme "Srebrenica" Abdulaha Sidrana, u izvedbi Božidara Bobana, kojima je započeto predstavljanje monografije Mersada Berbera.

Igor Zidić je rekao kako je monografija "Srebrenica" mnogo više nego obična knjiga, a Srebrenica je tema koju čovjek, ako je zaista čovjek, nikada ne smije zaboraviti. Predsjednik Matice hrvatske je govorio i o ljepoti samog imena toga grada - imena Srebrenica. "U sam naziv grada upisano je nešto vedro i zaigrano, ali istovremeno feminino i diskretno. Zlato pripada suncu, a srebro pripada mjesecu. Zlato je muškarac, a srebro je žena. Paradoks zla je u slučaju Srebrenice očit. Ondje su stradali samo muškarci, no od tada za sva vremena mi gledamo tragediju i patnju srebreničkih žena i majki", rekao je Zidić. Govoreći o dostojanstvenom slikarevu pristupu toj velikoj i strašnoj tragediji, kada je srpska vojska tokom rata u BiH u nekoliko dana ubila preko 8.000 muškaraca Bošnjaka, Zidić je naglasio da je u Berberovim slikama "zlodjelo našlo svog pjesnika". "Ne smije se zabora-

viti Srebrenica, možda se ne smije niti oprostiti. Nije svatko od nas svetac da može oprostiti ono što se dogodilo. Tijekom 120 sati, 5 dana i 5 noći ubijeno je 8.000 muškaraca. To znači da je svake minute ubijen jedan čovjek. Srbija se pokušavala riješiti srednjovjekovnih trauma, na srednjovjekovni način”, rekao je Igor Zidić, i nastavio: “Ono što je posebno u djelima koje Mersad Berber predstavlja je to da govori samo o žrtvama, njegovi junaci su oni kojih više nema i uz koje nas veže naš emotivni život, on samo portretira žrtve i njihove ostatke, otkriva njihov identitet. Slikar je na taj način u službi identiteta onih čiji je identitet netko pokušao zatrti i uništiti. Zato to nije ciklus slika posvećen samo muslimanskoj žrtvi, nego i svima koji su maltretirani, ponižavani i ubijeni.”

Petar Selem je naglasio svoju fasciniranost načinom na koji Berber izražava bol, u slikarovim prikazima malenih stvari i detalja. U njegovim slikama ponekad izoliran predmet djeluje dramatičnije od cijelog prizora, poput očiju koje upozoravaju i zazivaju, cipele koja je nekada nekome pripadala, nečijih ruku, itd. “Fascinirala me dramatičnost, bol izražena ne u direktnim prikazima mrtvih, čega je vrlo malo, već u detaljima. U licima, posebno u očima. Ponekad predmet djeluje mnogo dramatičnije i sugestivnije nego prikaz boli i patnje; cipela u kutu slike potresla me više od svega. Tu su i ruke kod Berbera, koje kao da upozoravaju. A onda usred svega toga – antička! Dedalus, Ikar i pad...”, rekao je Selem. Naglasio je da je knjiga duboko potresno svjedočanstvo koje govori o jednom vremenu, o žrtvi jednoga grada koji je do danas ostao u crnoj rupi i izvan vremena, u svojoj smrti i patnji. Pritom je usporedio stradanja u Srebrenici i BiH sa stradanjima u Vukovaru i Hrvatskoj. “Vukovar se vratio u život, dio je Hrvatske, dok Srebrenica živi u svojoj smrti i patnji. Ona je još pod vlašću onih koji su to učinili i to je jedan skandal koji ne prestaje. Skandal Vukovara je okončan, ovaj nije i tko zna kada će biti”, rekao je Petar Selem.

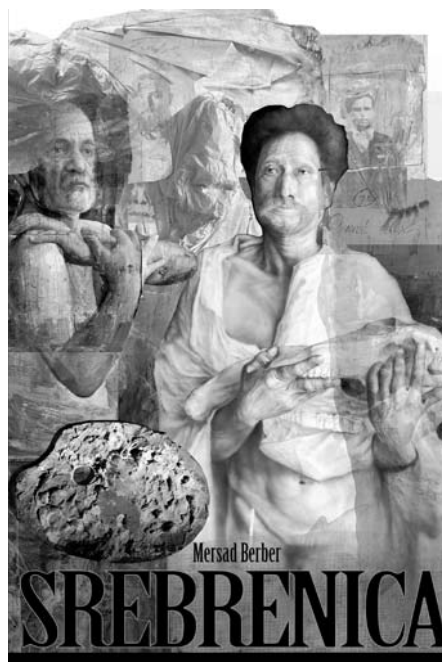
Abdulah Sidran, čija je poema o Srebrenici uvrštena u Berberovu monografiju, rekao je da je pročitao na desetke svjedočanstava preživjelih iz Srebrenice i da to nikomu ne bi preporučio, no da je to jednostavno morao činiti, baš kao što je morao napisati pjesmu o patnji srebreničkih majki. Sidran nije želio govoriti o, kako je rekao, majstorskoj veličini Mersada Berbera, ali je, govoreći o srebreničkoj žrtvi i majkama koje još traže muževe i sinove, izrazio ogorčenost svjetskom i europskom politikom prema BiH, koja će, po njegovu

Mersad Berber

mišljenju, dovesti do nestanka i uništenja BiH. “Nisam optimist i tanka je moja nada da će preživjeti Bosna i Hercegovina”, zaključio je Abdulah Sidran. Na kraju svog izlaganja pročitao je stihove posvećene majkama iz Srebrenice.

Milan Bešlić je, između ostaloga, rekao da Berber “Srebrenicu živi godinama”, o čemu svjedoče tisuće slika i grafičkih listova s temom srebreničke tragedije, pri čemu se u njihovu nastanku koristio svim onim što mu je moglo dočarati tu tragediju - dokumentaristikom, fotografijom, nalazima antropologa te drugom dostupnom faktografijom. Govorio je i o filozofiji zla koja je prouzrokovala tu krvavu tragediju, rekavši kako nisu krivi samo krvnici koji su zločin počinili, već da je i krv na onima koji su svojom geografijom zla na to izravno potaknuli: “Berberovo dugogodišnje likovno proučavanje s bezbrojnim crtežima i studijama ukazuje na jednu veliku humanističku čežnju. Majstor linije i boje ovdje je posegnuo i za drugim likovnim elementima, sa slobodnijom i ekspresivnijom linijom i

bojom, za drippingom kojim je još eksplcitnije mogao izraziti tragediju.”

Mersad Berber je rekao da je 10-ak godina radio na ovoj potresnoj knjizi, pri čemu je to tek prvi dio zamišljene trilogije o Bosni i Hercegovini. Poticaj za slike i monografiju bila je briljantna knjiga “Grobnice: Srebrenica i Vukovar” forenzičara Erica Stovera i fotografa Gillesa Peressa, koja ga je šokirala, te knjiga eseja Jeana Baudrillarda “Savršeni zločin”, posebno esej “Ne sažaljevajmo Sarajevo”. “Jedino što je gore od Auschwitza jest zaborav Auschwitza. Isto vrijedi i za Srebrenicu”, rekao je Berber. Njegova srebrenička kronika došla je sasvim spontano u alegorijskoj formi. U svojoj namjeri da apostrofira neke od ključnih mjesta srebreničke tragedije, bio je poput Sherlocka Holmesa. “Tražeći jednu moćnu metaforu kako bih rekao što je to Srebrenica, poslužio sam se velikim filozofom Walterom Benjaminom, gdje je on, govoreći o alegorijama, rekao da su one ruševine svega ljudskoga. Tome na tragu, pristupio sam Srebrenici kao ruševini svega ljudskoga. U svojoj sam interpretaciji, međutim, pokušao nadvladati balkanski romantizam i mistifikaciju. Ispričao sam jednu svoju bajku za koju mi je polazište bio mit o Dedalu i Ikaru. U mojoj interpretaciji, bježeći s Krete, Dedal i njegov sin Ikar nošeni vjetrovom 1996. godine padaju na iskope u Bosni. Početna kompozicija ciklusa je njihov susret na žitnim poljima Pilice, 45 kilometara sjeveroistočno od Srebrenice, gdje je počinjen jedan od najtežih masakara nad nevinim žrtvama, u trenutku kada gledaju iskope koje provode američki forenzički antropolog William Haglund i njegov suradnik Jose Pablo Baraybar. Rekao bih da je to jedna vrsta crtane kronike, dnevnika njihova putovanja Bosnom. U maniri postmoderne kombinirao sam različite prizore i motive preuzete iz najrazličitijih izvora”, rekao je Berber. Neki radovi iz ciklusa “Srebrenica” su njegov hommage bosanskim slikarskim klasicima: Ismetu Mujezinoviću i Gabrijelu Jurkiću. Prikazao je, između ostalog, i procesiju Svetog Ive i kultnu crkvu kod Jajca nastojeći, osim Srebrenice, pokazati i jednu staru, zaboravljenu Bosnu. “Bosna je, da se izrazim sintagmom fra Luke Markešića, zemlja mrke ljepote, ili riječima velikog latinoameričkoga pisca Carlosa Fuentesa, mjesto gdje je Istok pružio ruku Zapadu. Srebrenica je, kao što je zapisao Čazim Sarajlić u tekstu moje knjige, sveti grad na kraju svijeta”, zaključio je Mersad Berber, veliki svjetski umjetnik. □

Ismet Isaković

Tribina o humanitarnoj pomoći Pakistanu i očuvanju obiteljskih vrijednosti u Hrvatskoj

Značaj humanitarnog rada i obitelji

U Islamskom centru u Zagrebu, u okviru redovite Islamske tribine četvrtkom "Dr. Sulejman Mašović", 14. travnja 2011. održana su predavanja na dvije zanimljive teme: "Hrvatski Crveni križ u pripremi i odgovoru na katastrofe" i "Obitelji u Hrvatskoj". O radu Hrvatskog Crvenog križa govorili su Marinko Metličić, voditelj Odjela HCK za pripremu i odgovor na katastrofe, te Ana Županić i Vladimira Čivrag, volonterke HCK. Na temu obiteljskih vrijednosti u Hrvatskoj govorio je dr. sc. Gordan Črpić, pročelnik Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji.

HKC u Pakistanu

"Povijest pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca u svojim 150 godina cijelo vrijeme nastoji da svojim radom i djelovanjem ublaži ili smanji posljedice katastrofalnih događanja, bilo da se radi o sukobima ili elementarnim nepogodama. Kroz svoj rad nastojimo pomoći i sestrinskim nacionalnim društvima Crvenog križa", uvodno je rekao Marinko Metličić i najavio izlaganje Ana Županić i Vladimira Čivrag, dvije mlade volonterke Hrvatskog Crvenog križa, koje su pomagale postradalom stanovništvu u Pakistanu nakon katastrofalnih prošlogodišnjih poplava. Metličić je naglasio da su one prethodno prošle intenzivne i brojne treninge i edukacije Hrvatskog Crvenog križa, gdje su prepoznate kao iznimno kvalitetan kadar.

Volonterke Županić i Čivrag su rekly da Crveni križ temelji svoj rad na sedam načela: humanost, nepristranost, neutralnost, neovisnost, dragovoljnost, jedinstvo i univerzalnost. Volontiranjem se smatra dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanje druge imovinske koristi za obavljanje volontiranja. Volontiranje je usko povezano s karakteristikama koje osoba ima i prije dobivanja statusa volontera. Humanitarnim radom, pružanjem različitih oblika pomoći, međusobnim razumijevanjem i suradnjom, pa čak i najmanjom gestom poput razgovora i osmijeha, doprinosimo jedni drugima.

Ana Županić i Vladimira Čivrag volonterke Hrvatskog Crvenog križa

Ana i Vladimira su pojasnile da su krajem srpnja 2010. godine Pakistan zahvatile velike poplave uzrokovane monsunskim kišama, koje su povećale razinu Inda do kritičnih razmjera. Zahvaćeno je gotovo 160.000 km², a procjenjuje se da je 20 milijuna ljudi bilo pogođeno poplavama. Velik broj ljudi je ostao bez svojih domova, mnogo je osoba ozlijeđeno i smrtno stradalo. Poplave su uništile čitave gradove i sela, preplavile usjeve, oštetile ceste, željezničke pruge te infrastrukturu većeg djela zemlje, zbog čega je pristup i pružanje pomoći bilo otežano. Međunarodna Federacija Crvenog križa poslala je apel za žurnu pomoć kojem su se odazvala mnogobrojna nacionalna društva Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Hrvatski Crveni križ se također odazvao pozivu za pomoć. Kao volonterke pozvane su da sudjeluju u međunarodnoj humanitarnoj misiji u sklopu jedinice za brzi odgovor na katastrofe Njemačkog i Austrijskog Crvenog križa.

"Kada sam 21.10. sletjela u Karachi prvo što sam primijetila stigavši u zračnu luku bila je – tišina, jedna od karakteristika koja taj dio svijeta razlikuje od zapadnog. Boravili smo u južnom dijelu Pakistana, u pokrajini Sindh. Karachi je glavni grad te pokrajine, glavna morska luka, najveći grad i financijski centar Pakistana, broji oko 20 milijuna stanovnika. Radili smo na području Thatta, 90 kilometara udaljeno od Karachia, gdje se nalazi i istoimeni grad sa 300.000 stanovnika. Tim se sastojao od pet članova, dvoje kolega volontera Njemač-

kog Crvenog križa, dvoje kolega volontera Austrijskog Crvenog križa te mene kao predstavnika Hrvatskog Crvenog križa. Dio kojim sam se bavila zove se Hygiene Promotion, a uključuje promicanje osobne higijene i higijene okoliša, educiranje lokalnog stanovništva o očuvanju zdravlja, o bolestima, sprečavanju širenja zaraza i poboljšanju sanitarnih uvjeta. Radila sam s volonterima Pakistanskog Crvenog polumjeseca, kojima sam prethodno održala trening i upoznala ih sa radom na području promicanja higijene. Naš tim je radio u nekoliko preostalih kampova u koje su se mještani privremeno evakuirali nakon poplave, te u 20-ak sela koja su od sjedišta bila udaljena i do 80 kilometara. Voda se u većini područja nije povukla, a razlog je depresija doline Inda, odnosno razina zemlje je niža od razine mora. Sela su bila u potpunosti ili djelomično uništena. Procjenjivali smo trenutnu situaciju u svakom pojedinom selu i kampovima. Radilo se o sakupljanju podataka o broju ljudi, njihovim navikama i ponašanju, o vodi koju koriste za piće, bolestima te o oštećenosti kuća ili postojanju improviziranog skrovišta. Najviše smo se usredotočili na dostupnost pitke vode, pravilnu uporabu pročišćivača vode te njeno skladištenje, pranje ruku uz korištenje sapuna, važnost odlaganja i uništavanja otpada. Organizirali smo raspodjelu sapuna, raznih pročišćivača vode, paketa za osobnu higijenu, šatora te hrane. Raspodjelu smo vršili svakodnevno", rekla je Ana Županić.

Volonterke Hrvatskog Crvenog križa su naglasile da je siromaštvo u pakistanskim

selima nezamislivo. Veliki broj ljudi živi bez krova nad glavom ili u kućama građanima od blata, kravljeg izmeta i trstike, koje su na rubu urušavanja. Također, velika opasnost prijeti od zmija koje su se nakon poplava tamo ugnijezdile. Pokućstva u kući gotovo da i nema, najčešće su to kreveti napravljeni od bambusovog drveta i rižine trave, koji služe kao stol i mjesto za sjedenje, a ponekad i za natkrivanje područja za kuhanje koje se nalazi izvan kuća. Kuhinje su zapravo ognjišta okružena opekama. Voda za piće najčešće se koristi iz rijeka i na žalost poplavnih voda, ručne pumpe za crpljenje vode u selima koja su ih imale, bile su u potpunosti uništene.

Vladimira Čivrag je pojasnila da je Pakistan vrlo specifična zemlja, svaka religija ima svoj jezik, povijest i kulturu. 95% stanovništva je islamske vjeroispovijesti (suniti 75%, šiiti 20%), a drugi 5% (hindusi i kršćani). "Islam nije samo religija već i kultura, očituje se u načinu razmišljanja, ponašanja, odijevanja i arhitekturi toga nadasve zanimljivog naroda. Život u potpunosti temelje prema Kur'anu. Ljudi su vrlo gostoljubivi, otvoreni, mirni, neizmjereno poštuju jedni druge i izuzetno su inteligentni, kako u gradu tako i u selima", rekla je Čivrag. Odijevaju se u tradicionalnu odjeću "shalwar khamis", tunika s dugim rukavima koja seže do koljena te duge vrećaste hlače, a žene uz to obavezno nose "duppattu", dugi veo koji prekriva glavu, i što je još važnije – ramena i prsa. Ženski dio populacije se od strane muškaraca neizmjereno poštuje.

"Iz Pakistana sam se vratila 20.11. Dio mene uvijek će ostati u tim selima, a sa sobom sam ponijela jedno veliko iskustvo, uspomene i spoznaje koja su nadmašila očekivanja. Impresionirana sam ljudima, koji su bili spremni na suradnju, objeručke su prihvatili nova saznanja, a uvjerala sam se da stečene vještine uistinu i primjenjuju i to je ono što me najviše veseli. Osiguranjem pitke vode i samom navikom pranja ruku, smanjio se veliki broj raznih bolesti koje su do tada kod najmlađih imale letalan učinak. Nije bilo lako, svakodnevni terenski rad, nakon kojeg je slijedio rad u uredu do kasnih večernjih sati. Istaknula bih i prekrasnu suradnju sa volonterima i zaposlenicima Pakistanskog Crvenog polumjeseca bez kojih bi većina stvari bila 'nemoguća misija'. Sigurna sam da će i dalje raditi sjajan posao. Nikada neću zaboraviti lica tih neizmjereno dragih i ponosnih Pakistanaca, nisu imali mnogo, a i to malo su izgubili. Međutim, nisu izgubili pozitivan stav i dostojanstvo. Svojim načinom života, nevjerojatnom mirnoćom, spontanošću i iskrenošću dali su

Dr. sc. Gordan Črpić

nam do znanja koliko je život ustvari jednostavan i kako ga ponekad nepotrebno kompliciramo", zaključila je Ana Županić.

Obitelj u Hrvatskoj

Dr. sc. Gordan Črpić je na početku izlaganja postavio antropološko pitanje: što je čovjek? Iz biblijske perspektive čovjek je vrhunac Božjeg stvaranja i postavljen u Vrt edenski da ga "obrađuje i čuva". S druge strane, teološka refleksija – ranjen je grijehom. U prosvjetiteljstvu kažu da je savršeno biće, autopoeitično i stvaralačko biće. Egzistencijalistička misao kaže da je čovjek bitak za sebe, koji živi tako da uništava i troši stvari oko sebe, a čovjek se čovjeku nada kao stvar, kao potrošna roba. Prema islamskom shvaćanju čovjek je Božje stvorenje, koji je prihvatio "polog" stvaranja. Svjedoči za Boga i služi Bogu (sluga Božji), te uređuje svijet prema Božjim zakonima. Pritom je zaboravan.

"Pitanje zaborava je vrlo bitno upravo za zapadni civilizacijski kontekst jer mi živimo u 'kulturi zaborava'. Cijela zapadna kultura je kultura kratkog pamćenja, kultura kratke pameti. Veliki problem zapadne kulture je kultura brzog zaborava i nemogućnosti komuniciranja sa vlastitom prošlošću. Zapadni kulturni kontekst, pa onda i Hrvatsku, pogađa problem raspada zajednice", rekao je Črpić. Pritom društvo karakteriziraju individualnost, bezličnost, privatnost, ugovornost i interes, a zajednicu afekti, srodstvo, prijateljstvo i neracionalno. Obitelj je paradigma zajednice. Kultura zaborava nastaje zbog sekularizacije svijeta. Roditelji ne uspijevaju prenijeti na djecu osnovne religijske vrijednosti jer su dvije institucije u zapadnom kulturnom kontekstu u krizi: na prvom mjestu obitelj i drugo, župska zajednica, koja više ne uspijeva biti kolektor kolektivnog pamćenja.

Dr. Gordan Črpić je prezentirao podatke nekoliko istraživanja rađenih u Europi i Hrvatskoj. Istraživanje važnosti pojedinih vrijednosti (obitelj, rad, prijatelji, slobodno

vrijeme, religija i politika) iz 2008. godine u 47 europskih zemalja pokazala su da je obitelj na prvom mjestu (Europa 85%, dok je u Hrvatskoj i BiH 76%). U istom istraživanju 21% Europljana smatra da je brak zastarjela institucija (najviše u Francuskoj – 35%), dok je takvog mišljenja 18% građana Hrvatske (u Turskoj samo 9%). Većina ispitanika smatra da je brak relevantna institucija i kao obitelj jedna temeljna institucija. U Hrvatskoj je 2009. rađeno istraživanje o stupnju povjerenju u društvu. Najviše povjerenja hrvatski građani su pokazali prema obitelji (88%), prijateljima (87%) i braku (77%). U srednjoj kategoriji (iznad 50%) su susjedstvo, škola, sveučilište, učitelji i Crkva, a najmanje povjerenja je iskazano prema Saboru (15%), Vladi RH (19%), sudskoj vlasti (21%) i Europskoj uniji (24%). Na Katoličkom fakultetu u Đakovu 2008. godine rađeno je istraživanje o vrijednostima važnim za uspjeh braka (u RH svaki peti brak završi razvodom), prema kojemu su najvažniji vjernost (97%), međusobno poštivanje i uvažavanje (96%), razumijevanje i tolerancija (93%), spremnost na raspravu o problemima u braku (92%), djeca (89%) i dobar seksualni odnos (79%). Ostali manje važni faktori su isto nacionalno podrijetlo (41%), zajednička molitva (33%) i slaganje u politici (22%).

Dr. Črpić je naveo nekoliko sveprisutnih i zanimljivih teza o obitelji: "Obitelj je mjesto nasilja. Djeca su dobra, dok su roditelji i učitelji sumnjivi. Država voli djecu više od roditelja. Obitelj se suprotstavlja krupnom kapitalu – opreka infantilizaciji. Obitelj prenosi memoriju – brana totalitarizmu. Obitelj i brak pod velikim su opterećenjem visokih očekivanja. Obitelj i brak institucije su od kojih se mnogo očekuje, a u koje se malo ulaže." Istaknuo je da u suvremenim društvima jača prosvjetiteljska ideja za rušenje posrednih institucija, uključujući i obitelj. Usprkos svemu obitelj je i dalje institucija od najvećeg povjerenja i važnosti suvremenih Europljana. S ciljem reafirmacije institucije obitelji dr. Črpić je naglasio da je potrebno obitelj maknuti s "optuženičke klupe", roditeljima omogućiti primarni odgoj svoga djeteta, obitelji dati autonomiju po načelu supsidijarnosti, djecu odgajati za vrijednosti važne za uspjeh braka. "I na kraju stavio sam džihad, da nema samo negativne konotacije. Naime, prema Prorokovim hadisima jedan od oblika džihada je briga o djeci i obitelji, pažnja prema roditeljima. Ja mislim da to jako treba suvremenom zapadnom svijetu, a i u suvremenoj Hrvatskoj danas", zaključio je dr. sc. Gordan Črpić. □

Ismet Isaković

Predstavljanje romana akademika prof. dr. Enesa Karića “Jevrejsko groblje”

Ratna priča iz Sarajeva

U Islamskom centru u Zagrebu, u okviru redovite Islamske tribine četvrtkom “Dr. Sulejman Mašović”, 21. travnja predstavljena je knjiga akademika prof. dr. Enesa Karića “Jevrejsko groblje”. Po red autora, o knjizi je govorio i bosansko-hercegovački književnik Hadžem Hajdarević, stručni suradnik u Institutu za jezik u Sarajevu.

Enes Karić (Višnjevo – Travnik, 1958.) je esejist, profesor tefsira na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu, prevoditelj, priređivač i urednik izdanja drugih autora. Od 1973. godine živi u Sarajevu. Objavio je više knjiga, eseja, teoloških rasprava i studija, putopisa, prijevoda s arapskog i drugih jezika, među kojima je na prvom mjestu prijevod Kur’ana na arapski jezik. “Jevrejsko groblje” je drugo Karićevo romaneskno ostvarenje.

Romaneska fikcija sa stvarnim ratnim događajima

Na početku promocije moderator mr. sc. Mirza ef. Mešić pročitao je dio pogovora Envera Kazaza, pjesnika, književnog kritičara i književnog povjesničara, koji je, između ostaloga, napisao i sljedeće: “Enes Karić je poslije romana ‘Pjesme divljih ptica’ napisao novo romaneskno djelo kojim će čitatelji biti nemalo iznenađeni. U znatnoj mjeri drugačiji od prvog, ovaj novi Karićev roman plijeni svojom toplom emotivnom pričom hvatajući se u koštac sa postratnom izbjegličkom stvarnošću svoga naratora i njegovom ratnom traumom te nastojanjem da se identitarno ucjelovi unutar egzistencije koja se odvija između sjećanja na rat i nastojanja da se socijalizira u Holandiji, zemlji koja ga je primila kao izbjeglicu. Pri tome, sjećanje na rat neprestano mu prošlost pretvara u mučnu egzistencijalnu sadašnjost, bez velike šanse da se u svojoj priči detraumatizira. I dok je u prvom romanu priču odmicao u daleku prošlost, u novom romanu Karić se hvata u koštac sa našom postapokaliptičnom egzistencijalnom stvarnošću.”

Iz izlaganja na promociji u Islamskom centru moglo se zaključiti da je roman “Jevrejsko groblje” vrhunsko literarno djelo u kojemu je autor vješto u romanesknu fikciju ugradio stvarne događaje iz prethodnog rata u Bosni i Hercegovini. Karić prati

Hadžem Hajdarević i Enes Karić

sudbinu dvoje mladih, Sadika Dobrače i njegove sestre Suade u ratnom Sarajevu, nakon što ih je Vojska Republike Srpske protjerala iz rodnog sela Vragolovi kod Rogatice i razmijenila na linijama fronte na Jevrejskom groblju u Sarajevu, mjestu žestokih bitaka između boraca Armije RBiH i srpskih snaga. Djelo se zasniva na pogledu tinejdžera Sadika, naratora ovoga romana, nekoga tko još nije mladić, a prestao je biti dijete. On nastoji preživjeti u ratnom Sarajevu sanjajući da pronade sigurno utočište za sebe i sestru u obećavajućoj Europi. Njegova naratorska priča u romanu funkcioniра kao advokatura malih običnih ljudi koji ne mogu unutar društvene scene zadobiti pravo na svoje iskazivanje. Takva je advokatura na prvom mjestu moralna kronika rata u Sarajevu, ali i izvanredna kritika intelektualne i političke elite. Uvid u sve bitne političke i društvene događaje u opkoljenom gradu Sadik ima zahvaljujući svom prijatelju Mujkiju, intelektualcu i efendiji.

U romanu su opisani i stvarni događaji poput čuvenog ratnog Kongresa bošnjačkih intelektualaca i savjetovanja na kojem se pojavio i predsjednik Alija Izetbegović. Tu su i dijelovi iz izvornih hutbi reisu-luleme Mustafe ef. Cerića u Begovoj džamiji, itd. U Sadikovu naraciju pobočno se uključuju i drugi naratori: efendija Mujki, intelektualka Tanija, pjesnik Jelovac, direktor Gavro, ali i borci s fronte, maloljetni prošnjaci s ulice i preprodavači sa poznate

sarajevske tržnice Markale. U romanu je vidljiv razvoj ukupnog bošnjačkog nacionalnog identiteta, opisana je velika povijest viđena očima malog pojedinca, koji je moralni rezonator, emocionalna spužva i politički komentator odozdo. Autor u “Jevrejskom groblju” namjerno inzistira na prepoznatljivosti stvarnih povijesnih ličnosti, pa je priča Sadika Dobrače zapravo fiktivno svjedočenje o stvarnim ljudima i događajima, gdje je sličnost i namjerna, ali i slučajna. Sadikova priča istodobno je i porodična kronika, emocionalno potresna priča i tragična ispovijest o smrti sestre Suade, koja umire na porodu, pogibiji dvojice braće na linijama fronta, porodici koja je nestala u ratnom vihoru i ne može se nikako ponovo okupiti.

Cijeli roman se razvija u kružnoj kompoziciji jer ga Sadik priča u Nizozemskoj svom prijatelju Christianu u toku jednog dana u knjižari, dok čekaju promotivnu večer posvećenu Erazmu Roterdamskom i njegovoj “Pohvali ludosti”. I Sadik i njegov prijatelj traumatizirani su ratom i liječe se od PTSP-a, pa priča dobiva dodatnu psihološku težinu i dozu “iskošenosti”. Na kraju priče Sadik je priveden u policijsku stanicu, jer je u razgovor sa Christianom bio previše bučan i neobičan Nizozemcima naviknutima na red i mir.

Za kraj prikaza romana “Jevrejsko groblje”, koji nijednog čitatelja neće ostaviti ravnodušnim, donosimo izvode iz recenzija Mile Stojića i Nusreta Čančara.

“Roman ‘Jevrejsko groblje’ Enesa Karića mogli bismo nazvati prvom velikom sintezom o našem jučerašnjem bratoubilačkom klanju. Blistavim književnim postupkom, rafiniranim jezikom, tihom mudrošću i pravovremenom lirikom prikazuje nam jedan od najkrvavijih dijelova naše povijesti – našu suvremenost.” (Mile Stojić)

“Kroz metaforu Jevrejskog groblja Karić mudro i odvažno dovodi u korelaciju povijesni udes jevrejskog i bošnjačkog naroda na evropskom tlu... Smještajući ispovijednu retrospektivu romana u kontekst promocije čuvenog djela ‘Pohvala ludosti’ Erazma Roterdamskog, on onima koji umiju čitati odašilje snažnu poruku da je lamentiranje nad tragedijom Bosne još jedna u nizu hipokrizijskih pohvala ludosti.” (Nusret Čančar) □

Ismet Isaković

Zagrebačka premijera dokumentarnog filma “Bošnjaci u Hrvatskoj”

Bošnjački identitet

Dokumentarni film “Bošnjaci u Hrvatskoj” pred publikom grada Zagreba premijerno je prikazan 21. travnja 2011. u kinu “Europa”. Projekciji filma prisustvovali su brojni gosti iz političkog i kulturnog života Hrvatske i Zagreba: predsjednik RH Ivo Josipović, muftija Ševko ef. Omerbašić, saborski zastupnik Šemso Tanković, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, Bahrija Sejfić, pomoćnica predstojnika Ureda za nacionalne manjine Vlade RH, Darko Šonc, predsjednik Koordinacije nacionalnih manjina u gradu Zagrebu i mnogi drugi.

Pozdravni govor povodom svečane zagrebačke premijere dokumentarnog filma “Bošnjaci u Hrvatskoj” održao je mr. sc. Ekrem Bećirović, predsjednik Vijeća bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba, koji je, između ostaloga, rekao: “Ideja za snimanje filma o Bošnjacima u Republici Hrvatskoj proizašla je iz Vijeća i njegovih članova. Tinjala je već duže vrijeme među Bošnjacima, oživjela i ostvarila se upravo pred kraj mandata ovoga Vijeća. Film je inspiriran entuzijazmom i željom da se pokuša prikazati povijest nastanka Bošnjaka u Republici Hrvatskoj, prikaže njihova sadašnjost te istakne njihov značaj i doprinos razvoju kulturnog, umjetničkog, znanstvenog, političkog i drugih djelatnosti koje su doprinijele razvoju i napretku hrvatskog društva u cjelini. Koliko se uspjelo vidjet ćemo večeras, ali napominjem da je ovo samo jedan mali isječak o Bošnjacima u Republici Hrvatskoj i prvi korak u ovom smjeru, poticaj drugima da usmjere svoje znalačke aktivnosti i daju svoj doprinos u razvijanju i rasvjetljavanju kako prošlosti i sadašnjosti, tako i budućnosti Bošnjaka u Republici Hrvatskoj.” Ekrem Bećirović se zahvalio Gradu Zagrebu na financijskoj podršci za realizaciju ovoga i drugih projekata koje je Vijeće bošnjačke nacionalne manjine u Zagrebu uspješno realiziralo u protekle četiri godine. Najavio je tradicionalni, peti po redu Konvoj mladih Bošnjaka i njihovih prijatelja, koji i ove godine ide u Srebrenicu (27./28. svibnja).

Dokumentarni film “Bošnjaci u Hrvatskoj” je napravljen prvenstveno kao promidžbeno i edukativno sredstvo u kampanji nacionalnog osvješćivanja boš-

Brojna publika u kinu “Europa” na projekciji filma o Bošnjacima u RH

njačkog naroda u Hrvatskoj pred Popis stanovništva 2011. (od 1. do 28. travnja), s ciljem da se promijeni nepovoljan odnos Bošnjaci/“Muslimani” na prethodnom Popisu održanom prije 10 godina. Producent filma je Vijeće bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba, izvršni producent “Unimedia” Zagreb, a koproducenti “Can Atilla” i “Zambak produkcija” Zagreb. Redatelj, scenarist i direktor fotografije je Edib Ahmetašević, izvršni producent je Nikola Mihaljević, koji je i koscenarist zajedno sa Senadom Nanićem. Dizajner produkcije je Mirela Matković, montažu filma je obavio Dario Bajurin, a glazbu potpisuje “Can Atilla”. Film traje 50 minuta.

“Postanak jednog naroda sličan je postanku rijeke. Bezbroj kapi vode probija se kroz zemlju, nadilazeći prepreke pred sobom, ujedinjuju se u izvore, a zatim u potoke i na kraju u snažne rijeke”, riječi su kojima počinje dokumentarni film o bošnjačkom narodu u Hrvatskoj. Na ekranu se izmjenjuju kadrovi s prirodnim ljepotama Republike Hrvatske: planine, rijeke, more, šume, pašnjaci, žitna polja, voćnjaci... Redatelj nas vodi u selo Bošnjaci, gdje se vode kratki razgovori sa stanovnicima sela – anonimnim traktoristom, biciklistom i dvoje staraca. U selu imena Bošnjaci živi 99% Hrvata i, kako kaže biciklista, “imaju dvije muslimanke”. Tu je i Andrija Juzbašić, načelnik općine Bošnjaci, koji ne zna porijeklo imena svoga sela, odnosno općine. Naravno, selo je takvog imena zbog bosanskog porijekla stanovništva. Radi se o katoličkom stanovništvu koje je izbjeglo iz Bosne nakon austrijske okupacije i pro-

tjerivanja Osmanlija iz Slavonije. “Tada su se, kao i u kasnijim periodima, stanovnici Bosne bez obzira na vjeru nazivali Bošnjacima”, kaže ugodni glas naratora koji nas vodi kroz film. Stanovnici sela Bošnjaci, koji sebe nazivaju Bošnjačani, kažu da Bošnjaka nema u Bošnjacima, ali ima – u Gunji, slavonskom selu na granici sa BiH.

Uz riječi Bismille i ajete sure “Vel asr” u kojima se Allah dž.š. zaklinje vremenom i ljudima preporučuje vjerovanje, činjenje dobrih djela, istinu i strpljivost, gledatelje filma u Gunji dočekuje dobro znani imam Idriz ef. Bešić, koji priča o masovnom dolasku muslimana Bošnjaka, muhadžira u Gunju 1942. godine nakon četničkih zločina u Foči i istočnoj Bosni. U nedavnom ratu bošnjački narod je dao nemjerljiv doprinos. Čak je 25.000 Bošnjaka sudjelovalo u Domovinskom ratu u jedinicama Hrvatske vojske, pri čemu je 1.100 poginulo.

U filmu vidimo brojne spomenike i građevine koji dokazuju višestoljetno prisustvo islama i muslimana na ovim prostorima, kao npr. Ibrahim-pašina džamija u Đakovu koja je pretvorena u crkvu Sv. Jurja (sačuvan osnovna konstrukcija s kupolom). Bilo je priče i o srednjovjekovnoj Bosni, koja je svoju neovisnost održala do dolaska Osmanlija krajem 15. stoljeća, zatim islamizaciji bogumila, suživotu različitih vjera... uz stihove Mehmedalije Maka Dizdara – pjesme “Poruka” i “Modra rijeka”. O jačanju i profiliranju bošnjačkog nacionalnog bića govorio je muftija Ševko ef. Omerbašić: “Nijedna nacija nije stvorena dekretom, nego dugotrajnom, često i mučnom borbom za nacionalno dostojanstvo. To je tisućgodišnji proces. Potrebno je biti strastveni zaljubljenik u svoju naciju.” Predstavljene su i brojne bošnjačke asocijacije. U filmu govore i povjesničar dr. sc. Zlatko Hasanbegović, Murat Hadžismajlović, ali i pripadnici hrvatskog naroda, kao npr. franjevac fra Ante Čavka, Davor Gaurina, kustos Muzeja grada Drniša, dr. Antun Vujić, leksikograf, itd. “Naša sudbina je u našim rukama”, riječi su Idriza ef. Bešića na kraju filma, koje najbolje oslikavaju položaj bošnjačkog naroda u Hrvatskoj. □

Ismet Isaković

Promocija romana Amira Bukvića “Rastanak” u Sarajevu

Kažnjavanje žrtve

U galeriji “Gabrijel” Kamernog teatra 55 u Sarajevu, Titova 56/II, u organizaciji Bošnjačke zajednice kulture “Preporod” iz Sarajeva, 23. travnja 2011. održana je prva promocija romana “Rastanak”. O najnovijem djelu u nakladi KDBH “Preporod”, koje je tiskano početkom 2011. godine, pored autora Amira Bukvića, govorili su mr. sc. Senad Nanić, predsjednik KDBH “Preporod” i urednik romana te mr. sc. Ajka Tiro Srebreniković, književnica i tajnica KDBH “Preporod”. Odabrane ulomke iz romana čitao je bosansko-hercegovački glumac Semir Krivić, koji je za ulogu Dine u poznatoj Bukvićevoj drami “Djeca sa CNN-a” osvojio čak šest nagrada u jednoj godini.

Amir Bukvić (Sarajevo, 1951.) diplomirao je glumu na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu, a zatim postao članom Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, gdje je odigrao niz glavnih uloga. Odigrao je nekoliko glavnih uloga u TV-dramama, a autor je i nekolicine dokumentarnih filmova za strane producente, koji su prikazivani diljem svijeta. Objavio je šest knjiga drama i tri romana (“Aristotel u Bagdadu”, “Odgovor malog princa” i “Rastanak”). Živi i radi u Zagrebu.

Propitivanje globalne stvarnosti

Mr. sc. Senad Nanić je uvodno rekao da je Amir Bukvić književnik i dramski pisac, višestruko nagrađivan najvišim nagradama u Hrvatskoj i BiH, koji se s romanom “Rastanak” nepogrešivo očitava kao vrsni poznavatelj dramaturške konstrukcije. Svojim dramskim intenzitetom i dosljednošću roman nepogrešivo upućuje na svog autora. Naglasio je autorovu moć stvaranja višedimenzionalnog dramaturškog prostora, kao i brojne i intenzivne koincidencije. “Kada Amir piše roman onda moramo znati da je to roman kojeg piše čovjek koji je dramski autor i dramski glumac i koji zna i osjeća živost književne riječi na sceni. Zato je ovaj roman tako sugestivniji od samog početka. U ovom roman-siranom obliku njegov talent, znanje i osjećaj za dramaturški univerzum došao je do vrhunca. Amir pažljivo, precizno, dugotrajno i strpljivo gradi svijet dramaturških odnosa, stvara svijet koji je na prvi pogled svijet koincidencija. Međutim, to su koin-

Slijeva: Semir Krivić, Amir Bukvić, Ajka Tiro Srebreniković i Senad Nanić

cidencije, ali ne i slučajnosti”, rekao je Nanić. Osim toga, Bukvić je i majstor paradoksa koji očitava i oslikava našu nesposobnost da mijenjamo svijet oko sebe na bolje. Taj nas paradoks, kojeg smo si sami i naše okruženje nametnuli kao nešto nezabilazno i nužno, dovodi do raznih oblika socijalne i psihološke autodestruktivnosti, poput u romanu referiranih junaka iz klasičnih književnih djela Dostojevskog i Selimovića, kao što su Raskoljnikov i Nurudin. “Temeljni paradoks naznačen je na samom početku romana, a to je datum smrti majke glavnog junaka, koji koincidira s rušenjem nebodera Blizanaca u New Yorku. Blizanci su neboderi, ali i nikad prežaljena pobijena braća. Zločinci za srušene nebodere Blizance, ali i za pobijenu braću blizance u Srebrenici, nikad nisu nađeni, nikad nisu dovedeni pred lice pravde i kažnjeni. Ali zato žrtva jeste. Žrtva je uvijek u poziciji da bude prokazana, da bude osumnjičena zbog toga što jedno već jeste žrtvovana”, rekao je Senad Nanić.

Mr. sc. Ajka Tiro Srebreniković je rekla da okosnicu cijele priče ustvari predstavljaju stvarni događaji: ratno stradanje dvoje mladih izbjeglica iz Srebrenice i Vukovara, koji se susreću na zajedničkoj životnoj postaji, u podstanarskom stanu u Zagrebu. Naglasila je da autor nije slučajno svoje likove imenovao kao Nurudin, u skraćenom obliku Dino, i Harun, njegov brat, odnosno na isti način kao i Meša Se-

limović u svome “Dervišu i smrti”. Za razliku od Selimovićevog lika, Dino problem univerzalnih vrijednosti, krivice, odgovornosti i pravde ne sagledava kroz prizmu vjerskog tumačenja. “Dino nema vremena o tome misliti, njemu se život sam po sebi nameće, on se mora boriti za vlastitu egzistenciju. On je u Zagrebu, u velikom i novoj sredini, prepušten sam sebi. Jedino što mu je ostalo od njegove obitelji bio je njegov mlađi brat koji je otišao u Dansku. Naravno, i jedan i drugi nakon rušenja Blizanaca u New Yorku moraju snositi odgovornost za ime koje posjeduju, a niti su birali ime, obitelj, državu i vjeru”, rekla je Tiro Srebreniković.

Autor Amir Bukvić je rekao da nastoji pisati na jednostavan, duhovit i životan način. “Kako bi i bilo drugačije kada moj glavni lik Dino, koji ima 23 godine, nije učen, a na sve moguće načine nastoji naučiti. I toliko je željan da nauči, pa onda nešto krivo protumači, krivo usvoji – i onda tu nastaje zabuna, a u zabuni zapravo nastaje pravi život i duhovitost. On je čistač ulica, smetlar, koji je u Zagreb došao s 10-ak godina sa mlađim bratom i tetkom koja je imala 20-ak godina. Tetka je onda otišla dalje, a brata su poslali u skandinavsku zemlju gdje je optužen kao terorist. Na Dinu su se srušile velike patnje, sve nesreće svijeta. I onda biva optužen za sve nesreće svijeta, što je meni jako zanimljivo”, rekao je Bukvić. Smatra da je u svijetu u kojem živimo malo likova koji su čisti jer vrijeme čini od nas ono što i ne bismo htjeli biti. To se naročito odnosi na učene ljude, intelektualce, gdje je prisutna velika želja, možda i potreba, za novcem i slavom. “Ja kroz svoje likove propitujem stvarnost, ali ne samo ovu našu stvarnost u Hrvatskoj i Bosni koja je slična, nego i stvarnost na globalnom planu. Stvarnost koja je užasnija nego ova naša. Mi smo samo žrtve stvarnosti na globalnom planu. Žrtve smo centra gdje je glavna režija, gdje se sve postavlja kako bi se uspostavila ravnoteža – ravnoteža mira i nemira, ravnoteža terorizma i žrtava tog terorizma. Terorizam je uvijek posljedica nečega”, naglasio je Amir Bukvić. Zaključio je da je roman “Rastanak” cijelo vrijeme vrlo provokativan, duhovit i tužan jer je takav i život koji živimo. □

Ismet Isaković

23. Međunarodni sajam knjige i učila i II. Bijenale knjige u Sarajevu

“Preporodu” nagrada za životno djelo u izdavaštvu

23. Međunarodni sajam knjige i učila i II. Bijenale knjige održan je u Sarajevu od 20. do 25. travnja 2011. u organizaciji Centra “Skenderija”, TDK “Šahinpašić” i Udruženja izdavača i knjižara BiH. Ovogodišnji sajam je održan pod motom “Do posljednjeg slova” u dvije dvorane Centra “Skenderija” – Sajamska dvorana i dvorana “Mirza Delibašić”, na oko 8.000 m² izložbenog prostora. Najbrojniji izdavači su bili iz Bosne i Hercegovine, te zemalja regije – Hrvatske, Srbije i Crne Gore. Sajam ove godine, za razliku od prethodnih, nije ugostio nijedno zvučno književno ime, osim autora iz BiH i zemalja regije, a razlog je nedostatak financijskih sredstava. Pored velikih izdavača, standove su na sajmu imali i kulturni centri akreditiranih ambasada u BiH - Turski kulturni centar, Francuski kulturni centar, Iranski kulturni centar, Goethe-institut i drugi, dok su svoje programe i izdanja predstavili i Univerzitet u Sarajevu na Sajmu Univerziteta, te nekoliko međunarodnih škola koje djeluju u Sarajevu.

Promocija izdavačko-informativne djelatnosti KDBH “Preporod”

Kao uvod u Sarajevski sajam knjige i učila održan je 7. Međunarodni susret bibliotekara slavista, koji tradicionalno počinje nekoliko dana prije sajma, a ove mu je godine tema “Ideologija, politika, bibliotekarstvo”. Jedan u nizu programa upriličenih prije zvaničnog otvaranja Sarajevskog sajma bio je razgovor o Ivi Andriću, povodom 50. godišnjice od dodjele Nobelove nagrade. Tokom sajamskih dana, pored brojnih promocija knjiga, autora i izdavačkih kuća u centralnom prezentacijskom prostoru u dvije Bosanske kuće, održan je i okrugli stol na temu “Prevodilaštvo u Bosni i Hercegovini”, na kojem su se učesnici usaglasili da je nužno utvrditi strategiju prevođenja djela bosansko-hercegovačkih pisaca na strane jezike, ustanoviti fondaciju koja bi stimulirala prevođenje djela domaćih autora i uspostaviti kriterije kvaliteta prevođenja.

Osim toga, u okviru Sarajevskog sajma obilježen je 23. travanj – Svjetski dan knji-

*Predstavljanje aktivnosti “Preporoda” u Sarajevu
(slijeva: Amir Bukvić, Senad Nanić, Ajka Tiro Srebreniković i Ismet Isaković)*

ge i autorskih prava, povodom kojeg je Iri-na Bokova, generalna direktorica UNESCO-a, uputila poruku organizatorima i izlagačima u kojoj se kaže: “Knjige su najsnažniji oblik dijaloga među pojedincima, unutar zajednica, između generacija i sa drugim društvima. Ovo jedinstveno sredstvo dijaloga mora biti zaštićeno. Tehnologija knjiga je stara, ali ostaje prijelomna, funkcionalna i u nekim uvjetima nezamjenjiva. To ne znači da se promjene ne događaju ili da im se trebamo otvoreno suprotstaviti. Globalno tržište knjige je teško pogođeno rastom elektronskih knjiga i sadržaja koje je moguće uzimati sa interneta. To transformira industriju. To utiče na izdavače. Implikacije ovih transformacija će biti duboke i dugoročne. Promjene daju zamaha ostrim novim raspravama - o snagama i slabostima različitih vrsta proizvoda, o prirodi autorskih prava danas, o ulozi biblioteka prema online znanju, o značenju autorstva u svijetu blogova i wikija. Drugi UNESCO-ov Svjetski forum kulture i kulturnih industrija bit će održan u lipnju u Monzi, Italija. Tema ne može biti pravovremenija: ‘Knjiga sutra: budućnost pisane riječi’. Knjige su oličjenje ljudskog kapaciteta da se zakune riječima stvarnosti i mašte i da ih izrazi. One su najbolji glasovi tolerancije. One daju najjače znake nade. Knjige su stupovi sloboda i otvorenih društava. Moramo ih zaštititi. Moramo njihovo bogatstvo učiniti dostupnim za 800 milijuna odraslih koji nemaju vještinu čitanja. Moramo istražiti sve aspekte promjena koje se pojavljuju danas.

To su obećanja oko kojih se okupljamo na Svjetski dan knjige i autorskih prava.”

Svoje mjesto među izlagačima na 23. Međunarodnom sajmu knjige i učila u Sarajevu našao je i KDBH “Preporod”, čije su se knjige i časopisi mogli vidjeti na dva mjesta unutar Centra “Skenderija”: na štandu zagrebačkog “V.B.Z.-a” i štandu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH (Sektor za iseljništvo), koje dugi niz godina pomaže autore i izdavače iz bosansko-hercegovačke dijaspore. Promocija izdavačko-informativne djelatnosti KDBH “Preporod” održana je u subotu 23. travnja u Bosanskoj kući dvorane “Mirza Delibašić”.

Mr. sc. Senad Nanić, predsjednik KDBH “Preporod”, predstavio je aktivnosti Društva i naglasio da možemo kazati jako bitne stvari jer reflektiramo višeslojno i višestruko kulturno iskustvo, ne samo kao pripadnici bošnjačkog naroda, nego i kao pripadnici i graditelji hrvatske kulture, a onda i bosansko-hercegovačke. Nanić je predstavio zadnja tri broja “Behara”, od kojih svaki nosi svoju tematsku kvalitetu: prikaz riznice bošnjačke kulture koji se čuva u Bošnjačkom institutu u Sarajevu; najljepše orijentalne priče (arapske, perzijske, turske, indijske, afganistanske, sefardske i bošnjačke) uz brojne ilustracije u boji Melite Kraus; tekstovi o Sefardima u BiH, među kojima je i zanimljiv intervju s Eliezer Papom, jeruzalemskim rabinom koji je porijeklom iz Sarajeva. Predsjednik Nanić je predstavio i dvije knjige: antologiju mlade boš-

njačke poezije “Kad zora razrjeđuje strah” Filipa Mursela Begovića i “Islam iznutra” zagrebačkog imama mr. sc. Mirze Mešića.

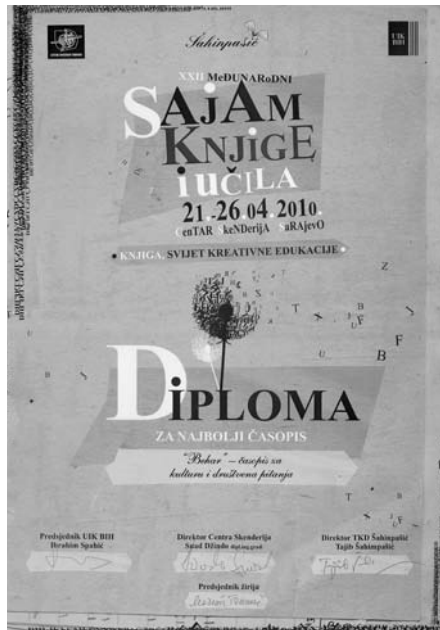
Mr. sc. Ajka Tiro Srebreniković, književnica i tajnica KDBH “Preporod”, predstavila je tri knjige: dokumentarno-fikciorni roman “Drž’ se (b)Alija” Feđe Šehovića, zbirku pjesama “Riječi vraćene kući” Enesa Kiševića (izbor pjesama napisanih od 1959. do 2009. godine) i roman “Rastanak” Amira Bukvića, najnovije djelo u izdanju KDBH “Preporod”. O svome romanu, koji je svojevrsni nastavak višestruko nagrađivane drame “Djeca sa CNN-a”, govorio je i Amir Bukvić, poznati pisac i glumac, inače rodom iz Sarajeva.

Ismet Isaković, glavni urednik “Preporodovog Journala”, govorio je o tematskom usmjerenju časopisa u kojemu značajno mjesto zauzimaju aktualna događanja u Bosni i Hercegovini, koji se prezentiraju u rubrici “Bosanski barometar”, ali i kroz brojne intervjuje sa značajnim ličnostima iz političkog, vjerskog i kulturnog života (Mustafa Cerić, Bakir Izetbegović, Selmo Cikotić, Senadin Lavić, Halid Bešlić i drugi). Osim toga, kroz priče o sevdalinkama u rubrici “Kultura” progovara se o povijesti i kulturi Bošnjaka/Bosanaca i BiH. U svakom broju u rubrici “Priče iz Bosne” objavljuje se topla ljudska priča sa zanimljivim i malo znanim detaljima iz života poznatih Bošnjaka, koji su ostavili trajan pečat u vremenu na bosansko-hercegovačkim prostorima, ali i šire. Na naslovnici i zadnjoj stranici časopisa objavljene su brojne fotografije (novijeg datuma ili od prije stotinjak godina) i reprodukcije starih razglednica (iz austro-ugarskog perioda i kasnije) s motivima iz BiH. U kreiranju časopisa značajnu ulogu imaju i trojica sarajevskih intelektualaca, suradnika “Journala” iz BiH: Avdo Huseinović, Edin Tule i Amel Suljović.

Dodjela nagrada i specijalnih priznanja

Dodjelom nagrada najboljima u ponedjeljak 25. travnja 2011. završen je 23. Međunarodni sajam knjige i učila i 11. Bijenale knjige u Sarajevu. Nagrade su dodijeljene u 14 kategorija, a uručeno je i šest specijalnih priznanja. U žiriju koji je odlučivao o ovogodišnjim sajamskim nagradama bili su: Almir Kurt (predsjednik), Jasmina Musabegović, Ljubica Ostojić, Bisera Alikadić, Boris Tihi i Vanja Gavran (članovi).

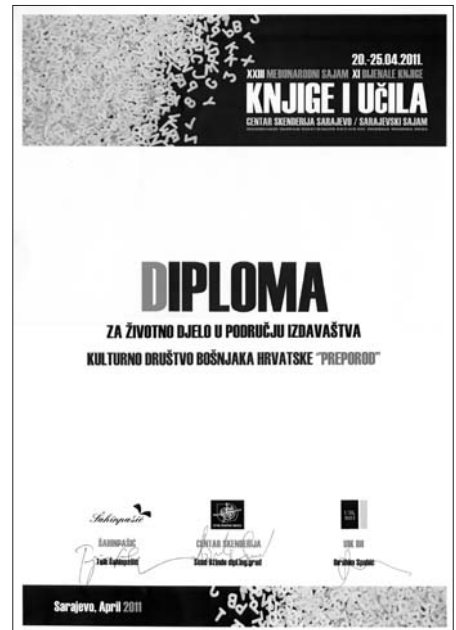
S neskrivenim ponosom ističemo da je, nakon prošlogodišnje nagrade “Beharu” za najbolji časopis na Sarajevskom sajmu, KDBH “Preporod” ponovo nagrađen i to nagradom za životno djelo u području izda-

vaštva. U obrazloženju koje je pročitao Almir Kurt, predsjednik žirija, piše sljedeće: “Nagradu za životno djelo u području izdavaštva dobilo je Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske ‘Preporod’ – urednici Faris Nanić, Ismet Isaković, Sead Begović, Filip Mursel Begović i Azra Krkalić. KDBH ‘Preporod’ osnovano je 1991. godine i otpočetak djeluje neovisno od ‘Preporoda’ u Bosni i Hercegovini. ‘Preporod’ nastoji afirmirati veliki potencijal kulturnog stvaralaštva Bošnjaka Hrvatske kao izvorne posebnosti u hrvatskoj kulturi, gdje se višestrukim kulturnim iskustvom obogaćuje ukupna kulturna javnost novim vrijednostima.”

Nagradu za najbolji izdavački poduhvat godine dobili su “Sejtarija d.o.o.” za djelo “Bosna i Hercegovina 1000 pitanja i 1000 odgovora – fotomonografija” autora Valerijana Žuje, urednik Šaćir Filandra, te “Bosanska riječ d.o.o.” Tuzla za Sabrana djela Skendera Kulenovića, urednik Šimo Ešić. Nagradu za najbolju promociju djela na sajmu dobio je Ekonomski fakultet u Sarajevu za promociju djela “Strategije ulaska na inostrana tržišta” doc. dr. Rusmira Sendića. Nagradu za životno djelo u području književnosti dobio je Mustafa Cico Arnautović, za djela “Bog putuje večeras”, “Koštrika”, “Skrovišta za nesanicu”, “Govor vode”, “Ptice na rukama”, “Stope u krugu” i “Hamlet Forlag”. Specijalnu nagradu u području umjetnosti dobila je Aida Abadžić Hodžić za knjigu “Bosanskohercegovačka grafika 20. stoljeća”, urednik Ismet Veladžić iz izdavačke kuće “Tugra”.

Nagradu za najbolji prijevod dobio je Refik Ličina za prijevod Johnsonovih “Prisluškivanja” u izdanju izdavačke kuće “Zalihica”. Nagradu za uredništvo dobio

je Mirzet Hamzić za uređivanje djela “Bijeg na visoravan”, “Casino Sarajevo”, “Vikendica”, “Turistički vodič”, “Ludi Murat”, “Čaj od aleksandrijske ruže”, “Čovjek sa ribljim očima”, “Sandžak i u njemu Sjenica” u izdanju “Dobre knjige”. Nagradu za najbolji časopis dobio je časopis “TFT” (Teatar, film, televizija), urednik Slobodan Šuljagić, u izdanju Javnog poduzeća “Službeni glasnik”. Nagradu za najbolje oblikovanje knjige dobila je Tijana Rančić za knjigu “Pet dunavskih čuda” u izdanju Zavoda za udžbenike Beograd. Nagradu za najbolji štand dobio je štand Dječje igraonice tvrtke “Kringračke”.

Nagradu za najbolji udžbenik za osnovnu školu dobile su Zlata Maglajlija za udžbenik “Njemački za 7. razred devetogodišnje osnovne škole” u izdanju “Bosanske riječi” Sarajevo, te Azerina Muminović i Safet Muminović za udžbenik “Historija za 7. razred devetogodišnje osnovne škole” u izdanju Izdavačkog poduzeća “Svjetlost Sarajevo”. Nagradu za najbolji udžbenik za srednju školu dobila je Amra Čabaravdić Henda za udžbenik “Farmakologija” za srednju medicinsku školu u izdanju IP “Svjetlost Sarajevo”. Nagradu za najbolji udžbenik za visoko obrazovanje dobio je doc. dr. Senad Softić za udžbenik “Simptomi i uzroci krize preduzeća u Bosni i Hercegovini”, urednik prof. dr. Veljko Trivun u izdanju Ekonomskog fakulteta u Sarajevu. Nagradu za znanost dobili su Predrag Finci za knjigu “Imaginacija” u izdanju “Antibarbarusa” Zagreb, te dr. Mubina Moker i mr. Dženita Haverić za “Perzijsko-bosanski rječnik”, urednik prof. dr. Mohammadjavad Pirmoradi, u izdanju Znanstveno-istraživačkog instituta “Ibn Sina” iz Sarajeva.

Specijalna priznanja 23. Međunarodnog sajma knjige i učila i 11. Bijenala knjige dobili su Besim Korkut za adaptaciju Kur'ana Časnog na Brajevo pismo u izdanju "Biblioteke za slijepa i slabovidna lica u BiH"; Marija Kocić za knjigu "Orijentalizacija materijalne kulture na Balkanu", urednik Zorica Stablović Bulajić, u izdanju "HESPERIAedu", Filozofskog fakulteta u Beogradu; izdavačka kuća "ITD SEDAM" za djelo "Platforma za Islamsko-konfucijansko-daoistički dijalog na Balkanu"; prof. dr. Kasim Tatić za knjigu "Tržište, država i okoliš"; Osnovna škola "Edhem Mulabdić" za učešće na sajmu sa specijalnim programom pod nazivom "Igraonica Slovarica - do posljednjeg slova" i Arnela Kordić za promociju knjige najmlađeg autora na Sarajevskom sajmu.

Ibrahim Spahić, predsjednik Udruženja izdavača i knjižara BiH, zatvarajući zvanični program ovogodišnjeg Međunarodnog sajma knjige i učila rekao je da je sarajevska publika, usprkos svemu, pokazala volju i interes da sačuva priču o knjizi do posljednjeg slova. Odluke žirija, kojim je predsjedavao Almir Kurt, još jednom su potvrdile značaj sajamskih nagrada koje nisu dobili sami književnici, izdavači i izlagači, nego i autori koji su pisali o ekonomiji i kriznom menadžmentu. Naglasio je da je Sarajevski sajam postao istinski praznik umjetnosti i kulture, istovremeno upozoravajući na dramatično stanje u kulturi i znanosti u Bosni i Hercegovini.

Nakon dodjele nagrada posebno ponesne su bile djelatnice Sektora za iseljenišvo pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH (Isma Stanić, Aiša Telalović i Ruzmira Tihiić Kadrić) jer je čak pet značajnih sajamskih nagrada pripalo autorima iz dijaspore, koje je ugostilo njihovo Ministarstvo: nagrada za životno djelo u području književnosti (Mustafa Cico Arnautović, Danska), nagrada za životno djelo u području izdavaštva (KDBH "Preporod", Hrvatska), nagrada za doprinos nauci (Predrag Finci, Velika Britanija), nagrada za najbolji izdavački poduhvat godine (Izdavačka kuća "Bosanska riječ" iz Tuzle s ogrankom u Njemačkoj) i nagrada za najbolji prijevod (Refik Ličina, Švedska).

Ruzmira Tihiić Kadrić, pomoćnica ministra, Sektor za iseljenišvo pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, nakon uručjenja nagrada za "Preporodov Journal" je dala sljedeću izjavu: "Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, putem svog Sektora za iseljenišvo, već duži niz godina ima izuzetno dobru saradnju sa Kulturnim društvom Bošnjaka Hrvatske 'Preporod'. Sma-

Zadovoljstvo na štandu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH

tramo da se KDBH 'Preporod' bavi važnim pitanjima iz oblasti kulture ('Behar'), kao i aktuelnim političkim i društvenim pitanjima od značaja za institucionalni položaj Bošnjaka i drugih osoba bosansko-hercegovačkog porijekla u Republici Hrvatskoj ('Preporodov Journal'). I ove, kao i prethodnih godina, pod pokroviteljstvom našeg Ministarstva na Međunarodnom sajmu knjige u Sarajevu organizirana je promocija izdanja KDBH 'Preporod' – knjiga, 'Behara' i 'Preporodovog Journala'. Na ovom, u regionu najposjećenijem sajmu knjige međunarodnog karaktera, promocije 'Preporodovog' izdavaštva su posebno cijenjene i dobro posjećene, što potvrđuje i sajamska nagrada za životno djelo u području izdavaštva, koja je ove godine dodijeljena upravo KDBH 'Preporod'. Svakako je važno istaći da u KDBH 'Preporod' rade ljudi koji na profesionalan način doprinose afirmaciji bosansko-hercegovačkih kulturnih, političkih i društvenih vrijednosti u Republici Hrvatskoj i šire. Zahvaljujući ovakvom profesionalnom angažmanu, aktivnosti ove organizacije doprinose sveukupnom boljem razumijevanju i jačanju dobrosusjedskih odnosa između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske. Također cijenimo i pozdravljamo podršku institucija Republike Hrvatske radu ove značajne organizacije. Mi u Ministarstvu cijenimo i podržavamo rad Kulturnog društva Bošnjaka Hrvatske 'Preporod' i ovom prilikom čestitamo dvadesetogodišnjicu postojanja i uspješnog rada i želimo još puno godina uspješnog i plodonosnog rada i dobre saradnje kako sa institucijama Republike Hrvatske, tako i Bosne i Hercegovine."

Recesijska vremena

Ajdin Šahinpašić, u ime organizatora sajma TDK "Šahinpašić", rekao je da je ove godine zabilježena manja posjeta i prodaja

knjiga za 30%, te da tome nije razlog cijena ulaznice koja nije bila velika (2 KM), nego recesija koja je diktirala slabije sajamske pokazatelje. "Da cijena ulaza nije bila problem pokazuje i to da je za sve grupe, bilo školske, fakultetske ili tvrtke, osiguran besplatni posjet, ali je upravo njih bilo manje nego ranije. Trenutno smo u najgoroj situaciji od rata što se tiče ekonomske situacije u našoj zemlji, a i u našoj branši. To je uzrokovalo manju prodaju knjiga i slabiju posjetu sajmu", rekao je Šahinpašić.

"Iako smo nastupili sa popustima za novih 12 naslova sa 20%, a stara izdanja su bila snižena i do 80%, prodaja je bila manja za 30%. Razlozi su ekonomska kriza, ali i cijena ulaznice", naglasio je Haris Alić, šef prodaje "Buybooka". Izdavači iz Srbije su rekli da je prodaja bila manja za 50%, te da su razlog tome ekonomska kriza i praznici. Najviše su prodavane knjige od 5 i 10 KM, pri čemu je cijena diktirala prodaju, a ne kvaliteta, dobro djelo i dobar pisac. Isti slučaj je bio i na štandovima hrvatskih izdavača, gdje je prodaja bila dosta slabija u odnosu na prethodne godine, iako su na nekoliko štandova poznatih izdavača iz Hrvatske za dvije kupljene knjige nudili još jednu besplatno.

Prema riječima izlagača kupce je najviše interesirala strana literatura, odnosno romani poznatih naslova stranih autora, dok su se za domaću literaturu opredijelili uglavnom studenti koji su tražili stručnu literaturu za fakultete. Od domaćih autora najbolje su se prodavala djela Nure Bazdulj Hubijar, te knjiga Indire Kučuk Sorguč "Ja, mahaluša 2", u izdanju TKD "Šahinpašić", koja je prodana u više od 200 primjeraka samo za jedan dan.

Sljedeći 24. Međunarodni sajam knjige i učila i 12. Bijenale knjige u Sarajevu održat će se od 18. do 23. travnja 2012. godine. □

Ismet Isaković

Osuđeni generali Ante Gotovina i Mladen Markač, a oslobođen Ivan Čermak

Presuda hrvatskim generalima

Generali Gotovina i Markač smatraju se krivima za progon kao zločin protiv čovječnosti, deportaciju kao zločin protiv čovječnosti, pljačku javne i privatne imovine kao kršenje zakona i običaja ratovanja, bezobzirno razaranje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, ubojstvo kao zločin protiv čovječnosti, ubojstvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja, okrutno postupanje kao kršenje zakona običaja ratovanja.

Ponovo se stvorila histerija i krenule su raznorazne teorije zavjera dežurnih čuvara domoljubne svijesti nakon što je u travnju Haški sud osudio generale Antu Gotovinu i Mladena Markača na 24, odnosno na 20 godina zatvora. General Ivan Čermak oslobođen je svih optužnica i jedini može biti zadovoljan razvojem situacije, tim prije što je gotovo javna tajna da Haško tužiteljstvo nema namjeru da se žali na njegovu oslobađajuću presudu. Gotovina nije proglašen krivim samo za točku 3 koja podrazumijeva nečovječna djela i prisilno premještanje, dok ih je za ostalih 11 točaka optužnice Sudsko vijeće proglasilo krivim. "General Gotovina je imao svijest da se zločini trebaju izvršiti, sudjelovao je u zločinačkom pothvatu i namjeravao je da njegova djela doprinesu tom pothvatu", obrazložilo je Sudsko vijeće čiji je predsjednik bio nizozemski sudac Alphons Orie, a članovi Latvijac Uldis Kinis i Elisabeth Gwaunza iz Zimbabvea.

Prije presude trojici hrvatskih generala Sudsko vijeće pročitao je sažetak zaključka u kojemu stoji da su zaključili da je "na području i u vremenu na koje se odnosi optužnica postojao međunarodni vojni sukob". U zaključku stoji da je Sud razmotrio dokaze o velikom broju slučajeva ubojstava te su navedeni neki primjeri svjedočenja obitelji žrtava, kao i međunarodnih promatrača. "Niz promatrača i krajinjskih Srba koji su bili u Benkovcu, Kninu, Gračacu i Obrovcu svjedočili su o udarima projektila. Vijeće je pažljivo usporedilo mjesto udara projektila s mjestima potencijalnih vojnih ciljeva. Na temelju toga vijeće je zaključilo da hrvatske snage nisu namjerno gađale samo ranije utvrđene ciljeve, nego i dijelove u kojima nije bilo vojnih ciljeva. Shodno tome zaključeno je da su hrvatske snage gradove u cjelini smatrale artiljerijskim ciljevima", stoji u sažetku zaključka vijeća, u kojem se dodaje i da su ti napadi bili neselektivni.

U vezi s prisilnim premještanjem stanovnika Vijeće je zaključilo da "su strah od nasilja i pritisak stvorili atmosferu u kojoj ljudi nisu imali izbora nego da odu. Činilo se da granate za svrhu imaju za-

Generali Ante Gotovina, Mladen Markač i Ivan Čermak

strašivanje ljudi i da svi imaju osjećaj da moraju pobjeći. Pored toga zaključeno je da su zločini koji obuhvaćaju ubojstva, razaranja i pljačku stvorili pritisak i strah od nasilja i među onima koji su bili očevidci", stoji u sudskom zaključku.

Veliki broj svjedoka

Suđenje je počelo 11. ožujka 2008. godine, a posljednji svjedok izveden je 11. lipnja prošle godine. Na suđenje su potrošena ukupno 303 radna dana u kojima je tužiteljstvo izvelo 81 svjedoka, a obrane trojice generala ukupno 57 svjedoka (25 za Gotovinu, 19 za Čermaka i 13 za Markača). Sudsko vijeće pozvalo sedam svojih svjedoka. Gotovina je u pritvoru od prosinca 2005. kada je uhićen na teritoriju Španjolske, a Čermak i Markač dobrovoljno su se predali Haškom sudu u ožujku 2004.

Kroz hašku sudnicu prošao je niz svjedoka od žrtava, preko političara do pripadnika hrvatskih snaga i međunarodnih predstavnika. Tako su se za tužitelje izredali i svjedoci poput bivšeg američkog veleposlanika u Hrvaskoj Petera Galbraitha, posebne izvjestiteljice za ljudska prava Elisabeth Rehn do tadašnjeg županijskog državnog odvjetnika u Zadru Željka Žganjara te Mate Laušića i Žarka Puhovskog.

Za obranu je svjedočio niz hrvatskih političara i dužnosnika među kojima su i Mate Granić, Miomir Žužul, Vesna-Škare Ožbolt, Zdravko Židovec, Snježana Bagić,

Gordan Radin, Borislav Škegro, Mladen Vedriš, Nadan Vidošević i Mladen Bajić, a obrana je izvela i izaslanika glavnog tajnika UN-a za područje bivše Jugoslavije Yasushija Akashija. Gotovinina obrana izvela je i jednog od zapovjednika neprijateljske strane generala Milu Mrkšića, koji je potvrdio da nije bilo neselektivnih napada, a Sudsko vijeće pozvalo nekoliko svojih svjedoka među kojima i bivšeg ministra obnove i razvitka Juru Radića.

Prvi dio suđenja bio je obilježen sukobima obrana koji su završili isključenjem Čermakovih branitelja Čede Prodanovića i Jadranke Sloković, te Markačeva branitelja Miroslava Šeparovića zbog sukoba interesa, odnosno mogućnosti da se sam Šeparović te general Rahim Ademi kojega su također zastupali Prodanović i Sloković pojave kao svjedoci u ovom predmetu.

Suđenje je pratio i paralelni spor Hrvatske i haškog tužiteljstva oko tzv. topničkih dnevnika koji je okončan pred kraj suđenja zaključkom Sudskog vijeća da je Hrvatska ispunila svoje obveze prema tužiteljstvu.

Tužitelji su u završnim riječima u kolovozu prošle godine tražili da se trojicu generala proglasi krivima i generala Gotovinu osudi na 27, generala Markača na 23 i generala Čermaka na 17 godina, a branitelji su u završnim riječima pozvali Sudsko vijeće da njihove branjenike oslobodi svake krivnje.

Nakon presude strane u postupku - tužitelji i obrana, ukoliko se namjeravaju žaliti najprije moraju najaviti žalbu u ro-

ku od 30 dana od izricanja presude sa žalbenim osnovama a nakon toga žalbeno vijeće preuzima i dalje vodi žalbeni postupak u kojem se žalbeni podnesak mora podnijeti 75 dana od najave žalbe. U žalbenom dijelu postupka mogu se uvoditi i novi dokazi koji nisu bili dostupni u prvostupanjskom dijelu postupka.

Zgroženi zbog presude

Zastupnik HDSSB-a Boro Grubišić izjavio je da je hrvatska politika od 2000. na ovamo bila izdajnička, sluganska, i svojim je nedjelovanjem te sluganskim i poltronskim mentalitetom dobrim dijelom doprinijela ovakvoj presudi. "Što će naša djeca, naši unuci misliti, hoće li Hrvatska biti država utemeljena na zločinu, da je prvi hrvatski predsjednik vođa zločinačke organizacije", pitao se Grubišić.

Predsjednik HVIDRA-e Josip Đakić izjavio je da je zgrožen. "Optužbe da su i prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman, nekadašnji ministar obrane Gojko Šušak te pokojni general Zvonimir Červenko bili zajedno u zločinačkom pothvatu znače zapravo da je Hrvatska osuđena kao zločinačka organizacija i da je stvorena na zločinu", ustvrdio je.

Nekadašnji ministar vanjskih poslova i svjedok obrane u Haagu Mate Granić rekao je da je presuda donesena bez ikakvih valjanih dokaza kojom su presuđeni za sudjelovanje u udruženom zločinačkom pothvatu. Poput Granića stručnjak za pravo i dokazni materijal postao je i svjedok haaškog suda, nekadašnji pomoćnik zapovjednika ATJ Lučko, Željko Sačić koji je bio šokiran haškom presudom za generale Gotovinu i Markača i smatra to još jednom tragedijom hrvatskog naroda, pozdravivši oslobađajuću presudu za generala Čermaka. "Sve kvalifikacije u optužnici su apsolutno neprihvatljive i prepune neistina i treba ih se pokušati pobiti", rekao je Sačić pri tom genijalno otkrivši koji bi to bio pravni temelj za pobijanje tih presuda: odluka Ustavnog suda o tome da je "Oluja" legitimna vojna akcija, kao i saborske Deklaracije o Oluji i Domovinskom ratu.

HSP je osuo paljbu po svim dosadašnjim Vladama i traže hitno raspisivanje izbora. "Mora se snositi politička odgovornost za politiku koja se dosad provodila sa haškim sudom", kazao je predsjednik HSP-a Daniel Srb.

Miomir Žužul, svjedok obrane na suđenju hrvatskim generalima, rekao je da se iz dosadašnjeg iskustva može lako zaključiti da su u drugostupanjskoj presudi mogući drastični preokreti. Predsjednica Demokratskog centra Vesna Škare Ožbolt, koja je u

Haagu bila svjedok obrane hrvatskih generala, šokirana je visinom kazne i obrazloženjem presude o postojanju udruženog zločinačkog pothvata. "Ova presuda ne stvara osjećaj pravde, no nema predaje jer predstoji nastavak pravne bitke", kazala je Škare Ožbolt koja je 1995. u vrijeme akcije Oluja bila pomoćnica predstojnika ureda tadašnjeg predsjednika RH Franje Tuđmana, zadužena za pregovore s pobunjenim Srbima.

Potpredsjednik HDZ-a Andrija Hebrang, istaknuo je da u akciji "Oluja", u kojoj je on sudjelovao, nije bilo protjerivanja, ni rušenja. Bio je u Kninu 6. kolovoza 1995., te da nijedna kuća nije bila srušena. "Zapovijed predsjednika Tuđmana bila je sačuvati civile, ne treba mi prava hrvatska zemlja", kazao je.

"Zasigurno se ni jedan hrvatski rodoljub ne može složiti da je ono što je najsvjetliji dio Domovinskog rata, Oluja, kroz ovu presudu suđena kao udruženi zločinački pothvat", izjavio je potpredsjednik Hrvatskog sabora i predsjednik HSS-a Josip Friščić, te dodao: "Generali su, za njih možemo reći, nakon što smo slušali iščitavanje presude, žrtve."

Predsjednik HSL-a Darinko Kosor rekao je da HSL nikada neće prihvatiti presudu o udruženom zločinačkom pothvatu te da je ona dokaz da je Haaški sud politički sud i da u međunarodnom pravu postoje različiti kriteriji za velike i male narode. "Presuda haaškog suda jest presuda hrvatskoj državi. Stoga tražimo od Vlade RH da nas kao građane zaštiti te da učini sve da u žalbenom postupku ospori presudu radi naše djece, radi budućih generacija. Kao sukrivice u ovom postupku vidimo djelovanje bivšeg predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića te pasivnost u djelovanju svih vlada Republike Hrvatske od 2000. godine do danas", naglasio je Kosor.

I državni vrh se čudio

Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić rekao je da je riječ o političkoj presudi Domovinskom ratu i legitimnim akcijama kojima je izborna sloboda i nezavisnost Hrvatske. "Predsjednik Tuđman je vodio naš narod u najtežim okolnostima borbe za nezavisnost, bio sam njegov suputnik i suradnik i ponosan sam na to i danas. Mi ne smijemo tu pokleknuti duhom", izjavio je Bebić.

Premijerka Jadranka Kosor pridružila se horu nezalica najavivši možda i najdiletantskiju akciju - diplomatsku ofenzivu zbog ovih presuda, što je nevjerojatno za jednu predsjednicu Vlade. Predsjednik Republike Ivo Josipović, iako je i sam podlegao pritisku javnosti, ipak se zadržao u pravnim okvirima rekavši da ipak vjeruje u nevinost generala Gotovine i Markača te da će odvjetnički tim u žalbi dokazati da je prvostupanjsko vijeće pogriješilo.

Ovdje ćemo se držati naših starih principa i prije svega reći da se ni jednog momenta nije vodila briga o žrtvama zločina. Lice-mjerno se primjećivalo da su zločini postojali, ali da generali s njima nisu imali nikakve veze. Međutim, upravo su ti isti dežurni diletantski branitelji generala značajno doprinijeli njihovoj osudi, zajedno s vladajućim HDZ-om. Naime, kako i znamo, Hrvatskom se od devedesetih stvarala atmosfera da se ne kažnjavaju zločinci koji su pripadali Hrvatskoj vojsci. Upravo to njihovo primitivno argumentiranje dovelo je do toga da zločini nisu bili samo kažnjeni, nego su njihovim neprocesuiranjem i poticani, što se na kraju kao bumerang vratilo generalima Gotovini i Markaču. Dakle, ono što smo pisali vezano za presudu armijskog generala Rasima Delića, kao i o drugim zločincima iz Armije RBiH, isto vrijedi i za generale HV-a. □

Edis Felić

KDBH "Preporod": Priopćenje za javnost

Imajući u vidu cjelovit sadržaj izjave Predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića za Reuters od 5. travnja te ekstremno i neprihvatljivo pozicioniranje nekih reakcija na izjavu, smatramo nužnim naglasiti slijedeće:

Što je predsjednika Republike nagnalo da ocvalu NATO demagogiju, koja je tobožnjom ugrozom od radikalnih muslimana dala imperiji opravdanje za brutalno uništavanje nekoliko muslimanskih zemalja, neposredno identificira sa sigurnosnim stanjem u Bosni, ostalo je neobrazloženo.

Pokušajem ublažavanja rečenog izjavom o proeuropskoj orijentaciji bosansko-hercegovačkih muslimana Predsjednik nas je samo još dublje povrijedio. Unatoč svim strahotama koje smo od europskih susjeda doživjeli proteklih stoljeće i po, nismo mi tako miroljubivi te na kulturno i civilizacijski interaktivnu konstruktivnost spremni zato što smo proeuropski orijentirani, već zato što smo muslimani. Našu prirodnu pro-europsku orijentaciju njegovao ćemo i dalje ukoliko prestane zloupotreba europskih vrijednosti za ilegalne imperijalne intervencije protiv muslimanskih i drugih naroda, života njihovih građana, imovine i dostojanstva.

Najmanje što smo očekivali je predsjednikov izraz zabrinutosti svojim kolegama šefovima država članica NATO pakta zbog flagrantnog kršenja međunarodnog prava iskazanog Rezolucijom 1973 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija.

Senad Nanić,
predsjednik Kulturnog društva Bošnjaka Hrvatske "Preporod"

Nedžad Hodžić, predsjednik Bošnjačke demokratske stranke Hrvatske, za "Preporodov Journal" govori o prethodnom Popisu stanovništva, manjinskim i parlamentarnim izborima, Josipoviću i Tankoviću, usporedbi sa Sejdrom Bajramovićem, situaciji u BiH i Hrvatskoj, stanju u BDSH

Bošnjake nije radikalizirala niti naša Srebrenica

U samo par dana, jedan saborski zastupnik, bez ikakvog razloga, predsjednika svoje države izjednačava sa Šešeljem, Karadžićem i Miloševićem. Mi u BDSH, unatoč svim uvredama koje vrlo često trpimo, zagovaramo retoriku pozitivne poruke i ne želimo se spuštati u komunikaciji ispod određene razine. No, ovaj put ne mogu se oteti utisku i ne reći da je, nakon svega što je izgovorio, Šemso Tanković naša kolektivna bošnjačka sramota.

Razgovarao: Ismet Isaković

Od 1. do 28. travnja u Hrvatskoj je održan Popis stanovništva, vrlo važan događaj za pripadnike bošnjačke nacionalne manjine. Koje su bile aktivnosti BDSH na animiranju bošnjačke populacije vezano uz pravilno nacionalno izjašnjavanje? Kakve su stranačke procjene o rezultatima Popisa stanovništva među Bošnjacima u RH, odnosno smatrate li da je došlo do znatnijeg povećanja broja Bošnjaka u odnosu na "Muslimane"? Imate li saznanja o eventualnim preliminarnim rezultatima?

Još na našoj Osnivačkoj skupštini, kada smo usvajali Program rada BDSH, priprema naših sunarodnjaka za Popis stanovništva, koji je obavljen u travnju ove godine, bila je definirana kao jedan od najvažnijih kratkoročnih ciljeva našeg djelovanja. Shodno toj programskoj odrednici na svim našim prezentacijama programa BDSH, Osnivačkim skupštinama ogrankata, predizbornim skupovima i medijskim istupima, kontinuirano smo pozivali Bošnjake da se na netom završenom Popisu stanovništava tako i izjasne. Smatramo da se u posljednjih par godina na tome vrlo intenzivno radilo i da će rezultat biti značajno veći broj Bošnjaka u Republici Hrvatskoj u odnosu na Popis stanovništva iz 2001. godine. Za sad nemamo nikakvih informacija o eventualnom rezultatu, no sudeći prema uloženoj trudu može se očekivati znatniji povećanje broja Bošnjaka u Hrvatskoj. Jako je važno napomenuti da rad na ovom bošnjačkom nacionalnom projektu valja nastaviti i u buduću. Nije nerealno očekivati da ćemo, uz kvalitetan rad na ovom pitanju, za 10 godina imati i još bolji rezultat. U svakom slučaju članstvu BDSH će rad na nacionalnom osvješćivanju Bošnjaka u RH biti kontinuirani zadatak i obaveza.

Nedžad Hodžić, predsjednik BDSH

Najzastupljeniji kada je trebalo ginuti za Hrvatsku

Izbori za Vijeća i predstavnike nacionalnih manjina su trebali biti 15. svibnja, ali su odgođeni. Točan datum održavanja manjinskih izbora još nije zvanično objavljen. Kakve su ambicije BDSH vezane uz bošnjačku manjinsku samoupravu, kako iskoristiti sve mogućnosti koje pruža Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina? Jesi li Bošnjaci u dovoljnom broju zastupljeni u tijelima Državne uprave, u gradovima, općinama i županijama? Ne postoji niti jedan novinar bošnjačke nacionalnosti koji radi npr. na Hrvatskoj televiziji i koji bi kvalitetno i meritorno obavještavao hrvatsku javnost o događanjima koje organiziraju Bošnjaci u RH. Kako poboljšati takvu situaciju?

Mi kao politička stranka ne možemo izravno kandidirati i predlagati liste za Vijeća ili predstavnike bošnjačke nacionalne manjine u lokalnim samoupravama, ali ćemo dati svoj doprinos da Bošnjaci na ove izbore

izađu u što je moguće većem broju. Dobro je poznato da je odziv na prošlim izborima u većini sredina bio minimalan. U pojedinim sredinama lokalna uprava je čak dozvolila da za bošnjačke liste mogu glasovati i oni koji su izjašnjeni kao Muslimani, što je apsolutno protuzakonito. To se više ne smije ponoviti.

Što se tiče prava koja proizilaze iz Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, ona su pak vezana za našu brojnost, odnosno izjašnjenost i upravo zbog toga sam rekao da naša priča oko izjašnjavanja ne završava sa ovim popisom. To će i u budućnosti biti permanentni zadatak jer i pravo na Vijeća u pojedinim lokalnim zajednicama upravo ovisi o broju pripadnika pojedine manjine u toj lokalnoj zajednici.

Bošnjaci su bili "najzastupljeniji" kada je trebalo ginuti za ovu državu. Zastupljenost Bošnjaka u tijelima Državne uprave i lokalnim samoupravama nije niti izbliza srazmjerna našoj brojnosti, zaslugama i mogućnostima. No, rješenje tog problema je naš zadatak. Upravo jedan od najvažnijih zadataka koje je pred sebe postavila BDSH, a to je razvoj i jačanje bošnjačkog nacionalnog jedinstva u Republici Hrvatskoj, omogućit će nam da se kroz snažan kolektivitet nametnemo na svim razinama i za našu djecu obezbijimo bolji položaj u društvu nego što ga mi danas imamo.

U slučaju da postanete saborski zastupnik bit ćete i jedini bošnjački predstavnik u Savjetu za nacionalne manjine RH. Kako ocjenjujete Tankovićev rad u Savjetu i postignute rezultate na financijskom jačanju bošnjačkih udruga, odnosno podupiranja kvalitetnih programa? Bit će subjektivan. "Preporodov Journal" je časopis koji ima dokazanu kvalitetu, ali je financijski podci-

jenjen. Samo 135.000 kuna za 10 brojeva godišnje, što je apsolutno nedovoljno. Za koje ćete se programe Vi zalagati? Postoje li programi i bošnjačke udruge od nacionalnog značaja. Kako ih prepoznati i odgovarajuće financijski i na svaki drugi način poduprijeti? Bošnjaci su druga nacionalna manjina po brojnosti, ali tek oko 10. mjesta po visini financijskih sredstava koje dobivamo iz Državnog proračuna RH.

Upravo sinoć (21. svibnja, op. ur.) u hotelu "Histria" u Puli održali smo manifestaciju pod imenom "BDSH spremna za izbore" i u prepunoj dvorani najavili našu spremnost za pobjedu na idućim parlamentarnim izborima u utrci za predstavnika bošnjačke, albanske, crnogorske, slovenske i makedonske nacionalne manjine. No, naše ambicije tu ne završavaju. Sa dobijanjem i osnovnog biračkog prava, koje do sada nismo mogli konzumirati, otvaraju se i mogućnosti kvalitetnog nastupa i u nekim drugim izbornim jedinicama bilo u koalicijama ili čak samostalno. U svakom slučaju sa našim ulaskom u Sabor RH bit ćemo u mogućnosti nastaviti sa započetim projektom bošnjačkog nacionalnog jedinstva na još snažniji i efikasniji način. To prije svega podrazumijeva jačanje bošnjačke nacionalne svijesti kroz rad nacionalnih zajednica, jačanje i omasovljenje naših kulturnih institucija, snažnije povezivanje sa našom domovinom Bosnom i Hercegovinom, ali i jačanje bošnjačke političke misli u Republici Hrvatskoj za kojom ima itekakve potrebe.

Savjet za nacionalne manjine RH zadužen je za financiranje kulturne djelatnosti manjina u Republici Hrvatskoj i mi ćemo dati svoj doprinos da prije svega KDBH "Preporod", kao bošnjačka kulturna institucija, koja egzistira već dugi niz godina, postane glavni nositelj bošnjačkog kulturnog identiteta u Republici Hrvatskoj. Sredstva od Savjeta za nacionalne manjine su mala i zato što se za njih nije znalo izboriti. Kriterij za dodjelu sredstava svakako bi trebao biti i brojnost nacionalne manjine, ali Savjet financira projekte. Stoga ćemo trebati jedan širi konsenzus o projektima od bošnjačkog nacionalnog interesa, a KDBH "Preporod" treba biti nositelj većine naših kulturnih projekata.

Josipovićeve izjave Reutersu i reakcije Šemse Tankovića

Početkom travnja predsjednik Josipović je dao izjavu Reutersu u kojoj je povezo ratna događanja u Libiji i tzv. radikalne muslimane u BiH. Njegove riječi su izazvale brojne negativne komentare među Bošnjacima u Hrvatskoj i susjednoj BiH. Vi ste se u središnjem Dnevniku HTV-a, ispred Bošnjaka koje predstavljate, ispričali predsjedniku Josipoviću zbog riječi saborskog zastupnika Šemse Tankovića,

koji je hrvatskog predsjednika usporedio s ratnim zločincima Karadžićem i Šešeljem. Ovo je prigoda da detaljnije obrazložite Vaše i stranačko viđenje sporne izjave i cjelokupne Josipovićeve politike prema BiH i Bošnjacima.

Ta je usporedba izazvala zgražanje i nevjericu političke javnosti, ali i medija i zamoljen sam da za Dnevnik HTV-a prokomentiram prije svega izjavu gospodina Tankovića. Nakon što sam još jednom pročitao originalni odgovor predsjednika Josipovića na pitanje dali se zbog događaja u Sjevernoj Africi boji radikalizacije muslimana u Bosni i Hercegovini, zaključio sam da je reakcija gospodina Tankovića apsolutno neprikladna, ali sam osjetio i potrebu da iznesem stajalište da nas Bošnjake nije radikalizirala niti naša Srebrenica. Razlog tomu je što niti u našem bošnjačkom nacionalnom biću, niti u našoj vjeri islamu ne postoji ništa što bi nas navodilo na radikalne poteze. Naš mentalni sklop prihvata sve kao Božje davanje. Nažalost, taj dio moje izjave nije prenešen u Dnevniku Hrvatske televizije.

Izjava predsjednika Josipovića je izazvala različite komentare, ali u svakom slučaju čovjek koji se jasno i glasno, kao predsjednik Republike Hrvatske, ispričao u Sarajevu za politiku RH prema Bosni i Hercegovini iz devedesetih godina prošlog stoljeća, koji je otišao u Ahmiće i poklonio se bošnjačkim žrtvama, a Hrvatima u BiH dao jasnu poruku da o svojoj sudbini i položaju rješenje moraju tražiti u Sarajevu, a ne u Zagrebu, svojim djelima svjedoči da je istinski prijatelj BiH, a time i nas Bošnjaka. Poređenje takvog čovjeka sa ljudima koji su otvoreno zazivali nestanak i Bosne i Hercegovine i nas Bošnjaka, i kojima se danas sudi u Haagu, naprosto je nedopustivo. Zbog toga sam osjećao potrebu da se u ime Bošnjaka koje ja predstavljam i ispričam.

Svi potezi predsjednika Josipovića koji su uslijedili nakon toga potvrđuju ovo moje stajalište. Predsjednik je, prije svega, u intervjuima za bosansko-hercegovačke medije pojašnjavao svoju izjavu, ali se i ispričao svima onima koji su izveli krive zaključke. Nakon toga je organizirao zajednički posjet Bihaću i riječkom Islamskom centru sa bošnjačkim članom

predsjedništva BiH, gospodinom Bakrom Izetbegovićem. Bio sam, na poziv Ureda predsjednika, u njegovoj pratnji pri posjeti Islamskom centru Rijeka, kao i na večeri koju je u čast gospode Josipovića i Izetbegovića organizirao riječki gradonačelnik. I još jednom se osvjedočio da se radi o istinskom prijatelju Bošnjaka i Bosne i Hercegovine.

U intervjuu sarajevskom "Oslobodenju" od 14. travnja Šemso Tanković je otišao i korak dalje. Usporedio Vas je sa Sejdodom Bajramovićem, političarom koji je figurirao kao Miloševićev poslušnik 80-ih godina prošlog stoljeća, u vrijeme tzv. antibirokratskih revolucija koje su bile uvod u krvava događanja u bivšoj SFR Jugoslaviji 90-ih godina. Naime, na pitanje novinara o komunikaciji između Tankovića i Josipovića nakon usporedbe s Karadžićem i Šešeljem, predsjednik SDA Hrvatske je rekao sljedeće: "Nismo se čuli, predsjednik je napravio nešto što je, po mojem sudu, dodatno zakompliciralo stvari. On je pozvao predsjednika jedne novoosnovane bošnjačke stranke u Hrvatskoj Nedžada Hadžića, koji je, onda, naravno, govorio u prilog predsjedniku Ivi Josipoviću. To je sramotna izjava, sramotan pokušaj odvlačenja pažnje od osnovne teme, na način: 'ajmo naći nekoga, da uvjetno kažem Sejdu Bajramoviću, koji će sada sve to na određeni način razblažiti.'" Gospodine Hadžić, jeste li vi Josipovićev Sejdo Bajramović? Da li je onda Ivo Josipović, u politici koju vodi, zapravo, ekvivalent Slobodanu Miloševiću?

Taj intervju sarajevskom "Oslobodenju" točka je na "i". No, on može biti i velika životna škola i pouka kako funkcionira mentalni sklop jednog velikog čovjeka, predsjednika Josipovića, koji je spreman samo zato što je neko njegovu izjavu krivo razumio, ispričati se, i to kao predsjednik jedne države, a zatim poremetiti svoj protokol da bi iskrenost te svoje isprike i praktično dokazao.

S druge strane, imate Šemsu Tankovića. Sejdo Bajramović, kakav god bio, odavno je mrtav čovjek i principi elementarne pristojnosti nalažu da se o mrtvima govori sve najbolje. Nedžad Hodžić je predsjednik BDSH, stranke za kojom su Bošnjaci u Republici Hrvatskoj osjećali potrebu već dugi niz godina, koja je vrlo brzo bila prepoznata u bošnjačkom korpusu i nije formirana da bi "razblaživala" izjave predsjednika Josipovića. A predsjednik Josipović je čovjek koji ne treba nikoga da ispravlja njegove pogreške. Ali, mi Bošnjaci u Republici Hrvatskoj, nakon ovog intervjua imamo obavezu da se kolektivno ispričamo predsjedniku zemlje u kojoj živimo.

U samo par dana, jedan saborski zastupnik, bez ikakvog razloga, predsjednika svoje države izjednačava sa Šešeljem, Ka-

radžićem i Miloševićem. Mi u BDSH, unatoč svim uvredama koje vrlo često trpimo, zagovaramo retoriku pozitivne poruke i ne želimo se spuštati u komunikaciji ispod određene razine. No, ovaj put ne mogu se oteti utisku i ne reći da je, nakon svega što je izgovorio, Šemso Tanković naša kolektivna bošnjačka sramota.

Kakav je Vaš komentar na politička zbivanja u Bosni i Hercegovini, naročito suradnju između čelnika bosansko-hercegovačkih Srba i herceg-bosanskih Hrvata: Dodika i Čović/Ljubića? Naravno, priča je vezana uz tzv. treći entitet, čije bile se granice, sigurni smo, u krvi iscrtavale. Kako gledate na nekoliko susreta Josipović – Dodik i Josipović – Tadić? Da li je na djelu politika “puzajućeg nestajanja Bosne” i trebamo li se boriti za sudbinu BiH?

Naša matična država je, na žalost, još uvijek izložena utjecaju političkih snaga koje budućnost Bosne i Hercegovine vide u daljnjim podjelama, a ne u integriranoj i funkcionalnoj državi BiH. To je kod pojedinih stranaka kontinuitet koji traje još od raspada bivše zemlje, i teško je očekivati da će se ta politička retorika promijeniti u skoroj budućnosti. No, jako su važne dvije stvari. Prvo, u Europi su na djelu integrativni procesi koji u svakom slučaju pozitivno utječu na očuvanje BiH kao jedinstvene cjeline. Drugo, veoma veliku ulogu će odigrati i politika Republike Hrvatske, odnosno poruke koje dolaze Hrvatima u Bosni i Hercegovini. Ured predsjednika RH i Vlada RH, u trenutnom odnosu snaga, možda i nemaju jedinstvene poglede, ali ja vjerujem da će politika pomirenja koju promovira predsjednik Republike Hrvatske, gospodin Josipović, donijeti rezultate na tragu smanjenja tenzija i otvarati vrata za one političke snage koje vide bolju zajedničku budućnost.

Bosna i Hercegovina je platila ogromnu cijenu politikama podjela i svaki korak u tom pravcu je korak unatrag za sve narode i građane BiH. No, valja napomenuti, da je upravo budućnost naše matične zemlje jedan od razloga za što bolju političku organiziranost Bošnjaka u Hrvatskoj, kako bi smo mogli dati i svoj doprinos da vanjska politika Republike Hrvatske ide u pravcu očuvanja jedinstvene i nedjeljive Bosne i Hercegovine.

BDSH – najznačajnija politička snaga Bošnjaka u RH

Gospodarska situacija u Hrvatskoj je katastrofalna. Otkrivanje brojnih korupcijskih afera otkrile su duboku moralnu eroziju društva. Gdje je izlaz iz takve situacije? Mnogi su mislili da je odgovor skori ulazak u Europsku uniju, ali se broj onih

koji u to vjeruju svakim danom smanjuje. Kakvo je stajalište BDSH po tom pitanju?

Nažalost, situacija u gospodarstvu je jako loša i neće se tako brzo promijeniti u pozitivnom smislu. Približavanje Europskoj uniji i sam ulazak će donijeti jednu novu šansu, ali bez pravih poteza vlasti u ovoj situaciji sam ulazak u Uniju neće donijeti promjene. No, prvi i najvažniji korak je priznanje da se vodila pogrešna strategija u kojoj se zanemarivala proizvodnja. Nakon toga, uvažavajući ekonomsku struku, a ne politiku, mora se definirati novu strategiju za period od najmanje deset godina. Takvoj novoj strategiji prilagoditi zakonski okvir u kojem bi u prvi plan došli interesi realnog gospodarstva koje stvara višak vrijednosti, a ne interesi birokratskog aparata, što je bio slučaj od sada. Takvoj novoj strategiji bi se morali prilagoditi i fiskalna i monetarna politika. Ovo su načelna stajališta koja bi se morala pretočiti u operativne mjere za koje mi u BDSH, zbog iskustva u poduzetništvu, znamo i kako bi trebale izgledati, no to je poprilično duga priča. Građani ove zemlje trebaju znati da nas čeka dug i naporan put gospodarskog oporavka.

Znatno ste ojačali stranačku infrastrukturu, imate 12 ogranaka i preko 1.200 članova. Nakon unutarstranačkog sukoba na relaciji Tanković – Pezerović u BDSH su se učlanili skoro kompletni SDA-ovi ogranaci iz Gunje i Drenovaca. Što je s osnivanjem ogranaka u Zagrebu i Sisku, gradovima s brojnim bošnjačkom populacijom? Kako ocjenjujete Vaše šanse na predstojećim parlamentarnim izborima, naročito što ste sada u znatno boljoj situaciji nego prije četiri godine?

BDSH je danas najznačajnija politička snaga Bošnjaka u Republici Hrvatskoj, ali u njenim redovima se nalaze i pripadnici drugih nacija. Stranka raste u kontinuitetu od svog osnutka i njen razvoj bi trebao završiti sa 25 ogranaka diljem Hrvatske. Činjenica jeste da nam se priključuje sve više bivšeg članstva SDA Hrvatske, ali kao posljedica nezadovoljstva u svojoj bivšoj stranci. U tom smislu je

najznačajnije pristupanje gotovo cijelih ogranaka u Gunji i Drenovcima na čelu sa bivšim potpredsjednikom SDAH gospodinom Mirsadom Pezerovićem, ali i drugih članova koji su u SDAH obnašali vrlo visoke dužnosti. No, sve je to posljedica nezadovoljstva prije svega sa predsjednikom SDAH koji ne preza svoje članstvo nazivati ruljom, predsjednika države Šešeljem, Karadžićem i Miloševićem, a mene Sejdom Bajramovićem. Uskoro će SDAH biti stranka koja ima vodstvo, a nema članstvo. A naša su vrata otvorena za sve politički misleće Bošnjake kojima je stalo da u Republici Hrvatskoj izgradimo ozbiljnu bošnjačku političku snagu.

U Zagrebu i Sisku je formiranje ogranka odavno spremno, ali još traju konzultacije i dogovori oko personalnih rješenja jer bi smo htjeli da te ogranke vode ljudi koji će najkvalitetnije odraditi zadatak oko integriranja Bošnjaka u tim sredinama.

Što se tiče parlamentarnih izbora mi smo uvjereni da naš manjinski kandidat prolazi, a pokušat ćemo proći i na stranačkim listama, što nije neostvarivo.

U uvodniku prethodnog “Journala” postavili smo tezu da će, nakon reakcija na Josipovićevu izjavu Reutersu, Tanković i SDAH vjerojatno u koaliciju s premijerkom Kosor i HDZ-om, a Vi i BDSH zajedno sa tzv. Kukuriku koalicijom, na čijem je čelu Milanović i SDP. Jesmo li bili u pravu, barem sa stajališta stranke kojoj ste predsjednik? Postoje li konkretni dogovori ili načelna suglasnost?

Odluka o tome će biti donesena na našem Glavnom odboru kad za to dođe vrijeme. No, nije nemoguće da u pojedinim izbornim jedinicama izademo i samostalno ili u koaliciji sa nekom manjom strankom. Ove bi parlamentarne izbore trebalo iskoristiti i za promociju i poruku Bošnjacima u Republici Hrvatskoj da moramo vrlo čvrsto i organizirano biti prisutni u političkom životu RH. Rezultati takvih poruka ne moraju donijeti rezultate na ovim izborima, ali mogu dati veliki rezultat u budućnosti. □

Nakon mnogo vremena održan Hrvatski narodni sabor

Sabor u službi dva HDZ-a

Hrvatski narodni sabor, održan u travnju u Mostaru, trebao je pronaći rješenje za hrvatsko pitanje u BiH, no, pokazalo se da je to bio samo paravan za poticanje destabilizacije neargumentiranom politizacijom položaja hrvatskog naroda u toj zemlji. Izborom Predsjedništva te usvajanjem Rezolucije Hrvatski narodni sabor, osnovan 2001. u Novom Travniku, okončao je (tek) svoje četvrto zasjedanje u Mostaru. Za predsjednika Sabora izabran je predsjednik HDZ BiH dr. Dragan Čović, dok su za članove Predsjedništva izabrani predsjednik HDZ 1990 Božo Ljubić, te najbliži Čovićevi i Ljubićevi suradnici – Niko Lozančić i Borjana Krišto, odnosno Martin Raguž i Perica Jelečević. Za članove Predsjedništva izabrani su i predsjednici još osam manjih hrvatskih stranaka. Donesena je odluka o formiranju Glavnog vijeća, za čijeg je predsjednika izabran Božo Ljubić, kao glavnog političkog, izvršnog i koordinirajućeg tijela HNS-a.

Najvažniji dokument usvojen na zasjedanju Hrvatskog narodnog sabora je Rezolucija u kojoj se izražava privrženost teritorijalnom integritetu i suverenitetu BiH, no u 11 točaka, kako se kaže, osuđuje se i odbacuje grubo gaženje izborne volje hrvatskog naroda u BiH iskazane na posljednjim općim izborima u listopadu 2010. na kojima je po drugi put većinskim bošnjačkim glasovima onemogućen izbor legitimnog hrvatskog člana u Predsjedništvo BiH. Nedopustivo je djelovanje skupine stranaka u Federaciji BiH, koje su “kroz pokušaj dokidanja Doma naroda Parlamenta FBiH, kao ustavne institucije za zaštitu vitalnih interesa konstitutivnih naroda u Federaciji BiH, dovele do uspostavljanja neustavne, nezakonite i za hrvatski narod neprihvatljive vlasti FBiH”. Rezolucija navodi kako je neformiranjem Kluba Hrvata u Domu naroda Parlamenta FBiH kao jedine ustavne institucije za zaštitu vitalnih interesa konstitutivnih naroda u Federaciji BiH, jedina zaštita vitalnih interesa hrvatskog naroda u FBiH prestala postojati. “Na taj način hrvatska izborna politička volja je zanemarena i na kraju poništena, a što je dovelo do uspostavljanja nezakonite, neustavne i hrvatskom narodu neprihvatljive vlasti u Federaciji BiH.”

Hrvatski narodni sabor u Mostaru

Krivaca mali milijun

Posebice se štetnim smatra suspendiranje ustavnih i zakonitih tijela za provedbu slobodnih i demokratskih izbora u BiH, čime je, kako se navodi, načinjena nenadoknativa šteta po razvitak demokratskih odnosa, doveden je u pitanje ustavni poredak, funkcioniranje pravne države i ukupan legalitet i legitimitet posljednjih općinskih izbora. Pozivaju se svi politički subjekti u BiH na vraćanje u ustavne i zakonske okvire, te puno poštivanje većinskog izbornog legitimiteta unutar sva tri konstitutivna naroda. Također, “politički subjekti i pojedinci koji su volju svog naroda zanemarili i zadržali, a imaju ambicija i pretenzija predstavljati hrvatski narod u BiH”, pozivaju se na “pokajanje, povratak u okrilje svog naroda, te jedinstvo i zajedništvo dok svom narodu nisu počinili još veću i nepovratnu štetu”.

Hrvatski narodni sabor na poseban način smatra odgovornim dio institucija međunarodne zajednice u BiH, koje su svojim, kao se u Rezoluciji navodi, nepravičnim i pristranim djelovanjem bile jednim od uzročnika postojeće demokratske, moralne i ustavno-pravne krize u BiH. HNS apelira na predstavnike međunarodne zajednice da zauzmu nepristran i pravičan odnos prema svim narodima BiH, da iskoriste svoj autoritet i ovlasti da proces odlučivanja vrata u ustavne i zakonske institucije te na taj način omoguće poštivanje većinske izborne volje sva tri konstitutivna

naroda. “HNS smatra da samo temeljita reforma Ustava koja bi osigurala potpunu institucionalnu ravnopravnost i novu upravno-teritorijalnu organizaciju zasnovanu na više federalnih jedinica, od kojih bi najmanje jedna bila sa hrvatskom većinom, može da osigura stvarnu ravnopravnost hrvatskog naroda u BiH.” Neophodne su i ključne za život hrvatskog nacionalnog bića u Bosni i Hercegovini izmjene Izbornog zakona BiH kojima će se osigurati izbor legitimnih predstavnika hrvatskog naroda u svim tijelima i na svim razinama vlasti u BiH.

Na Hrvatskom narodnom saboru okupilo se oko 500 izaslanika od 632 pozvana izabrana dužnosnika iz deset stranaka s hrvatskim predznakom (HDZ BiH, HDZ 1990, HKDU BiH, HSP Hercegovina, HSS BiH, Ujedinjena HSP, Demokratski centar BiH, Hrvatski pravaški blok BiH, HSP dr. Ante Starčević Hercegovina), koji su na lokalnim i općim izborima 2008. i 2010. godine izabrani u općinske, gradske, kantonalne, entitetske i državne institucije.

“Zlajoglu” i ostali neprijatelji Hrvata

Sabor je sazvan, kako su istaknuli organizatori, zbog konstantnog dekonstituiranja hrvatskog naroda u BiH, što je kulminiralo uspostavljanjem vlasti na razini Federacije BiH bez predstavnika dvije najjače političke stranke s hrvatskim predznakom – HDZ BiH i HDZ 1990. Usvajanju rezo-

lucije prethodila je kraća rasprava, a posebno oštar u osudi politike SDP-a bio je predsjednik HKDU-a BiH Ivan Musa. On je politiku SDP-a, čijeg je predsjednika Zlatka Lagumdžiju nazvao Zlajoglu, usporio s politikom Slobodana Miloševića. "Danas želimo poslati poruku domaćoj i svjetskoj javnosti o potrebi da se BiH uredi po mjeri sva tri njezina suverena naroda, odnosno da je ovakva dvoentitetska BiH neupravljiva, neodrživa i za Hrvate neprihvatljiva, te stvoriti ambijent u kojem će birači iz sva tri naroda kada izlaze na izbore biti sigurni da će ih u vlasti predstavljati oni koje su oni izabrali", kazao je Dragan Čović, predsjednik HDZ BiH.

Umjesto zaključka, ovdje ćemo spomenuti da smo u ranijim brojevima "Preporodovog Journala" iznijeli argumentirano stavove protiv politike koju vode dva HDZ-a. No, Petar Milić, predsjednik Glavnog stana HSP-a BiH i jedan od osnivača Hrvatskog narodnog sabora (HNS) 2000. godine, u intervjuu sarajevskom "Oslobođenju" tvrdi kako je HNS kojeg su sazvala dva HDZ-a – podvala. "Što se samog načina sazivanja tiče, ovo nije Hrvatski narodni sabor BiH kao trajno i najviše političko tijelo hrvatskoga naroda u BiH, koji je utemeljen 28. listopada 2000. godine. Odavno već HNS nije trajno tijelo, jer su održane svega tri sjednice - i to dvije u 2000. i jedna tijekom 2001. godine. Dakle, već 11 godina se HNS nije održavao, iako mu u definiciji piše kako je to trajno tijelo i da se sjednice održavaju najmanje jednom godišnje, dok se svake dvije godine trebaju održavati konstituirajuće sjednice jer se svake dvije godine dobivaju novi zastupnici nakon lokalnih ili općih izbora. Međutim, očito je da cijeli ovaj proces sazivanja HNS-a, i onda i sada, nije ništa drugo do podvala HDZ-a." On je iznio tvrdnju da je najnovija sjednica HNS-a nelegitimna jer u odluci o utemeljenju i konstituiranju HNS-a jasno piše kako Predsjedništvo tog tijela saziva sjednice Sabora. Predsjedništvo se, međutim, nikad nije sastalo i ovu su sjednicu neke političke stranke sazvale samovoljno. "Dakle, ovo uopće nije zasjedanje HNS-a, nego jedna velika prijevarena. Nadalje, sve ono što su iz dva HDZ-a najavili da će usvojiti na HNS-u samo su dnevno-političke stvari i to što se tiče njihove pozicije. Neće biti nikakve političke poruke osim daljnjeg zauzimanja nekakvih barikada. Nemaju, uostalom, ništa novo ni donositi. Do sada je HNS usvojio dovoljan broj kvalitetnih odluka koje samo treba provoditi", rekao je Milić.

Svrha Hrvatskog narodnog sabora nije HDZ

On je posebno istakao dokument Platforma za demokratsku i održivu BiH sa treće sjednice HNS-a, gdje je na kvalitetan način riješeno hrvatsko nacionalno pitanje. "Svrha HNS-a je u rješavanju gorućih pitanja za hrvatski narod u BiH, a ne hoće li HDZ biti u vlasti ili neće. U krajnjoj liniji imamo i Deklaraciju o pravima i položaju hrvatskog naroda u BiH koja je u studenom 2000. godine usvojena i ona je obvezujuća", smatra te dodaje da HSP nudi otvorenost prema onim politikama koje su spremne da u mirnoj koegzistenciji, prvenstveno s političkim Sarajevom, dođe do određenih dogovora o pitanjima koja najhitnije moramo riješiti. "A potom ćemo krenuti i u reformu Ustava BiH. Potpisana platforma je odmak u odnosu na postojeće politike. Mi smo već riješili pitanje Vlade Federacije BiH, gdje smo odlučili da se preglasavanjem ne mogu donositi odluke. Najmanje jedna trećina ministara iz svakog naroda, i to ne iz iste stranke, mora podržati svaku odluku da bi se ona usvojila. Također, nama je borba protiv kriminala osnovni zadatak, za razliku od HDZ-a. Uvođenje posebne legislativne za borbu protiv kriminala je nužno kako bi se ono što su pokrali kroz politiku moglo vratiti u proračun. To je temeljna teza koja govori da želimo promjenu stanja, za razliku od onih koji sami sebe ne žele zatvarati", rekao je Milić.

Uoči zasjedanja Hrvatskog narodnog sabora mogle su se čuti i optužbe kako dva HDZ-a ovim činom dijele BiH. Skup je privukao iznimnu medijsku pozornost u Mostaru, o čemu svjedoči podatak da ga je pratilo 130 novinara iz zemlje i inozemstva.

Trilateralu u Karadžorđevu

Još jedan važan događaj za BiH desio se krajem travnja u Karadžorđevu, kada su se sastali predsjednici Srbije Boris Tadić i Turske Ahmet Gül s članovima Predsjedništva BiH Željkom Komšićem, Bakrom Izetbegovićem i Nebojšom Radmanovićem. Potvrdili su međusobnu podršku za nastavak europskih integracija, kao i princip nemiješanja u unutrašnje stvari drugih države.

Tadić je poslije susreta rekao da princip nemiješanja znači da se ni Srbija, niti Turska mogu miješati u unutrašnje stvari BiH i obrnuto, te naglasio da će se tri zemlje tog principa držati i u budućnosti. Istakao je da želja sve tri zemlje da budu što prije integrirane u EU te je dogovoreno da se odnosi tri zemlje unapređuju i razvijaju u svakom

smislu, kao i da će poseban poticaj biti dat oblasti znanosti. Ta je suradnja, nastavio je, rezultat zajedničkih napora da se tri zemlje bore protiv predrasuda iz, kako je rekao, teške prošlosti i konstatirano da je legitimno da postoje različita viđenja. Napomenuo je da su u prošlosti činjene greške, ali je obaveza da se one premoste. Tadić se nada da će u prvoj polovini ove godine posjetiti BiH, za što je dobio poziv. Istakao je da je ovo trilateralni sastanak, a ne neka međunarodna konferencija o BiH i rješavanju problema u BiH.

Radmanović je rekao da je na bilateralnom sastanku članova Predsjedništva sa Tadićem konstatirano da razne vrste optužnica iz Hrvatske i Srbije protiv državljana BiH stvaraju političke probleme u BiH. Prema njegovim riječima, zbog toga je potreban trilateralni sastanak kako bi se izbjegli takvi politički problemi, ne zalazeći u pravnu oblast, jer svi moraju odgovarati za ratne zločine. Zaključio da ovakvi susreti i dogovori o budućnosti znače da svi žele Balkan 21. vijeka, potpuno različit od onog iz 20. ili 19. vijeka, i da Balkan bude oaza mira. On je rekao da su sve tri zemlje čvrsto opredijeljene za EU, ali da imaju različite pozicije po pitanju NATO-a, pošto je Turska članica tog Saveza, Srbija je još neodlučna, dok se u BiH poslije NATO-optimizma pojavio period protivljenja jednog dijela građana BiH tom Savezu.

Turski je predsjednik izjavio da je želja lidera tri zemlje da pojačaju međusobnu suradnju i da se ide u smjeru rješavanja gorućih problema, uz poštovanje principa nemiješanja u unutrašnje stvari, očuvanja principa poštovanja suvereniteta i integriteta, kao i nastavak pozitivne atmosfere jačanja suradnje i bolje budućnosti. Gül je rekao da mu je želja da se cijeli region okupi u NATO-u i EU, pod jednim kišobranom, navodeći da "Balkan nije na kraju Europe, nego je srce Europe" i da je cilj da se nekadašnje poprište preinači u region zajedništva.

Na sastanku je bilo riječi i o ekonomskoj suradnji, pri čemu je dogovoreno da se podstaknu međusobne investicije, odnosno da Srbija želi ravnopravan pristup u oba bh. entiteta, kao i da Turska isto to učini. Predsjednik Srbije je objasnio da je Karadžorđevo izabrano kao mjesto sastanka da bi se kreirala bolja budućnost, jer su se u ovom mjestu ranije donosile neke i dobre, ali i loše odluke. Više od stotinu novinara iz Srbije, BiH i Turske pratilo je ovaj samit, a dogovoreno je da će naredni održati u Sarajevu. □

Edis Felić

Deseti diverzantski odred Vojske Republike Srpske: za svakog strijeljanog srebreničkog Bošnjaka dobivali po pet njemačkih maraka

Egzekutori u srebreničkom genocidu

Avdo Huseinović

Ove godine navršava se 16 godina od krvave “Krivaje 95”. Naime, tako se zvala operacija iz koje se jula 1995. godine izrodio najveći i jedini genocid na evropskom tlu nakon Drugog svjetskog rata. “Srebrenički džehennem” nije preživjelo preko 8.000 nevinih Bošnjaka. Njihova smrtna presuda je bila samo to što su bili bosanski muslimani, što su se drugačije Bogu molili, drugačija imena nosili, što mrziti nisu umjeli...

Zločin kojega se i Šešelj srami

Javnost malo zna tko su ljudi koji za nekoliko dana tokom krvavog jula 1995. godine pobiše Bošnjake srednjeg Podrinja. O egzekutorima srebreničkih Bošnjaka danas se ne priča. Kao da su nas “natjerali” da ih šutnjom amnestiramo za najveće evropske zločine nakon Hitlerovih. Oni su u najvećem broju pripadali jedinici koja se nazivala Deseti diverzantski odred Vojske Republike Srpske i koja se nalazila pod ličnom komandom Glavnog štaba Vojske Republike Srpske. Tokom haškog procesa i jedan zločinac tipa Vojislava Šešelja se zgražavao nad krvavim pirom pripadnika 10. diverzantskog odreda Vojske Republike Srpske. “Masakr u Srebrenici je sramota za Srbe. Mi smo znali da je strijeljanjem rukovodio komandant Desetog diverzantskog odreda Vojske RS Milorad Pelemiš, zajedno sa Dominikom Petrušićem... Oni su direktni krivci i najodgovorniji su za strijeljanje muslimanskih zarobljenika u Srebrenici”, rekao je u haškoj sudnici zločinac Šešelj.

Iako je operacija “Krivaja 95”, predvođena Drinskim korpusom Vojske Republike Srpske, započela 6. jula 1995. godine, krvnici Milorada Miše Pelemiša, komandanta 10. diverzantskog odreda Vojske Republike Srpske, pojavili su se u okolini Srebrenice 10. jula na Isturenom komandnom mjestu Pribičevac, na dan prije konačnog zauzimanja “Zaštićene

Milorad Pelemiš

Dražen Erdemović

zone UN-a Srebrenica”. Pelemišovi zločinci su dovedeni sa jasnom namjerom da realizuju ranije osmišljeni projekt i da budu egzekutori zarobljenih Srebreničana.

11. jula 1995. godine, ratni zločinac osuđen za genocid, general Radislav Krstić, u to doba još načelnik štaba Drinskog korpusa Vojske Republike Srpske, naredio je Pelemišu da sa jedinicom “Drinski vukovi” među prvima uđe u Srebrenicu. Pukovnik Petar Salapura, načelnik Obavještajne službe Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, bio je direktno nadređeni ovoj jedinici prilikom ulaska u srebreničku kotlinu. Još prije operacije zauzimanja Srebrenice, Milorad Mišo Pelemiš je bio čovjek čije su ruke bile dobro okrvavljene ubojstvima nevinih ljudi u Vukovaru i području opštine Vlasenica. Krajem 1991. godine odlikovan je ukazom Predsjedništva SFRJ ordenom “za zasluge na vukovarskom ratištu”, a za zločine nad Bošnjacima ukazom Radovana Karadžića dobio je Orden “Miloša Obilića”.

Mišo Pelemiš, komandant Desetog diverzantskog odreda je bio na čelu jedinice koja je mučki strijeljala između 1.000 i 4.000 hiljade Srebreničana u Branjevu, Pilicama, Konjević polju, stadionu u Novoj Kasabi... Danas slobodno živi u Beogradu. Doduše, nekoliko je puta hapšen u Beogradu, ali zbog nekih špijunskih afera. Najpoznatija je bila ona kodnog naziva “Pauk”. Najkrvaviji trag pripadnici 10. di-

verzantskog odreda ostaviše 16. jula 1995. godine na farmi u Branjevu, kada za par sati strijeljaše 1.200 Bošnjaka, po svjedočenju Dražena Erdemovića, među njima je bilo i djece koja su dozivala majke. Isti dan su učestvovali u strijeljanju i u obližnjem Domu kulture u Pilicama. Erdemović je svojevremeno svjedočio “kako je čuo i vidio da je Mišo Pelemiš naredio da neko – ko je odbio naređenje - bude ubijen”. Definitivno, isključivu komandu nad Desetim diverzantskim odredom imao je general Ratko Mladić. U određenim momentima naredbe su im izdavali i general Zdravko Tolimir, general Radoslav Krstić, pukovnik Ljubiša Beara i pukovnik Petar Salapura. Pomenuta imena visokih oficira Vojske Republike Srpske, kao glavne krivce za ubojstva Srebreničana, tokom svog haškog procesa spomenuo je general Radislav Krstić. “Oni su glavni egzekutori i naredbodavci svega što se desilo od 11. do 20. jula 1995. godine na području Srebrenice. Svi zarobljeni su predati Mladiću. Bili su podvrgnuti navodnoj ‘bezbjednosnoj obradi’. I kasnije se desilo to što se desilo. Na osnovu mojih saznanja, došlo je do smaknuća tih ljudi, a smakli su ih pripadnici 10. diverzantskog odreda Miše Pelemiša i bataljona Vojne policije 65. zaštitnog puka kojim je komandovao major Dragan Pećanac”, rekao je Krstić prije nego što je osuđen na 35 godina za genocid u Srebrenici.

Najjeftiniji zločin na svijetu

Prvi uhapšeni pripadnik Desetog diverzantskog odreda Vojske RS-a bio je Dražen Erdemović, Hrvat iz okolice Tuzle. Erdemović je kao suradnik suda u martu 1998. godine osuđen na pet godina zatvora, uz zamjenu identiteta nakon izdržavanje kazne, a sada živi u nekoj od zapadnoevropskih zemalja.

Još jedan bosanski Hrvat, Marko Boškić iz Obodnice kod Tuzle, učestvovao je u egzekucijama Srebreničana kao pripadnik ovog odreda smrti. Boškić je prvobitno uhapšen u Americi 2004. godine i osuđen na pet godina zatvora. Izručen je nakon odležane kazne u Bosnu i Hercegovinu, gdje je 19. jula osuđen na 10 godina zatvora jer je pristao da surađuje sa Tužilaštvom BiH i navodno otkrije neke značajne informacije o strijeljanjima Srebreničana u julu 1995. godine. Zločinac Marko Boškić se tokom svog boravka u Americi u Bostonu isključivo družio sa preživjelim Srebreničanima, a "najbolji prijatelj" mu je bio izvjesni Hasan, kojem su Boškić i ostali zločinci ubili 29 članova familije.

Na graničnom prijelazu Bajakovo, u autobusu kojim se vozio iz Srbije u Hrvatsku, u utorak 20. aprila 2010. godine, uhapšen je Slovenac Franc Kos, jedan od najvećih krvnika tokom srebreničkog genocida. Ovaj krvolok - plaćenik iz Celja, do hapšenja je slobodno živio i radio u Novom naselju kod Bijeljine. Imao autolimarsku radnju, lažne bosansko-hercegovačke dokumente na ime Branimir Manojlović, a kuću je sagradio uz pomoć Ministarstva za boračka pitanja Republike Srpske. Trenutno mu se sudi pred Sudom BiH.

Prošle godine, 25. februara, također su uhapšeni i sljedeći krvnici iz Desetog diverzantskog odreda Vojske Republike

Srpske: Vlastimir Golijanin, Zoran Goronja i Stanko Savanović. I ovoj zločinačkoj trojci suđenje je još uvijek traje. Čak u Izraelu se od ruke pravde mislio sakriti krvnik Aleksandar Cvetković, nekadašnji egzekutor Desetog diverzantskog odreda Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, koji je u Tel Avivu uhapšen 18. januara 2011. godine. Bosna i Hercegovina očekuje da joj Izrael izruči ovog učesnika u strijeljanju srebreničkih muškaraca i dječaka u julu 1995. godine. Za sada se intenzivno traga za monstrumima Zoranom Obrenovićem Maljićem iz Vlasenice koji se godinama krije u okolini Rume u Srbiji i Branom Gojkovićem iz Stupara kod Kladnja, zamjenikom komandanta Pelemiša. Za većinom pripadnika Desetog diverzantskog odreda raspisana je Interpolova potjernica. Navodno, Mišo Pelemiš, komandant ovog odreda smrti, poslao je ponudu o nagodbi sa sudom u kojoj traži da bude svjedok-suradnik Suda BiH i da je, ukoliko dobije povratne garancije, spreman se predati u Bosni i Hercegovini. Pelemiš je svjestan da ga očekuju teške optužbe, ali navodno ima i argumente po kojima smatra da nije kriv za komandnu odgovornost jer se tog 16. jula 1995. godine nije nalazio na Branjevu jer je navodno zbog udesa kod Milića ležao u vlaseničkoj bolnici.

Dodatnu buru oko ovih bandita i krvnika uzburkao je i njihov politički šef Radovan Karadžić koji je u Haagu podnio zahtjev da sasluša Dražena Erdemovića, koji je pred Haškim tribunalom na suđenju u predmetu "Popović i drugi", rekao da je u jednoj operaciji njegov nadređeni poručnik Milorad Mišo Pelemiš, komandant Desetog diverzantskog odreda Vojske Republike Srpske, trebalo da dobije 12 kilograma zlata po njenom završetku.

Pored nabrojanih zločinaca koji su kao pripadnici Desetog diverzantskog odreda

Vojske Republike Srpske strijeljali hiljade srebreničkih Bošnjaka, spominju se i sljedeći pripadnici ovog "Odreda smrti": Lule Lulić, Marinko Golijan, Radovan Josipović Čizmo, Grk Angelos Latsios, Mladenko Filipović, Nebojša Gagić, Nenad Bobar, Mićo Božić, Ozren Božić, Srđan Brezov, Vid Bubalo, Milo Čelić, Draženko Došanović, Veselin Doić, Nenad Dragić, Dalibor Đukić, Aleksandar Đurić, Miladin Grbić, Saša Ilić, Luka Jokić, Đorđo Jurošević, Jelenko Kalajdžić, Dragan Koljivrat, Vitomir Kovačević, Radoslav Kremenović, Branko Lukić, Đordija Lukić, Jakov Majstorović, Radan Maksimović, Sara Manojlović, Marinko Marinković, Matija Marinović, Savo Marjanović, Mladen Marunović, Goran Mastilović, Miloš Matić, Ratko Međedović, Milovan Milešević, Draženko Milović, Mile Mitrović, Vojslav Obrenović, Momir Ostojić, Borislav Popov, Velimir Popović, Stijepo Pranjčić, Dragica Prodanović, Zoran Rašeta, Darko Salamić, Budimko Savić, Milan Simanić, Zoran Stupar, Dragan Tešić, Dragan Todorović, Ivanka Todorović, Milosav Tomić, Ratko Tomić, Milivoje Trifković, Cvjetin Vukašinić i Željko Vuković. Svi su u bjekstvu.

Aktivni pripadnik Desetog diverzantskog odreda bio je i stručnjak za eksplozive, terorista Zijad Žigić Žiga, porijeklom iz Dobrinje kod Tuzle. Donedavno je koristio lažne dokumente na ime Živko Mičić. Danas živi u Bijeljini. U svojoj ispovijesti jednom bosansko-hercegovačkom magazinu, Zijad Žigić Žiga je otkrio da su on i ostala njegova zločinačka banda iz Desetog diverzantskog odreda Vojske Republike Srpske, za strijeljanje srebreničkih Bošnjaka 16. jula 1995. godine od svog komandanta Miše Pelemiša dobivali po pet njemačkih maraka po strijeljanom insanu. Bio je to zasigurno najjeftiniji zločin na svijetu. □

Franc Kos

Aleksandar Cvetković

Predsjednici, vođe i pale zvijezde

Arapske smrti i bankarski košmari

Obala Bjelokosti

Najmanje 800 ljudi je ubijeno u zapadnom gradu Obale Bjelokosti Duekoue zadnjeg tjedna ožujka, saopćio je 1. travnja Međunarodni odbor Crvenoga križa. Čelnik Odbora u Obali Bjelokosti je rekao da je taj događaj iznimno šokantan, posebice s obzirom na razinu brutalnosti s kojom je izveden. Volonteri i izaslanici Crvenog križa su posjetili grad Duekoue kako bi prikupili dokaze o pokolju koji se dogodio 29. ožujka. Duekoue se nalazi u rukama Alassana Ouattare, a borbe su se nastavile oko najvećeg grada Abidjana, ispred predsjedničke palače i državne televizije. Laurent Gbagbo je u međuvremenu iz Abidjana pobjegao u glavni grad Yamoussoukro. Sukobi u toj zemlji počeli su nakon predsjedničkih izbora u studenom prošle godine kada je međunarodna zajednica priznala pobjedu kandidata Alassana Ouattare. Međutim, dotadašnji predsjednik Laurent Gbagbo je odbio otići s vlasti. Gbagba je Ustavno vijeće Obale Bjelokosti proglasilo pobjednikom nakon što je poništio glasove u sjevernim dijelovima zemlje, gdje nakon građanskog rata 2002. i 2003. godine uglavnom borave njegovi politički neistomišljenici.

Francuska je poslala dodatne trupe u glavni grad Obale Bjelokosti te zauzela aerodrom, izvijestio je BBC 3. travnja. Glasnogovornik vojske Thierry Burkhard je rekao da je u Obalu Bjelokosti došlo još 300 francuskih vojnika, ukupno 1.400. Aerodrom od 1. travnja čuvaju jedinice UN-a, ali francuski je potez omogućio njegovo otvaranje. Državna televizija je optužila Francusku da priprema genocid poput onoga u Ruandi 1994. godine, kada je ubijeno više od 800.000 ljudi. Laurent Gbagbo predao se 11. travnja UN-ovim vojnicima, nakon što je vojska okružila njegovu kuću u Abidjanu. Glavni tajnik UN, Ban Ki Moon je kazao kako je uhićenje Gbagboa završetak nepotrebnog sukoba koji je trajao nekoliko mjeseci. Dodao je kako UN podržava novu vlast. U sukobima je ubijeno više od 1.000 ljudi, dok ih je najmanje 100.000 napustilo zemlju. UN-ov stalni predstavnik u Obali Bjelokosti Youssoufou Bamba je kazao kako će se bivšem predsjedniku suditi.

Rat i mir

Libijska vlada je 2. travnja odbila mirovnu ponudu za prekid vatre od strane pobunjenika. Glasnogovornik Musa Ibrahim je ideju nazvao ludošću. "Jedinice lojalne Muameru Qadhafiju nikada neće odustati od gradova koji su sada u rukama pobunjenika", rekao je i osudio savezničke napade kao "zločine protiv čovječnosti". Associated press je objavio da je Qadhafi u Europu poslao izaslanika s ovlastima pregovaranja o izlasku iz krize, koja je početkom travnja došla u fazu stabilizacije dosegnutih položaja obiju strana i nešto slabijeg bombardiranja saveznika po položajima Qadhafijeve vojske. Abdu-l Ati el Ubeidi, izaslanik i novi libijski šef diplomacije posjetio je Tursku i Maltu, a grčkom premijeru 3. travnja je rekao da libijski lider traži izlaz iz krize. Na istoku Libije od 8. travnja vodile su se teške borbe pobunjenika i Qadhafijevih snaga za kontrolu nad istočnim gradom Edždabijom. Samo 9. travnja u tom je gradu, prema izvještajima iz bolnice, poginulo 11 ljudi. Sukobi su se intenzivirali nakon što su vladine snage uspjele ući u grad i zaprijetiti pobunjeničkom uporištu u Benghaziju. NATO snage u dva prethodna dana uništile su 17 tenkova – 15 kod Misrate i dva kod Brege, saopćio je NATO. U Misrati je, prema izvještajima pobunjenika, ubijeno još 30 njihovih pristasa.

Muamer el-Qadhafi navodno je 10. travnja pristao na mirovni plan kojeg mu je

u Tripoliju predstavio južnoafrički predsjednik Jacob Zuma, u ime Afričke unije. Zuma treba pregovarati s pobunjenicima. Nakon višesatnog sastanka u Tripoliju, Zuma je kazao da je Qadhafi pristao na plan koji je sastavila Afrička unija, a koji podrazumijeva prekid vatre, otvaranje kanala za dostavu humanitarne pomoći, i pregovore između vlasti i pobunjenika. "Brat lider je prihvatio plan koji smo mu predstavili i sada idemo u Benghazi", kazao je Zuma, pozvavši NATO na prekid bombardiranja, prenio je Daily Mail. Iako se Libija nalazi pod pomorskom blokadom, 11. travnja je u luku Zawia, koja se nalazi pod kontrolom lojalista, uplovio libijski brod natovaren uvoznom sirovom naftom. Nitko sa sigurnošću ne može reći otkuda je brod doplovio, gdje je nafta nabavljena niti kako je ovo plovilo probilo pomorsku blokadu mornarice koalicijskih snaga. Qadhafi uvozom nafte pokušava normalizirati opskrbu gorivom u dijelu Libije pod njegovom kontrolom, gdje su cijene znatno porasle. Dok su dužnosnici ulazak tankera u luku objavljivali kao svoju veliku pobjedu, nedaleko od Tobruka, jedan je brod tovario sirovu naftu za prvu isporuku libijskih pobunjenika iz Benghazija. Najvjerojatnija odredište je luka u Kataru, bliskoistočnoj zemlji koja je priznala režim u Benghaziju i ponudila mu se kao agent pri preprodaji sirove nafte. Krajnji kupac, pretpostavlja se, rafinerije su u Italiji koje se već godinama oslanjaju na naftu iz Libije. Američki su se avioni povukli iz akcije, objavio je Washington 10.

Neeksplozirana bomba u napadu na predsjedničku rezidenciju u Tripoliju

travnja. Koalicijske snage sada mogu računati na pomoć američkih samo ako upute zahtjev NATO-u za njihov angažman, te ako to Washington izričito odobri.

NATO članice na sastanku u Berlinu 14. travnja složili su se da Qadhafi treba otići i zaustaviti krzu u Libiji, ali i naglasili da ga oni neće zbacivati s vlasti. Dan poslije NATO je odlučio dati izjavu u kojoj poziva Qadhafija na povlačenje. Novi libijski ministar vanjskih poslova Abdu-Ati el Ubeidi rekao je 20. travnja da je njegova vlada spremna razmotriti ideju o uvođenju privremene vlade te održati slobodne izbore u roku od šest mjeseci od kraja sukoba. "Libija bi mogla održati slobodne izbore, koje bi nadgledao UN, u roku šest mjeseci od kraja sukoba koji buktu u Libiji", kazao je libijski ministar vanjskih poslova za Guardian. Ministar tvrdi da se raspravljalo i oko nove uloge vođe Muamera Qadhafija te o njegovom umirovljenju. "Sve je na stolu", rekao je.

Najmanje 36 ljudi je ubijeno u sukobima u Misrati 23. i 24. travnja. Prema riječima glasnogovornika pobunjenika, osam ljudi je poginulo u granatiranju grada drugi dan, dok ih je 28 poginulo dan ranije. Ozlijeđeno je više od stotinu ljudi. Iako je libijska vlada tvrdila kako će povući svoje vojnike iz Misrate, na grad je ispaljeno desetine raketa. Primirje je trebalo poslužiti započinjanju pregovora lokalnih vođa plemena s pobunjenicima. Dužnosnik Ministarstva vanjskih poslova Halid Kaim kazao je kako su lokalna plemena zaprijetila da će oni poraziti pobunjenike, ne napravi li to libijska vojska. Rusija je apelirala na libijsku vladu da prekine s vatrom i napadima na civile. S druge strane, NATO je bombardirao okolicu Tripolija i još nekih gradova. U Misrati je do sada ubijeno najmanje 1.000 ljudi.

Libijska televizija objavila je 30. travnja da je Qadhafijev sin Seifu-l Areb ubijen u NATO zračnom napadu na vilu u Tripoliju. Libijska državna TV objavila je da je osim Seifu-l Areba poginulo i troje Qadhafijeve unučadi. Iako je Qadhafi bio u istoj zgradi, on je prošao neozlijeđeno, tvrdi libijska vlada. "Rezidencija je napadnuta svom snagom i jako je razorena, a jedna je bomba ostala neeksplozivna. Napad je rezultirao ubojstvom našeg brata 29-godišnjeg Seifu-l Areba Qadhafija i troje unučadi našeg vođe. U zgradi je bio i naš vođa sa suprugom i prijateljima. On je neozlijeđen i dobrog zdravlja. Ovo je bila direktna operacija s namjerom atentata na lidera naše zemlje", objavio je vladin glasnogovornik Musa Ibrahim. Seifu-l Areb je najmlađi od Qadhafijevih šest sinova i za vrijeme sukoba nije bio eksponiran, te se o njemu najma-

nje zna. Glasnogovornik je objavio da je bio civil i studirao u Njemačkoj.

Hoću-neću

Izrael je 3. travnja reagirao s dozom osvetoljubivosti, kako izvještava AP, na povučene optužbe o izraelskim ratnim zločinima u agresiji na Gazu prije dvije godine koje je iznio južnoafrički sudac Richard Goldstone. Goldstone, koji je vodio panel UN Vijeća za ljudska prava koji je optužio tzv. izraelske obrambene snage u 500-tinjak stranica izvještaja, napisao je članak u Washington Postu da su izraelske istrage o navodima u izvještaju pokazale da vojska nije namjerno gađala civile u Gazi. Umjesto toga, Goldstone je preusmjerio kritiku na Hamas zbog podlog raketiranja izraelskih gradova i odbijanja vršenja istrage vlastitih aktivnosti. U Izraelu je Goldstone-ov izvještaj bio ocijenjen kao nepravedan i usmjeren k izolaciji tzv. židovske države. Palestinci su optužili južnoafričkog suca da je popustio pod pro-izraelskim pritiskom. Izraelski komentatori članak u Washington Postu nazvali su PR udarom i zemljotresom. "Ovo je vrlo važna točka preokreta", ocijenio je Dore Gold, izraelski ambasador u UN koji je vodio debate s Goldstoneom 2009. povodom navoda u izvještaju.

Goldstone-ovo povlačenje dolazi u trenutku kada se u Izraelu povel rasprava o novoj ofenzivi na Gazu zbog nastavka nasilja u pojasu i južnom Izraelu, provociranim međusobnim optužbama o raketiranju i bombardiranju. Pogibija četvero civila od izraelske minobacačke granate 22. ožujka izazvala je međusobno optuživanje: Palestinaca koji optužuju Izrael za namjerno gađanje civila, i Izraela koji optužuje Hamas za korištenje civila kao živog štita. Glasnogovornik palestinskog predsjednika Abbasa izjavio je da će Palestinska uprava i dalje vršiti pritisak za procesuiranje ratnih zločina u ratu za Gazu. Unatoč izraelskom odbijanju navoda iz Goldstoneova izvještaja, izraelska je vojska ipak odgovorila na kritike postupaka prema civilima. Komentatori tvrde da bi broj istraga o nedoličnom ponašanju prema civilima bio znatno manji da nije bilo Goldstoneova izvještaja, odnosno međunarodnog pritiska, objavio je AP.

Sposobni za državu

Goldstoneov članak objavljen je uoči objave UN Ureda specijalnog koordinatora za mirovni proces na Bliskom istoku koji je 12. travnja objavio kako je Palestinska uprava spremna voditi državu. "U šest pod-

ručja u kojima je UN najviše angažiran, vladine institucije su dobre za funkcioniranje države", stoji u izvještaju. No, UN upozorava i da će Palestinskoj upravi biti teško napraviti dodatni napredak sve dok traje izraelska okupacija te mirovni pregovori stoje na mrtvoj točki. Palestinske vlasti su si postavile rok u rujnu ove godine kako bi ispunili sve uvjete za proglašenje države, a nadaju se da će Izrael i međunarodna zajednica prepoznati nezavisnu državu Palestinu. Mirovni pregovori Palestinaca i Izraelaca su stali od kraja prošle godine zbog teme židovskih naselja na Zapadnoj obali i po pitanju istočnog Jeruzalema. Palestinci su najavili da će od UN tražiti priznanje jednostranog proglašenja države, ako se razgovori ne nastave. UN-ov specijalni koordinator Robert Serry je pohvalio predsjednika Palestinske samouprave Mahmuda Abbasa i premijera Salema Feyyada.

Cijene lete u nebo

Svjetska banka je 15. travnja upozorila da će povećanje cijena hrane, koje su dijelom prouzročene dizanjem cijena nafte, milijune ljudi dovesti do ekstremnog siromaštva. Cijene hrane su u godinu dana narasle za čak 36%, a zbog problema na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi su i dalje nestabilne. Od prošlog lipnja je to u siromaštvo otjeralo 44 milijuna ljudi. Iz Svjetske banke upozoravaju da će rast cijena hrane za 10% dovesti do još 10 milijuna više onih koji raspolažu sa manje od 1,25 dolara na dan. 30%-tno povećanje cijena osnovnih namirnica dovelo bi do još 34 milijuna više siromašnih. Svjetska banka procjenjuje da trenutno s manje od 1,25 dolara na dan živi oko 1,2 milijarde ljudi u svijetu. "Više ljudi će patiti i više će osiromašiti zbog visokih i nestabilnih cijena hrane", kazao je predsjednik banke Robert Zoellick te dodao kako prvo treba zaštititi cijenu hrane, jer siromašni i ranjivi najviše novca troše na nju.

Jemen u plamenu

Policija je bojevom municijom i suzavcem 4. travnja izazvala ranjavanje stotina demonstranata koji su marširali prema predsjedničkoj palači u Hudaidi, jemenskom gradu na Crvenom moru. Demonstranti su organizirali marš nekoliko tisuća ljudi zbog nasilja sigurnosnih snaga nad prosvjednicima u Taizu, južno od Sana'ae, gdje je dan ranije, prema liječničkim izvorima ubijeno dvoje, a ranjeno nekoliko stotina ljudi. Liječnici u Hudaidi izjavili su da je od metaka, suzavca i policijskih palica ranjeno preko 400 ljudi.

Vladajuća stranka predsjednika Ali Abdullaha Saliha nije odmah prihvatila opozicijski plan tranzicije vlasti koji je uključivao predaju ovlasti potpredsjedniku, uz poduzimanje mjera za formiranje vlade nacionalnog jedinstva i raspisivanje izbora. Washington nije, za razliku od Tunisa i Egipta, a posebno Libije, pozvao jemenskog predsjednika na odstupanje, zbog navodnog straha od ekstremnih nasljednika Saliha na vlasti. Obamina administracija se, navodi AP, boji raspada Jemena po plemenskim linijama, što bi, a to je Salih naglašavao kupujući podršku, omogućilo El-Qaidi da pojača napade izvan Jemena.

Mnogi dijelovi lučkog grada Adena, nekadašnje prijestolnice Južnog Jemena, koje je uporište separatist, nezadovoljnih ujedinjenjem iz 1994. Bili su napušteni u znak protesta i građanskog neposlušna Nakon što je 18. ožujka ubijeno 52 demonstranata u akciji sigurnosnih snaga, neki plemenski vođe, generali i diplomati otkazali su lojalnost Salihu. Kako je javio BBC 24. travnja, Salih je pozitivnim ocijenio inicijativu Vijeća za suradnju u zaljevu (GCC) te je pristao predati vlast potpredsjedniku države. Očekuje se i posebni sporazum s oporbenim snagama, a Salih je zatražio imunitet od sudskog progona. Dva dana prije najavio je kako se neće kandidirati na izborima 2013. godine, što je opozicija pozdravila, no prosvjedi protiv njegove 30-godišnje vladavine su se nastavili. Na ulicama Jemena nakon te vijesti zavladao je slavlje, nakon što je u protekla dva mjeseca u prosvjedima poginulo najmanje 120 osoba.

Dokle, o talibani

Dvojica talibanskih bombaša samoubojica izvršila su masakr 3. travnja u sufijskom grobnom mesdžidu u Dera Ghazi Khanu u istočnom Pakistanu, ubivši najmanje 41 i ranivši 65 ljudi, izvijestila je policija. Napad se dogodio pri godišnjem okupljanju sufija evliji kome je mesdžid posvećen. Talibani su posljednjih mjeseci pojačali kukavičke napade na ostale sunije, a posebno šije i kršćane u Pakistanu, a za ovaj su napad preuzeli odgovornost. U saopćenju glasnogovornika pakistanskih talibana danom Reutersu prijeto se novim napadima kao odmazdom za vladine operacije "protiv naroda" na sjeverozapadu. Prošlog listopada bomba je eksplodirala u sufijskom središtu u Paku, ubivši 6 ljudi, a u srpnju u napadu na sufijsku grobnu džamiju u Lahoreu, glavnom gradu Pundžaba, poginulo je 42 ljudi. Analitičari smatraju da ovi napadi nemaju veze s vjerskom isključivošću i mr-

žnjom, već služe za raspirivanje sektaškog nasilja u cilju daljnje destabilizacije Pakistana, objavio je Associated Press.

Doživotni predsjednik

Dugogodišnji predsjednik Kazahstana Nursultan Nazarbajev je dobio još jedne izbore sa 95,5% glasova. Na izborima koji su se održali 3. travnja, predsjednik se borio protiv još tri kandidata koji su zajedno dobili nešto više od jedan posto glasova. Nazarbajev je na vlasti u Kazahstanu već više od 20 godina, od propasti SSSR-a, te je prošao već nekoliko predsjedničkih izbora. Sadašnji mandat mu ističe krajem 2012. godine. Prošlog svibnja je Donji dom kazahstanskog parlamenta Nazarbajeva proglasio "Ocem nacije". Prošle godine se pojavila i inicijativa nekoliko javnih osoba koje su tražile da mu se mandat produži do 2020. godine kako bi se uštedjelo na održavanju izbora. No, predsjednik je odbio takav prijedlog, očito svjestan kako ih na ovaj način ne može izgubiti, već mu služe samo za potvrđivanje moći. Velikodušno je održao izbore i ranije od termina te dopustio druge kandidate, jer je "narodu želio dati izbor".

Sirija, moja dežela

Četiri osobe, uključujući i pripadnika snaga sigurnosti, ubijene su 10. travnja u sirijskoj luci Beniyas dva dana nakon izbijanja sukoba na jugu. Provladina "milicija" ubila je, prema iskazima svjedoka, troje prosvjednika, dok su državni mediji javili da je poginuo i pripadnik snaga sigurnosti. Prema neslužbenim izvještajima, 26 prosvjednika i 19 pripadnika snaga sigurnosti poginulo je 8. travnja u Dera' ai. Nacionalna organizacija za ljudska prava optužila je snage sigurnosti za upotrebu prevelike sile prema prosvjednicima. Državna je televizija objavila kako je isti dan ubijeno 19 pripadnika milicije i ostalih sigurnosnih snaga te 75 ranjeno od strane "oružanih skupina". Također, neslužbeno se navodi i kako su neki prosvjednici poginuli u gradovima Hums, Duma i Harasta. Dera' a je grad koji je u fokusu antivladinih prosvjeda otkada su erupirali sredinom ožujka. Krvoproliće na ulicama Dera' ae dogodilo se u subotu a dan prije ubijeno je 37 ljudi u prosvjedima i to trideset u Dera' a, te troje u Humsu i Harastu, a jedan prosvjednik ubijen je u Dumi. Prosvjedi protiv sirijskog režima traju tjednima, a prodemokratski raspoloženi Sirijci nadaju se kako će njihov bunt dovesti do promjena po uzoru na one iz Tunisa i Egipta.

Snage sigurnosti otvorile su vatru 19. travnja na stotine mirnih protuvladinih demonstranata u Humsu, izjavili su svjedoci AFP-u. Bilo je žrtava, ali točan broj je ostao nepoznat. Mirni protest započeo je dan ranije, organiziran po uzoru na kairske, kao sit-in. Policija je prvo zvučnicima upozorila ljude da se razidu, a nakon toga je upotrijebila suzavac i bojevu municiju. Osim direktnog angažmana sigurnosnih snaga, vlast se navodno služi i naoružanim bandama, poznatijim pod nazivom šabiha. Poput Qadhafija, i Esad je pokušao proteste prikazati kao djelovanje islamističke opozicije, što nije naišlo ni na kakav odjek.

Esad je u drugoj dekadi travnja naložio vladi da dokine izvanredno stanje u zemlji, na snazi od ožujka 1963. godine, kada je Ba'ath stranka preuzela vlast, čime je zadovoljio jedan od ključnih zahtjeva prosvjednika. Državna novinska agencija SANA objavila je takvu odluku vlade 19. travnja kao i njezino odobrenje ukidanja Državnog sigurnosnog suda koji je vodio procese protiv političkih zatvorenika. Vlada je predložila parlamentu novi zakon kojim se odobravaju mirni prosvjedi. Izvanredno stanje omogućavalo je striktnu kontrolu medija, prislušivanja i hapšenja bez sudskih naloga. Vlast je tvrdila da je razlog zadržavanja izvanrednog stanja tehničko stanje rata s Izraelom, no opozicijske grupe tvrde kako je to kičma autoritarnog režima. Vlada je ipak upozorila prosvjednike da otkazu daljnje proteste koje je nazvala oružanom pobunom, što joj daje mogućnost daljnje represije.

Sirijske sigurnosne snage pobile su 22. travnja 90 prosvjednika diljem zemlje, objavile su agencije. Prosvjedi protiv vlade počeli su nakon džuma namaza. I dok se na više transparenata pozivalo na mirni prosvjed, postoje informacije i o pojedinim naoružanim prosvjednicima koji su uzrokovali probleme. Jedan dio prosvjednika traži odlazak predsjednika Bešera el Esada, dok bi se drugi zadovoljio uspostavom demokratskog političkog sustava. Sirijska državna novinska agencija izvijestila je da je u nekim provincijama došlo do nasilja koje su uzrokovale "naoružane kriminalne bande". Dodano je i da su vlasti "u smirivanju nasilja" koristile samo suzavac i vodene topove. Opozicijski vođa u Humsu potvrdio je smrt četvero prosvjednika, dok su sigurnosne snage ranile još njih 30-ak. Prosvjednici su iz glavne ulice bježali u one manje, okolne gdje su čekali da se situacija smiri. Od početka prosvjeda u Siriji ubijeno je najmanje 228 ljudi, izvijestio je Amnesty International. Očevidac iz Dume je kazao da je ubijeno osam ljudi,

Demonstracije u Siriji

a oko 25 ih je ranjeno kada su sigurnosne snage zapucale na nekoliko tisuća prosvjednika. Policija i vojska su prosvjednike gađali i snajperom s krova bolnice. Iako većina aktivista javlja da je vojska prva otvorila vatru, neki mediji izvještavaju i da je među prosvjednicima bio manji dio koji je bio naoružan i izazivao probleme. Vlastine pristupe su pucale na prosvjednike i u drugim sirijskim gradovima. U Siriji se prosvjedi proteklih tjedana održavaju svaki dan, a intenziviraju se vikendima. Novi prosvjedi s još pet žrtava koje su ubijene u pucnjavama dogodili su se dan poslije, tokom dženaza ubijenima, u Damasku i Izri.

Sirijska vojska, pojačana tenkovima ušla je 25. travnja u južni grad Dera'au, pokazale su amaterske snimke. Jedan od aktivista je za BBC rekao da snage sigurnosti u tome gradu "pucaju na sve strane" te da je poginulo najmanje petero ljudi. Svjedoci su tvrdili da je vojska pucala i u predgrađu Damaska. AFP je citirao aktivista koji je rekao da je oko 3.000 pripadnika Esadovih snaga sigurnosti ušlo u Dera'au te da je na krovovima bilo snajperista. Bila je isključena struja i onemogućena telefonska komunikacija. Sirijski aktivist za ljudska prava rekao je da je predsjednik Esad započeo "barbarski rat". SAD su upozorile svoje državljanke da napuste Siriju. U nekoliko gradova ubijeno je više stotina ljudi. Amerikanci su naredili povlačenje nepotrebnog osoblja iz svojih diplomatskih predstavništava, te razmatraju uvođenje sankcija Siriji. Neki se novinski portali pitaju nije li ovo uvod u novu intervenciju. "I dalje pucaju po narodu, ali mi pružamo otpor", kazao je lokalni aktivist Abazid Abdullah AFP-u.

Vijeće sigurnosti UN 27. travnja odbilo je prijedlog europskih država da se osu-

di nasilje protiv prosvjednika u Siriji. Prijedlog su podnijeli: Francuska, Britanija, Njemačka i Portugal. Rusija je inzistirala na stavu da događaji u Siriji ne ugrožavaju međunarodni mir. Kina i Indija su u Vijeću sigurnosti tražile politički dijalog u Siriji i pronalaženje mirnog rješenja krize, no nisu željele podržati trenutnu osudu nasilja. "Pravu prijetnju regionalnoj sigurnosti moglo bi predstavljati upletanje stranih sila u sirijsku unutarnju politiku", kazao je ruski veleposlanik pri UN Aleksander Pankin. EU i SAD pozivaju sirijsku vladu da prekine nasilje i provede reforme. U suprotnom će inzistirati na uvođenju sankcija. Nakon šest tjedana nasilja i oko 500 mrtvih, EU je 29. travnja odlučila uvesti sankcije Siriji. Mjere uključuju zabranu putovanja i zamrzavanje sredstava pripadnicima režima predsjednika Bešera el-Esada koje se smatra odgovornima za nasilje. Zemlje Europske unije su se složile i da se zaustavi izvoz oružja i opreme koja se može koristiti u represiji nad narodom. EU će zamrznuti sve uplate koje će ići prema režimu iz svoga programa pomoći od 40 milijuna eura godišnje, a prekinut će se i pregovori o sporazumu o suradnji između EU i Sirije. Francuska, Njemačka i Britanija su zagovarale i žešće sankcije Siriji, no njima su se usprotivile druge države članice.

Vratio se

Zbog niza optužbi za ubojstva prosvjednika i korupciju, državni je odvjetnik 10. travnja pozvao bivšeg egipatskog predsjednika Husnija Mubareka na ispitivanje. Objavljeno je to vrlo brzo nakon što se Mubarek obratio javnosti demantiravši povezanost s korupcijom za koju ga se op-

tužuje. Na ispitivanje su pozvani i njegovi sinovi Džemal i Ala'a. Mubarek je ranije optužbe za korupciju protiv njegove obitelji nazvao neutemeljenima, te je ustvrdio kako je njegovo pravo da brani svoju reputaciju. Zanimjeko je posjedovanje ikakve imovine u stranim državama. Podnio je ostavku na mjesto predsjednika u veljači i ovo je bilo njegovo prvo obraćanje javnosti otada, a državni odvjetnik je ustvrdio kako izjava bivšeg predsjednika, objavljena na Arabiya TV, neće utjecati na ispitivanje. Prosvjednici i antikorupcijski aktivisti izvršili su pritisak da se ispita imovina Mubarekove obitelji, a dopisnici izvještavaju kako su prosvjednici postali nestrpljivi zbog presporih promjena koje provodi vojno vijeće koje je zamijenilo bivšeg egipatskog predsjednika.

Egipatski sud naredio je 16. travnja raspuštanje bivše vladajuće stranke na čijem čelu je bio svrgnuti predsjednik Mubarek. Sva sredstva Nacionalne demokratske stranke bit će zaplijenjena i predana vladi. Mubarek u bolničkom pritvoru čeka ispitivanje zbog optužbi za korupciju. Njegova dva sina te veliki broj ministara i dužnosnika iz Mubarakove ere su isto pod istragom. Raspuštanje vladajuće stranke je bio ključan zahtjev prosvjednika. Stranačke prostorije su često bile na meti tokom prosvjeda. NDP je dominirala političkim životom Egipta od osnivanja 1978. godine. Prije Mubareka na čelu stranke bio je Enver Sedat, u atentatu 1981. ubijeni predsjednik koji je naslijedio karizmatičkog Džemala Abu-n-Nasira 1970. godine.

Narod protiv financijaša

Financijski ugovor Islanda s Britanijom i Nizozemskom koje su obeštetele 340.000 štediša iz svojih zemalja, a nakon stečaja glavne i najvažnije islandske banke Icesave u listopadu 2008. godine, "pao" je 10. travnja na referendumu nakon što se 58% Islandana izjasnilo protiv povrata duga. Island se obvezao platiti gotovo 4 milijarde eura Britaniji i Nizozemskoj jer su one podmirile štetu za propast islandske banke za štediša svoje zemlje. Islandani smatraju kako su Britanci i Nizozemci sami ulagali, odnosno sami su birali financijske institucije, pa sami moraju snositi posljedice propasti banke. Europolitičari na Islandu trenutno rade sve kako bi se našlo neko kompromisno rješenje. Mnogi se slažu kako se taj dug mora sanirati, no ne žele da netko od toga profitira. "Nitko ne bi smio profitirati od potpunog bankarskoga kolapsa u jednoj

zemlji”, komentirao je jednom prilikom ministar vanjskih poslova Islanda Osur Skarphedinnsson.

CNNMoney objavio je 21. travnja kako se čini da će Europu ponovno zahvatiti financijska kriza. Ovakve najave dolaze zbog velikih problema u kojima su Grčka, Portugal i Irska koje se bore s velikim dugovima i s poražavajućim ekonomskim rezultatima. Dioničari su u panici i napeto iščekuju rasplet događaja, javio je CNNMoney i naglasio kako se šire glasine da će do restrukturiranja grčkog duga doći ubrzo, iako analitičari Goldman Sachsa tvrde kako je izglednije da će se to dogoditi iduće godine. Egzistencijalni problem za euro zonu stvara bijeg tzv. investitora, a zapravo spekulanta iz Grčke, Portugala i Irske, iako je Europska unija proteklu godinu pokušavala spasiti te države, odnosno privatne fondove, banke i slične financijske organizacije u njima, no problem produktivnosti je ostao a bez toga nema uspjeha, navodi CNNMoney. “Upravo sada virimo iznad ponora”, komentirao je Scott Miner, jedan od šefova zaduženih za investicije u tvrtki Guggenheim Partner koji je siguran da će euro još pasti kada investitori shvate koliko su veliki problemi u Europi. “Jednostavno nema izlaza kada počnete zbrajati sve brojeve”, dodao je Miner.

Finska izborna komisija je objavila kako je nacionalistička stranka uzela gotovo svaki pet glas na općim izborima 17. travnja. Stranka “Istinski Finci” se s 19% glasova smjestila na treće mjesto iza konzervativne stranke NCP i socijal-demokrata. Dok je Socijal-demokratska stranka tražila promjene u planu spašavanja posrnulih europskih ekonomija, uključujući i pomoć Portugalu, nacionalisti su u potpunosti bili protiv tog plana. Nacionalisti osvojili 39 od 200 mjesta u parlamentu. Dobili su samo pet mjesta manje od konzervativaca i snažnih zagovaratelja EU NCP-a i tri mjesta manje od Socijal-demokrata. Ranije najjača stranka u parlamentu, centristička NCP, je osvojila 35 mjesta što je za čak 16 zastupnika manje od izbora 2007. Finska vlada teoretski može zaustaviti provedbu toga plana. Poznavatelji političkih prilika u Finskoj kažu kako povećana podrška euroskepticima u parlamentu može dovesti do zaustavljanja svih takvih paketa pomoći za europske države. Najveća stranka NCP je objavila da će ona voditi vladu, kada se složi koalicija, a premijer će postati bivši ministar financija Jyrki Katainen. Očekuje se da će nacionalistički “Istinski Finci” dobiti pozivnicu za razgovore o sastavljanju vlade.

Nepoželjni

Francuska je 16. travnja blokirala talijanski vlak u kojemu su se nalazili afrički imigranti, čime su produbili “diplomatski rat” između dviju europskih zemalja o tome kako bi se trebao riješiti problem najnovijeg vala uglavnom tuniških imigranata koji bježe s nestabilnog sjevera Afrike. Vlak s imigrantima Tunizanima je zaustavljen na francuskoj granici. Francuska je za blokiranje imigranata optužila, kako su objasnili, stotine aktivista koji su se u njega ukrcali, a planirali su prosvjedovati u Francuskoj te bi tako bili prijateljima javnoj sigurnosti. Zbog blokiranja vlaka, ni drugi željeznički promet nije se nije odvijao preko granice. Francuska traži da dokažu kako se mogu sami financirati. Italija je izdala privremene dozvole za mnoge od 26.000 Tunizana koji su došli kako bi pobjegli od nereda na sjeveru Afrike. Mnogi od njih imaju rođake ili prijatelje u Francuskoj, koja je prije bila njihova kolonijalna vladarica te je talijanska vlada rekla kako uz privremene dozvole mogu otići tamo bez traženja vize. Francuska tvrdi da će im dozvoliti ulazak samo ako uspiju dokazati da se sami mogu financirati te je uspostavila patrole na granici s Italijom. Takve patrole nisu postojale od uvođenja Schengenskog graničnog režima. Njemačka je najavila sličan potez.

Predsjednički izbori

Nigerijska izborna komisija objavila je 18. travnja pobjedu predsjednika Goodlucka Jonathana na predsjedničkim izborima s 65% osvojenih glasova. Odmah su izbili nemiri na većinski muslimanskom sjeveru čiji su građani uglavnom glasali za njegova protivnika, bivšeg vojnog vladara Muhammedu Buharija koji je dobio 35% glasova. U predgrađima grada Kaduna ubijeno je i spaljeno šest ljudi u napadnutim autobusima. Nigerijski Crveni križ potvrdio je ranjavanje najmanje 400 ljudi, dok su vladine agencije zatajile broj mrtvih kako bi se spriječili osvetnički pohodi. Kasno navečer, novi/stari predsjednik razriješio je ministra unutrašnjih poslova zbog “brojnih propusta u političkom vodstvu ministarstva”. Evanđelički svećenik Lado Abdu iz sjevernog grada Kanoa izjavio je da su demonstranti zapalili tri crkve u gradu. Drugi evanđelički pastor izrazio je čuđenje paležom crkvi zbog političkih razlika. Vjerski obojeni sukobi često su ukorijenjeni u borbi za političku i ekonomsku dominaciju,

piše Associated Press. Neredi su započeli odmah po objavi rezultata izbora i izražene Buharijeve sumnje u njihovu regularnost. Dvanaest godina demokratskih izbora u Nigeriji proteklo je uz redovne optužbe političkih protivnika za namještanje. Nemiri su se nastavili i tokom lokalnih izbora 26. travnja, također uz popratno međuvjersko nasilje. Neki promatrači vjeruju da je vladajuća stranka pogriješila nominirajući kršćanina Jonathana, umjesto muslimana na ove izbore, čime bi znatno smanjila tenzije, posebno njihovo prelijevanje na vjersku razinu. AP je objavio kako je dobar dio poslijeizbornih nereda uzrokovan ekonomskom krizom i dugotrajnim sušama na neplodnom sjeveru koji je regija s najvećom nezaposlenošću, najvećim siromaštvom i najkraćim životnim vijekom u Nigeriji. Unatoč neredima, promatrači su izbore ocijenili pravednima i poštenima.

Facebook, Yahoo, Google = CIA

Službena stranica WikiLeaks ima 1,72 milijuna lajkova na Facebooku, ali to nije spriječilo osnivača WikiLeaks Juliana Assangea da okarakterizira tu socijalnu mrežu kao najstrašnji uređaj za špijuniranje ikada izmišljen. “Na jednom mjestu imamo najopsežniju bazu podataka o ljudima, njihovim vezama, imenima, adresama, lokacijama, prijepise komunikacije s prijateljima i obitelji, te je sve dostupno američkoj tajnoj službi”, rekao je i dodao kako su Facebook, Google, Yahoo stvorili interakciju za američku inteligenciju.

Julian Assange, osnivač WikiLeaks

“Svima bi trebalo biti jasno da dodajući prijatelja na Facebook zapravo rade besplatan posao za tajne službe”, dodao je Assange. Facebookov glasnogovornik poručio je da kompanija ne radi ništa na što nema pravo. “Ne reagiramo na pritisak, reagiramo na pravni proces. Nikada nismo pod pritiskom otkrili podatke. Borimo se ako vjerujemo da je pravni proces nedostatan”, rekao je osnivač WikiLeaks.

Pripremio: Faris Nanić

Iza kulisa zvanične historije

Pravilo četvorice

Iza kulisa zvanične historije, trenutnih uređenja, u skladu sa prilikama mjesta i vremena, na sceni je zapravo "odabrana" skupina ljudi, čijim je interesima podređena većina.

Amel Suljović

U sumrak nastajanja ovoga teksta, američki predsjednik Barack Obama, na hitnom je sastanku svoje administracije, naložio izdvajanje još 1,5 milijardi dolara za borbu protiv terorizma. No, ono što je važnije od ove informacije, i što je predmet našega interesiranja jeste neupitna i ponovljena snaga globalnog medijskog širenja kataklizmičkog straha kod ljudi. Terorizam nije prvi niti posljednji primjer "testiranja" običnog čovjeka čija se društvena pozicija, sav njegov svijet sastoji od informacija koja mu serviraju suvremeni recidivi, postmodernistički sociolozi; televizija, internet. Još prije samo nepunih godinu dana, činilo se da će misteriozna Svinjska gripa, koja se, još malo pa prenosila pogledom, uskoro stići u gotovo sve domove. Suština je: nitko nije siguran, obični radni čovjek se pita: u što se to pretvorio svijet, što možemo očekivati sutra? I na kraju, ponudeno rješenje, do jučer neprihvatljivo, već danas postaje normalno, objeručke prihvaćeno jer se višestruko oporezovani puk, prigušeno pribojava novih nevolja.

Farmaceutski poželjne gripe zapravo su sitne kompozicije daleko većega mozaika. Znatiželjniji čitatelji, sjetit će se jednoga, u to vrijeme čudnoga hipotetičkog pokusa provedenog dakako u SAD-u 2001. Govornik je bio ugledni dr. Roger Kubarych, ekonomist koji je simulirao scenarije za finansijsku apokalipsu. Redale su se pretpostavke o utjecaju loših vijesti na tržište: padaju prodaje i profiti kompanija, raste broj neotplaćenih kredita, inflacija se budi, tržište akcija gubi vrijednost, dolazi do generalne panike. Danas, u prvom kvartalu tekuće godine, možemo samo ponoviti dijelove iz pokusnoga govora uvaženoga ekonomista i doslovno ih prenijeti na stvarno stanje u američkoj i svjetskoj ekonomiji. Po Kubarychu u prvih deset godina 21. stoljeća banke prijavljuju rastući trend u neotplaćenim kreditima. Wallstreet bilježi pad od 25%. Nezaposlenost raste. Potrošnja stanovništva opada. A s njom i proizvodnja. Nesigurnost se uvlači pod kožu prosječnog Amerikanca. Amerika se nakašlja. Svijet dobije upalu pluća.

Prva svjetska ekonomska kriza s kraja 19. stoljeća, iznjedrila je privatne firme. Druga, poznatija kao Velika depresija, mul-

tinacionalne kompanije koje su do prije samo desetak godina uspješno "investirale" u nova ideološki preobraćena tržišta. No, magični kineski postkapitalizam kojemu ne smeta ni kruta komunistička ljuštura te zakrpana ruska carska mundura koja je apsolvirala politiku američkih i britanskih kompanija, daju neupitne signale: treba sve iznova mijenjati. Model dosadašnje dominacije je prevaziđen, to je postalo jasno još tokom Bushovog oproštajnog sumita G20 u Washingtonu. A promjenama na vrhu, temeljnim promjenama cijeloga sistema pretvodi "resetiranje", točnije, nova globalna kriza koja će počistiti sav nered koji su iza sebe ostavile doktrine iz Roosweltaovog vremena. Novi poredak uvijek nastaje iz nereda, takvu krilaticu doslovno možemo pročitati sa glavnog finansijskog postulata svijeta: novčanice od jednog američkog dolara.

Kreiraj problem, potakni reakciju da se nešto treba uraditi, i onda ponudi rješenje. Svoje rješenje, svoj poredak. Doista, ova naizgled jednostavna definicija bila je toliko puta u upotrebi, da je potrebna jedna daleko detaljnija analiza nego je ova naša, da bi osvijetlili barem one veće objekte njenoga interesiranja. No, u nedostatku prostora možda će biti implikantno kazati da su gotovo svi sukobi, nedoumice, krize i ukupni društveni preustroji, poznatiji kao revolucije, rađeni po ovom principu koji izvorni glasi: "Ordo Ab Chaos" - red, poredak iz kaosa. Sjetimo se našega malog, ali krvavog bosanskog sukoba: imali smo problem, rješavan je na najgori mogući način, na koncu je ponudeno rješenje sa strane, koje je (to vidimo danas) daleko lošije od onoga prvotnoga problemskoga stanja koje smo imali. Tako funkcioniše sve ostalo, od vremena faraona Nimroda do simbolične Svinjske gripe, koja je izgubila dosta od svoje misterioznosti kada se otkrilo da "Tamiflu" proizvodi farmaceutska kompanija u čijem je Upravnom odboru Donald Rumsfeld, bivši američki ministar obrane.

Francis Bacon

U središtu previranja, kreiranja problema i ponuđenih rješenja su obični ljudi, či-

Francis Bacon

sta radna snaga koja tokom svoga životnog vijeka brani interese jedne manje "odabrane" skupine, koja u svakom vremenu, ima jednake odlike, i samo jedan cilj: da većinu podredi sebi i svojim interesima.

Počet ćemo sa "lučonošom" ove odabrane skupine, čovjekom koji je udario temelje "podređenosti", koji je prvi došao na ideju da se široke mase trebaju držati u neznanju "da bi revnosnije vukle plug cijeloga čovječanstva". Njegovo (zvanično) ime je Francis Bacon, Viscount St. Alban, Lord Chancellor of England. O kraljici Elizabeti kružila je fama da je čitav život bila djevice. Autora ovoga teksta već odavno zanima ona druga po kojoj je, iz njene veze sa ljubavnikom Robertom Dudleyem, rođen Francis Bacon. Podignut u obitelji Bacon (Nicholas i Anne), dobio je grofovsku titulu i postao engleskim "premijerom". Iako i nije toliko bitno da li mu je majka bila kraljica, njegov uspon na vrh i utjecaj koji je imao, nisu plod slučajnosti. Za vladavine Jamesa I, zajedno sa Robertom Fluddom, Bacon prevodi Bibliju i otada se publicira i danas dominirajuća verzija poznata kao "King James version". Bacon se smatra i ocem moderne nauke. Riječ je o (još uvijek dominantnom) pogledu na svijet koji se samo fokusira na fizički/materijalni nivo egzistencije. "Postoji samo jedan svijet i to naš. Postoji samo pet čula i to je sve." Bazirano na njegovim uputama kasnije se u Londonu osniva Kraljevski Institut koji je određivao putokaz službene naučne misli u narednim stoljećima.

Zašto je Francis Bacon toliko bitan? Zato što formira dva suprotstavljena pogleda na svijet: "naučni", materijalistički, dalje - dijeli kršćansku crkvu vlastitom verzijom Biblije. Francis Bacon je odlučivao u kojem smjeru će se kretati dominacija nad većinom. Otuda je nimalo slučajno, na uho svoga učenika Tomasa Hobbesa šapnuo kako je "čovjek čovjeku vuk". Oporezovani puk to deklamira već stoljećima, širom svijeta.

William Shakespeare je vjerojatno najistaknutiji autor svih vremena. Opus mu je veličanstven i odaje osobu sa univerzalnim znanjem, poliglotu (francuski, talijanski, španjolski, danski, latinski, grčki i dakako engleski). Uz sve pobrojano i osobu koja je proputovala tada poznati svijet. Milijuni ljudi posjećuju maleni Stratford u spomen ovom velikanu.

Shakespearea su slikali različiti umjetnici pri čemu je svako imao bitno različit doživljaj kako je izgledao. Ono što je autentično i poznato je slijedeće: Shakespearevi roditelji bili su nepismeni, pisac je bio potpuno nezainteresiran za svoje školovanje, Stratford nije imalo škole koja bi nekome pružila solidno obrazovanje. Postoji samo šest primjera Shakespeareovog originalnog rukopisa: riječ je o njegovim potpisima, od kojih su tri na njegovom testamentu. Isti odaju primjer čovjeka koji se rijetko koristio pisaljkom. Dakako, njegova ostavština se sastoji iz kreveta, srebrne kuhinjske posude, dakle, ni riječi o književnom opusu. Djelo je, očito, pripadalo drugom čovjeku. Nekome tko je bio posvećenik literature i iskustava stečenih kroz putovanja. Bacon se nameće kao logičan izbor. Upravo je on inicirao "lov na vještice", točnije, revitalizirao inkviziciju, proganjajući i spaljujući desetine hiljada onih koji su smatrani vidovitima, imali razvijeno "šesto čulo", moć intuicije i predviđanja. Pod religijskim plaštom uspijevaio je zatamiti svaki duhovni uzlet. Znanje je moć. Ako posjeduješ znanje, a drugi ne, ti si onaj koji je u prednosti.

Lord Carrington i Henry Kissinger

U predvečerje sukoba u bivšoj Jugoslaviji međunarodna zajednica je imenovala svog prvog "mirovnog pregovarača". Stariji čitatelji će ga se sjetiti, bio je to lord Carrington. No, uloga vrhovnog arbitra u "razdvajanju" bivših Republika SFRJ, nije slučajno bila povjerena upravo njemu. U praskozorje bosanskog sukoba, Carrington je izradio kartu koju je nazvao "realnim stanjem". Rat je bio i prošao, pada u zaborav, ali je njegova "krvna slika" BiH polazište za sve buduće značajnije dogovore o ustavnim rješenjima, sve do danas. Kada su ga novinari "Daily Telegrapha" 2006. godine podsjetili na tu kartu, i na situaciju u BiH, on se osmjehnuo: "Pa rekao sam bosanskim političarima (1991.), da se bolje od toga ne može dobiti, tada mi nisu vjerovali."

Njegovo puno ime je Peter Alexander Rupert Carrington, 6th Baron Carrington and Baron Carrington of Upton, i jedan je od četvorice najmoćnijih ljudi na svijetu, to je uvriježeno mišljenje gotovo svih intelektualnih krugova u Britaniji. Pored Sir Jacoba Rothschilda, Davida Rockefellera i Henrya Kissingera, lord Carrington je gotovo dvadeset godina bio na čelu Bilderberg grupe (1984.-2000.), koja posreduje u svim važnijim svjetskim odluka-

Lord Carrington

Henry Kissinger

ma. Baš kao i Rothschild, obrazovao se na Etonu. Od 1938., kada je naslijedio oca kao šesti Baron Carrington, ubrzo je na svoj 21. rođendan (1940.) zaposleo i njegovu stolicu u House of Lords. Tokom II Svjetskog rata služio je na čelu tenkovske jedinice kao poručnik, a potom i kao major. Odlikovan je sa Military Cross što je bila velika čast koja će mu kasnije otvoriti vrata (uspješne) diplomatske karijere.

Od 1974.-79. bio je ministar vanjskih poslova u kabinetu Lady Margaret Thatcher. Samo nekoliko godina kasnije, 1984. došao je na čelo NATO-a, u vrijeme radikalnih priprema za rušenje Sovjetskog Saveza. Član je (sa najdužim stažom) u uglednim (masonskim) redovima Her Majesty's Most Honourable Privy Council, i Order of the Companions of Honour. Među mnogim poslovima koje danas obavlja, "za sve manju platu", je i članstvo u odboru lista Daily Telegrapha. "A ne slaže se uvijek sa onim što u njemu piše."

Četiri zlatna pravila koja je njegov prijatelj, sir Jacob Rothschild, prije mnogo godina naučio od nekog vaspitača u Etonu bila su: "Nikada ne marširaj na Moskvu, nikada se ne miješaj u stvari na Balkanu, nikada ne posuđuj novac siromašnima, radije ga poklanjaj (tako su nastale zaklade) i nikada, ali nikada, ni u čemu ne pretjeruj." Njegovo bogatstvo je nemoguće odrediti, shodno tome, "ono i ne postoji". Pred kućom iz 1945. nećete vidjeti skupocjene automobile, arapske konje ili tjelohranitelje. Osim dvojice baštovana, batlera i velikog prekrasnog vrta, skromni osamdesetdvo-godišnji lord Carrington više nema ništa!

"Peter pripada rasi koja izumire. On je aristokrata koji se borio u Drugom svjetskom ratu i koji je ušao u politiku uglavnom zato što je zabavna, baš kao i ja", rekao je još jedan "skromni vrtlar" Henry Kissinger. Kissingera se, dakako, sjećamo iz Nixonove i Fordove administracije, rata u Vijetnamu i (koje li ironije) laureata Nobelove nagrade za mir (1973.). Od sedamdesetih, on je stajao iza glavnih vanjskopoličkih odluka američkih predsjednika (njihova pripadnost "razli-

čitim" partijama je bila od sporednog značaja). Upravo je on predložio Carringtona kao pregovarača u "slučaju bivše Jugoslavije". Vrhovna teza cijelog procesa je bila – da na Balkanu ratuju plemena, a sve u funkciji dokazivanja da nema dobrih u "plemenskom ratu". Svi su primitivni i čitav Balkan je isti.

Činjenica po kojoj, mirni "skromni baštovani", iz svojih udaljenih britanskih, odnosno američkih provincija trezveno povlače konce svjetske politike je neosporna. Oni su stvarni moćnici. Svjetla pozornica na kojima igraju njihovi posilni (prividni gospodari), imaju zadaću da zaslijepe većinu koja promatra predstavu iz svojih sjedala.

Pravo ime Henrya Kissingera je Heinz: rođen je u bavarskom gradiću Furtu, u Njemačkoj. Krajem 1938. godine, kao Židov, prebjegao je sa roditeljima u SAD. Svoju briljantnu diplomatsku karijeru, krunisao je Nobelovom nagradom za mir 1973. No, upravo je on stajao iza svih ratnih avantura SAD-a, preko Vijetnama, Kambodže, Laosa, Ruande do Balkana. Savjetovao je gotovo sve američke predsjednike poslije Kennedija, iako nije (zvanično) bio dijelom (svih) administracija. Na skupu u Sintri 1999. (Portugal), koji je održan od 3. do 6. juna, razmatrano je o pitanje Kosova. Moderator rasprave je upravo bio Henry Kissinger. Također, na skupu iz 2001. gdje je razmatran vrtoglavi uspon Kine, Kissinger je prvi progovorio "o sudaru civilizacija", citirajući svog harvardskog učenika Samuela Huntingtona, čija se teza odnosila na sukob zapadnog i islamskog sveta. Skup je održan nešto prije 11. septembra 2001. godine, kada je srušen Svjetski trgovinski centar u New Yorku. Kissingerova teza o prvom američkom "crnom predsjedniku", zapravo i nije nova. Stari "meštar" ju se samo posudio iz "južnoafričkog političkog rješenja" kojim je tada pomogao svojim prijateljima, porodici Oppenheimer.

Prije nego što je Mendela postao predsjednik, Južnoafrička Republika bila je pod otvorenom kontrolom režima bjelačke manjine, aparthejda, koji je širom svijeta izazivao

veliki otpor. U njihovim rukama bili su mediji te rudnici zlata i dijamanta. Kissinger je asistirao i zemlja je prešla na takozvanu – demokraciju; dakako Mendela je postao predsjednikom. Otada pa do danas Oppenheimerovi posjeduju (samo) iste medije, iste rudnike, istu moć. Razlika je u tome što više nitko ne protestira zbog nedostatka ljudskih prava ili slobode, jer je sada predsjednik zemlje - crnac.

Isti ljudi vladaju zemljom, ali sada bez otpora, zato što je zatvor sa rešetkama, zamijenjen - zatvorom bez rešetaka. Isto vrijedi i sa Kissingerovim i Rockefellerovim pokušom sa Obamom. Amerika i dalje ratuje na istim pozicijama, na isti način, ali u očima cijeloga svijeta, to više nije zemlja od prije samo par godina. Novi, mladi crnački predsjednik, do prije nekoliko godina potpuno nepoznat, zaustavio je profanisanje američkog ugleda u svijetu.

Društvo odabranih ima (već) spremno rješenje za reformu Rimokatoličke crkve, a ono, kako to voli reći Kissinger, “leži dolje negdje u Africi”. Novi, “crni papa” otvorio bi sve vidljive “rešetke” koje smetaju čovječanstvu.

Tako možete kontrolirati cijelo golemo stado zato jer većina slijedi onu ovcu koja je na čelu, a one neposlušne koje se ne povode za ostalima dobiju svoju dozu straha od “ovčarskog psa”. Pogledajte kako samo ovčarski pas okuplja cijelo stado - tako se kontrolira i ljudski rod.

“Ona” – britanska kraljica Elizabeta II

Nedavno je britanska kraljica Elizabeta II napunila 85 godina i, kao i svake godine, njen rođendan obilježen je, točno u podne, 41. topovskom salvom za koju je zadužena kraljevska konjička artiljerija.

Ipak, slavlje je donekle pomutila izjava kraljice Velike Britanije i Sjeverne Irske, po kojoj ona, od parlamenta traži veću plaću. Tome se u parlamentu izričito protive tvrdeći da je njezin proračun ionako prevelik. Kraljičini pomoćnici objasnili su da 20 milijuna eura nije dostatno za pokrivanje sve većih troškova, od onih za hranu i gorivo do održavanja palače. Kraljica traži da je se oslobodi plaćanja PDV-a jer isti, ne plaća ni vlada. Dakako, svjetska ekonomska kriza, po riječima kraljevskog sekretara, dodatno je uzdrmala poziciju britanskog monarha.

Napisi o “siromašnoj kraljici” koja od parlamenta traži povećanje “plaće” te izuzeće od plaćanja PDV-a, netočni su, ali mudro plasirani. Njima se, ciljano podgrijeva neupitna vladavina jednog suvremenog monarha, simbolično nazvanog – Ona. Kraljica Elizabeta II je najbogatija žena na svijetu sa kapitalnim investicijama u džinovskim korporacijama te na čelu vodećih međunarodnih političkih i obavještajnih institucija. Pogledajmo tko je zapravo – Ona.

Kraljica Elizabeta II

Kraljica je imala samo trinaest godina kada je izbio Drugi svjetski rat. Ona i njena mlađa sestra evakuirane su iz Londona. Postojali su planovi da budu prebačene u Kanadu, ali Elizabetina majka je to, decidno, odbila. Godine 1945., kao osamnaestogodišnjakinja, sudjelovala je kao vozač u pomoćnim teritorijalnim snagama. Bila je obučavana kao “No 230873 Second Subaltern Elizabeth Windsor” i do danas je ostala jedini ženski član kraljevske obitelji koji je prošao vojnu obuku.

Tokom priprema za njeno krunisanje 1953., kraljica se povukla iz javnosti. Prema riječima upućenijih u prilike na dvoru, britanski suveren 41 dan provodi u nekoj vrsti izopćenja, “inicijacije”, prosvijetljena. Noć prije krunidbe, budući britanski suveren mora prenoćiti u prostoriji poznatoj kao “Jerusalemka odaja” Westminsterškog dvorca. To je ona soba u kojoj je Francis Bacon, gotovo dvije godine prevodio Bibliju.

Niti jedan kamen nema tako bogatu i fascinantnu historiju kao Koh-i-noor – “Planina svjetlosti”. Do danas je uvriježeno mišljenje da će onaj tko ga posjeduje - vladati svijetom. Otuda je borba oko Koh-i-noora bila nemilosrdna. Prvi put je spomenut 1304. godine kao vlasništvo suverena od Malwe. Poslije 1500. godine došao je u ruke Osmanlijskog sultana, a u sljedećih dva stoljeća, cara Mogula I. U 18. stoljeću oteo ga je perzijski šah. Legenda kaže da mu je jedna od žena iz harema rekla da mogulski car čuva dragulj u turbanu. Dosjetio se da na svetkovini, prilikom službene posjete, predloži, da prema običaju, kao gestu iskrenosti, bratstva i vječnog prijateljstva, on i car razmijene turbane. Kako je 1851. dospio u ruke kraljice Victorije, nikada nije potvrđeno. Pričalo se da će ga se kraljica odreći – zbog zle sreće. Međutim, ona ga je pohranila, trajno, u krunidbenu tjaru kraljice Mary, a 1953. “presaden” je u krunu “siromašne” Elizabete II.

Južnoafrički kolonijalisti Cecil Rhodes i Alfred Milner, nisu htjeli zaostati, pa su po-

klonili tadašnjem suverenu ogromni dijamant Kullinen, nađen 1905. u Južnoj Africi, u rudniku sir Thomasa Cullinana.

Kada je magazin “Forbes” procijenio vrijednost kraljičine imovine na 280 milijuna funti, njeni sekretari su ovu brojku proglasili preuveličanom, naglasivši kako su “kraljičini glavni interesi - konjske trke, fotografija i psi”.

“Ona”, na svoj 85. rođendan, posjeduje preko 300 rezidencija. Tu su dvorci: Buckinghamška palata, Windsor, Kensington (u kojoj je živjela princeza Diana), St. James (sjedište princa Charlesa), Holyrood House i Balmoral u Škotskoj. “Ona” je vlasnik imanja Duchy of Lancaster, koje se proteže na 40.000 hektara ogromne vrijednosti. Sin Charles upravlja sa 44.000 hektara Duchy of Cornwall. Parlament je 1988. dozvolio da se neki od ovih prvorazrednih terena mogu prodavati. Najmanje 7.000 umjetničkih slika i preko 20.000 grafika starih majstora su u vlasništvu Kraljevskog Trusta kojega “Ona” kontrolira. Zapravo, nitko i ne zna što sve “Ona” posjeduje. Parlamentu je zabranjeno i diskutirati o “Njenom” privatnom vlasništvu! O “njenoj plaći” britanski parlamentarci ili članovi Vijeća lordova, ne smiju niti sanjati!

Analitičari (Philip Beresford: “Book of the British Rich”) tvrde da “Ona” ima kapitalne investicije u džinovskim korporacijama poput: Rio Tinto (najveća rudarska kompanija na svijetu), Royal Dutch Shell (najveća europska korporacija), ICI, British Petroleum, General Electric. “Ona” ima masivne investicije u Americi, koje se protežu još iz doba kraljice Elizabete Prve i Jamesa Prvog (djelovanje Virginia Company). Ono što procuri u javnost kaže da “Ona”: posjeduje najveću svjetsku plantažu u Missisippiju, “Delta and Pine Co.” (prema Kongresnom izvještaju, 1966); ima u vlasništvu većinu nekretnina grada New Yorka, na primjer Distrikt of Teather, 42 Ulica...

Dokaza da “Ona” stoji iznad i izvan zakona, britanskih i stranih - je mnogo. “Ona” predsjedava i rukovodi sastancima svog Tajnog Savjeta (Privy Council). Članovi su prinčevi Philip i Charles, nadbiskup od Kanterburija i predsjednik Vlade. Devet službenih sastanaka se održava godišnje. Vladini ministri joj podnose izvještaj o mjerama koje kane preuzeti... tražeći “Njeno” odobrenje. Ovo je Tajni/Privatni Savjet i sastoji se od najužeg kruga političara i plemstva... Oni stoje poklonjeni, u redu, čekajući da se rukuju s “Njom”. Oni se zaklinju da će se sve odluke držati u tajnosti.

Sušтина je jasna, cilj je uvjeriti ljude da “Ona nema moći”. Ali kada dođe do stvarnih tenzija, onda se (na kratko) otkrije da “Ona” ima gotovo nestvarne političke adute. Do svoje dvadeset šeste godine bila je Elizabeth Alexandra Mary Windsor, danas “Ona” je kraljica Elizabeta II, ili samo “Ona”. □

Priča o sevdalinkama: zbog čajničke ljepotice Hane Korjenić potezale se čakije, momci dizali ruke na sebe

Kad sretnoš Hanku

Avdo Huseinović

*Kad sretnoš Hanku sijedu baku,
u mahali u sokaku,
selami je - pozdravi je
jer znaj da je bila vila.
Zbog nje je Zijo danima pio,
zbog nje je Salko u vodu skak'o,
zbog nje je Ibro hapsane ribo,
zbog nje je Bego u mezar leg'o,
zbog nje su noži parali srca,
zbog nje se lila momačka krvca.
Hvališe ljudi ljepotu njenu,
i pjesnici za nju znaše,
tu nekada divnu ženu
i sazlije opjevaše.
Nigdje još nebi takvoga stasa
nit' ljepših usta umilnog glasa,
od pjesme njene slavuj umukne
od puste želje srce da pukne.
Takva je bila zanosna Hanka
najljepša djeva iz mog sokaka.
Godine burne odnješe mladost
k'o vjetrovi list sa gore,
u očima gasnu radost
divno lice skriše bore.
Leđa se svila drhtave ruke
u stare Hanke sirote puke,
protkani s tugom prolaze dani
sjećaju srce na sevdah davni.
Sjećanja draga tiho se gase,
a pusta mladost ne vraća se.*

Ne postoji nitko danas, tko je bar jednom čuo pjesmu "Kad sretnoš Hanku", tko bi uopće i najmanje posumnjao da se ne radi o sevdalinki staroj nekoliko stoljeća. Sve što čujete u toj pjesmi ukazuje na to da se ona negdje i nekad davno dogodila i da je vjerovatno kao takvu nepoznati narodni pjesnik zabilježio i ostavio u amanet generacijama koje su dolazile na naše prostore u vremenu iza njega. Međutim, mnogi se grdno prevare u toj svojoj pretpostavci i samouvjerenosti na prvu. Iako se kroz pjesmu osjeti miris prošlih stoljeća, ona je nastala u novom dobu i autor joj je jako dobro poznat.

Hanka je uistinu postojala i zaista kao u pjesmi bila čuvena istočno-bosanska zavodnica. Imponovalo je Sabriji Korjeniću, uglednom domaćinu iz Čajniča, bosanske pogranične kasabe sa Crnom Gorom, što mu je kćer Hanka postala ljepotica, što su svi momci iz Čajniča u prvi akšam bili na ulici da je vide u šetnji, što joj se i mlado i staro divilo... Ali, malo kasnije, kad se Ha-

Hanka Hana Korjenić

na preselila u kafane, pa još kad je počela s pjesmom drugovati i momačka srca ranjavati, Sabrija se grdno razočarao, teško mu bilo pred svijet izlaziti... U Čajniču se i danas priča što su sve neki momci radili zbog neuzvraćene Hanine ljubavi. Hana je svojom ljepotom, stasom i glasom osvajala Čajničane, mnogi momci zbog neuzvraćene ljubavi dižu ruku na sebe, pa je čajnički šaljivdžija Latif Moćević prozvao Carica. Zbog njene ljepote i neuzvraćene ljubavi, nekog su Ibru skinuli s konopca, neki je Milija nekog Iliju udario sjekirom posred glave, mnogi su brakovi rasturani, ljubomorne žene čekale su Hanku noću u sokaku... Krenuli su i momci iz obližnjeg Goražda, Foče, Rudog, Pljevalja, pa čak i iz Višegrada da vide tu zanosnu ljepoticu. Vidjevši da je situacija već izmakla kontroli, da su zbog njegove kćeri i glave počele padati, Sabrija je uhvatio Hanu pod ruku, odveo je u Sarajevo i udao za bogatog trgovca iz čuvene familije Užičanin.

Duga je to priča o tome kako se goraždanski pjesnik Rade Jovanović zaljubio u Hanku, napisao joj pjesmu i godinama kasnije poklonio je prijatelju Safetu Isoviću, a ovaj sa njom osvojio Bosnu i ostatak Jugoslavije. Jedne kasne večeri, s kraja šezdesetih, vraćajući iz neke goraždanske kafane, pjesnik Rade Jovanović je uzeo olovku... Sutra dan je njegova supruga Vukica, koja i danas živi u Goraždu, našla list papira na kojem je bila ova čudnovatna pjesma.

"Kao i svi muškarci u Goraždu i Čajniču, i moj Rade bio je svojevremeno lud

za tom Hankom. Jedne večeri, pri povratku kući, sreo je na ulici neku staricu, nešto mu se tu pomiješalo, skupilo se svega u njemu, napale ga emocije, nostalgija, pa je uzeo olovku i počeo da piše", kazala mi je prije sedam godina Vukica u Goraždu, u pauzi festivala posvećenog pokojnom Radetu Jovanoviću.

Vehidu Guniću je za života pokojni Rade Jovanović priznao "da Hanka nije samo autorska fikcija, da je to Hana Korjenić, cura iz Čajniča, zbog koje su se čakije potezale. Zadugo, kao i mnogi drugi, opijen Haninom ljepotom, usput je vozeći se kući u Goražde, mislio o njoj, i nadomak kući sreo u dvorištu svoju komšinicu Fatimu Baščeliju, koja je tad već bila postarija i zgrbljena. I tako mu sine ideja o tekstu Hanke, gdje je zapravo povezo ova dva stvarna lika, i ugradio u tekst tu prolaznost fizičke ljepote". Gunić je jednom napisao: "Ono što je za svjetsku kinematografiju film 'Građanin Kejn', to je pjesma 'Kad sretnoš Hanku' za narodnu muziku."

Dakle, poznatu pjesmu "Kad sretnoš Hanku", koju već mnogi nazivaju sevdalinkom, napisao je Rade Jovanović 1970. godine. Rahmetli Safet Isović je prvi put otpjevao "Hanku" na Beogradskom saboru 1973. Mnogi novinari su tada zapisali da je publika u beogradskom Domu sindikata dugo protestovala što je žiri "Hanki" i Safetu dodijelio tek treću nagradu. Međutim, ono što žiri nije učinio, učinili su kasnije ljubitelji sevdalinki, pa je "Hanka" postala hit nad hitovima. Sedam godina kasnije muzički kritičari bivše Jugoslavije su u anketi Radio Beograda sevdalinku "Hanku" proglasili narodnom pjesmom decenije.

Rade Jovanović rođen je 4. aprila 1928. godine u Goraždu. Učestvovao je u NOB-u, u Drugoj proleterskoj brigadi. Iz tog perioda ostao je veliki broj pjesama posvećenih njegovim suborcima, kao što su "Boško Buha" i "Sirogojno", a od kojih je kasnije snimljena i LP. Iz Drugog svjetskog rata izašao je kao dobar omladinac i bio prvi omladinski sekretar u Goraždu, a potom i oblasni sekretar u Banovićima. Iz Banovića odlazi u kazamat na Goli otok, gdje je ostao 14 mjeseci. Pušten je teško bolestan i vratio se u Goražde. Zaposlili su ga kao referenta za dječji dodatak, ali zbog bolesti su ga brzo pensionirali. Uništen i

fizički i psihički, pokušava da se tješi pjesmom. Njegovo ponašanje, izjave, družjenja su pomno praćeni od strane "Državne bezbjednosti". Počeo je da piše pjesme za odrasle i djecu. Među prvim pjesmama bila je "Na obali Drine", koju je otpjevao Zaim Imamović. Zatim je Nada Mamula otpjevala antologijsku "Negdje u daljine pogled mi se gubi", za koju je ovom podrinskom pjesniku kao inspiracija poslužio neki vojnik na odsluženju vojnog roka u Goraždu, kojeg je pjesnik danima posmatrao kako na straži zamišljeno gleda izgubljeno u daljine. Dolaze i učešća na festivalu Ilidža 1964. godine, gdje pobjeđuje sa pjesmom "Jablani se povijaju", a koju je otpjevao Safet Isović. Samo ta pjesma osvojila je nagradu i žirija i publike za tekst i muziku. Rade Jovanović je kao autor i kao čovjek bio velika inspiracija mnogim pozorišnim i muzičkim autorima, koji su u njegovom životu i stvaralaštvu našli izvor svojim filmovima, dokumentarnim i muzičkim serijama i radio emisijama.

Stara Fatima Baščelija iz Goražda nadživjela je i autora pjesme, a i ljepoticu od Čajniča – Hanu Korjenić. Baščelija je umrla pred početak agresije na BiH 1992. godine, a Hana 5. aprila 1984. godine nakon Olimpijskih igara u Sarajevu. Sahranjena je na sarajevskom gradskom groblju Bare.

Rade Jovanović je, nažalost, izvršio samoubojstvo u Goraždu 1986. godine, ubivši se iz svoje lovačke puške. Rahmetli Safet Isović i Vehid Gunić nosili su kovčeg na Radetovoj sahrani, koja nije zapamćena do tada u Goraždu. Na sahrani je svirao Omer Pobrić. Svirao je "Negdje u daljini pogled mi se gubi".

Na groblju Kolijevke iznad Goražda, one iste 1986. godine kad je sahranjen Rade, pored njegove grobnice posadena su dva jablana. Oni su danas ogromni i na svakom vihoru se povijaju, kao u jednoj od njegovih najljepših pjesama "Jablani se povijaju".

Dva jarana i jedna fatalna dama, glavni su protagonisti romantične bosanske priče, koja se davno završila, ali koja još živi u Bosni i na Balkanu, kao najljepši trag vremena meraka, sevdaha i neobjašnjive ljubavi. Pjesnik Rade Jovanović iz Goražda, pjevač Safet Isović iz Sarajeva i konobarica-zavodnica Hanka - Hana Korjenić iz Čajniča preselili su se u nebeske odaje, ali zato njihova pjesma "Kad sretnoš Hanku" još živi ne samo u Bosni, već svuda po svijetu, gdje je mnogima zastajao dah dok su slušali što su momci i oženjeni ljudi u stanju bili uraditi zbog ljepote i šarma samo jedne žene iz kasabe na granici Bosne. □

"Bosna ili smrt" – novi dokumentarni film Avde Huseinovića, suradnika "Preporodovog Journala" iz Sarajeva

Istina o Dobrovoljačkoj

Poruka filma "Bosna ili smrt" je da se 2. i 3. maja 1992. godine u Sarajevu nije desio "slučaj Dobrovoljačka", nego "slučaj napada na zgradu Predsjedništva BiH", "slučaj otmice predsjednika Predsjedništva međunarodno priznate države BiH od strane agresorske krnje Jugoslavije", "slučaj držanja građana Sarajeva kao talaca u centru grada", "slučaj diverzije kojom je uništena Glavna pošta u Sarajevu", "slučaj oslobađanja otegot predsjednika Izetbegovića".

Filip Mursel Begović

Postoji uzrečica da su Bošnjaci narod koji sporo pamti, a najbrže zaboravlja. Posebice čudi istinitost ove tvrdnje jer je trauma prošloga rata bila kolektivne naravi, iskusio ju je čitav bošnjački narod. Izravnije je ustvrdio autor i scenarist dokumentarnog filma "Bosna ili smrt" Avdo Huseinović (r. 1973.) rekavši da smo gazije u ratu, a kukavice u miru i da nam nedostaje nacionalne budnosti. Huseinović je častan primjer onih koje zahvalno možemo nazvati stražarima u miru, a ovo nije njegov prvi dokumentarni film s bolnom temom rata u BiH, koji argumentirano podsjeća zašto se ne smije zaboraviti na ratne strahote. Na njegove filmove ćemo u pravilu reagirati s neskrivenim emocijama zgražanja, tuge, ali i neskrivenog

ponosa. Huseinović nanovo osvjetljuje ulogu i važnost hrabrih bosanskih vojnika koji su branili svoju zemlju od agresora i naprosto je nevjerovatno s koliko dokumentarnog materijala (navodeći izvore, dakle s pokrićem) Huseinović raspolaže, u što je nesumnjivo uloženo golem trud. Ono što posebno raduje jest pronalaženje autentičnih sudionika i svjedoka (ne samo onih iz vojne i političke vrhuške) sukoba i zločina koji se kroz intervju pojavljuju u filmu. Huseinović je, kao pripadnik Armije BiH, osobno svjedočio i sudjelovao u ratu na jednom od najžešćih sarajevskih ratišta, a ono što je prezentirao potkrijepio je mnoštvom izvornih dokumenata, snimaka i svjedočanstava. Neke će začuditi podatak da je Avdo Huseinović istodobno

37

i estradni umjetnik i kompozitor. U periodu od 1997. do 2003. godine snimio je pet kantautorskih CD-a. Nekoliko godina zaredom proglašavan je kompozitorom godine u BiH, ali kompozitorom godine na prostoru ex-Jugoslavije.

Na obljetnicu devetnaestogodišnjice jedne od najveličanstvenijih pobjeda bosanskih branilaca tokom agresije 1992.-1995., Huseinović je bosanskoj javnosti predstavio svoj novi dokumentarac pod nazivom "Bosna ili smrt". Ovo je četvrti Huseinovićev dokumentarac snimljen u produkciji "Haber". Riječ je o neispričanoj priči o historijskim događajima 2. i 3. maja 1992. godine, kada se odigrala jedna od ključnih bitaka u obrani Bosne i Hercegovine. U filmu se pojavljuju Stjepan Kljuić, Ejup Ganić, Jovan Divjak, Zaim Backović Zagi, Zoran Čegar, Ismet Dahić, Dževad Topić Topa, Adem Jež, Jusuf Pušina, Emir Zlatar, Hasan Dolovac i mnogi drugi. Poznato je da su 2. maja 1992. godine elitne jedinice Jugoslavenske armije, po naredbi generala Milutina Kukanjca i Vojislava Đurđevca, izvršile opći napad na grad Sarajevo. Bitka se vodila na 150 metara od zgrade Predsjedništva BiH i bio je to dan kad je trebalo pokoriti BiH. Zanimljivi su i kadrovi u kojima bivši član Predsjedništva BiH Stjepan Kljuić govori o ulozi Fikreta Abdića – njegovom izdajničkom pojavljivanju u Sarajevu s namjerom da nakon zauzimanja Predsjedništva objavi da Bosna i Hercegovina ostaje u Jugoslaviji. Sarajevo su tada napale najelitnije jedinice Vojske Jugoslavije kojima su komandirali pukovnik Milan Šuput (zarobljen od strane bosanskih teritorijalaca i specijalaca MUP-a BiH) i major Marko Labudović Labud. Potonji je ranjen na Skenderiji, a radnici Marko Starčević i Enes Alispahić su ga požrtvovno (iako je riječ o agresoru) izvukli ranjenog, a onda su zajedno s njime poginuli od agresorske granate koja je pala na plato Skenderije. Kada je propao plan zauzimanja Predsjedništva BiH i Republičkog MUP-a, agresorski vojnici su na aerodromu Butmir oteli predsjednika Aliju Izetbegovića, njegovu kćer i pratnju koji su se vraćali s pregovora u Lisabonu. Teško je prepričati sve detalje iz filma, treba ga pogledati, ali svakako se mora spomenuti herojsku ulogu Nusreta Šišića Dede koji je na 150 metara zaustavio agresorske specijalce protuočlonom napravom, napravljenu u kućnoj radinosti od vodovodne cijevi. U filmu se po prvi put prikazuje tijek događaja 2. maja 1992. te se iz sata u sat istražuju i analiziraju detalji oko agresorskog plana

Avdo Huseinović

završne operacije zauzimanja grada Sarajeva, a prikazani su i do sada nikada viđeni snimci.

Agresorske napadače, koji su poginuli 2. maja 1992., srbijansko tužilaštvo je smjestilo u tzv. "slučaj Dobrovoljačka" zbog čega se vrši progon heroja obrane BiH. U filmu se lako uočava koliko istine ima u srbijanskoj propagandi o navodnim zločinima nad "nedužnim vojnicima". Poruka filma "Bosna ili smrt" je da se 2. i 3. maja 1992. godine u Sarajevu nije desio "slučaj Dobrovoljačka", nego "slučaj napada na zgradu Predsjedništva BiH", "slučaj otmice predsjednika Predsjedništva međunarodno priznate države BiH od strane agresorske krmje Jugoslavije", "slučaj držanja građana Sarajeva kao talaca u centru grada", "slučaj diverzije kojom je uništena Glavna pošta u Sarajevu", "slučaj oslobađanja otegot predsjednika Izetbegovića". Avdo Huseinović je ustvrdio da je ovo njegov četvrti dokumentarni film koji možda nije najbolji, možda mu nije najdraži, možda nije najemotivniji, ali je zasigurno najvažniji jer je, nažalost, jedinstvena video obrana Republike Bosne i Hercegovine i njenih branilaca od pravnog progona države Srbije. Za "Preporodov Journal" Huseinović je rekao da je ovaj film prvenstveno njegov autorski odgovor na stalno granatiranje srbijanskog topništva lažima, kako svog tako i našeg naroda, ali i cijelog svijeta. "Nijet mi je bio da im se konačno pokušamo suprostaviti istinom, a ona je mač u našim rukama, i da jednom i zauvijek tu priču o izmišljenom slučaju Dobrovoljačka, koji ustvari i ne postoji, razbistrimo prvo našem narodu, a onda i onim ostalim kojima je stalo do prave istine." Na pitanje o reakcijama na film Huseinović je odgovorio da još uvijek nema nekih žešćih napada i za sada ga je pratila prilično zadovoljavajuća medijska pozornost domaćih

televizija do printanih medija. Huseinović očekuje neki žešći udar od srbijanskog tužilaštva i njihove propagandne artiljerije u danima koji dolaze, ali optimistično poručuje da smo se uvijek lakim pješadijskim oružjem dobro nosili protiv tona njihovog najrazornijeg eksploziva.

Huseinovićev dokumentarni rad počinje filmom pod naslovom "Vanzemaljci iznad Sarajeva" koji obrađuje najveće sarajevske bitke, a glavni likovi su legendarni komandanti rahmetli Safet Zajko i rahmetli Enver Šehović, kao i njihovi vojnici koji su svojim herojskim pobjedama u Pofaličkoj bici, bitkama za Žuč, Naselje heroja Sokolje i slobodnu vogošćansku teritoriju ispisali najsvjetlije stranice novije historije Sarajeva. U filmu "Krvavi ples po Šeheru" Huseinović donosi svjedočenja preživjelih aktera napada na Policijsku školu Vraca 5. aprila 1992., nadalje, dešavanja ispred Skupštine BiH 5. i 6. aprila 1992. godine, o pobjedi nad Šešeljevim paravojnim jedinicama 21. aprila 1992. godine kod slastičarne Palma, o pogibiji sarajevskog heroja Vinka Šamarlića na Hrasnom brdu 8. juna 1992. godine, dva dana prije nego je trebao ponijeti bosansku zastavu na otvaranju Olimpijade u Barceloni, te o jednoj od najslavnijih pobjeda sarajevskih branilaca - bitci "11 plavih" kod Željinoog stadiona. Film donosi i ekskluzivnu priču o učešću ruskih dobrovoljaca u napadima na Sarajevo, a govori i o svirepim zločinima Veselina Batka Vlahovića nad civilnim stanovništvom Grbavice. "Daleko je Tuzla" je treći dokumentarni film Avde Huseinovića snimljen povodom 15-godišnjice genocida u Srebrenici i prvi je dokumentarac koji obrađuje ratnu tematiku u srednjem Podriju od 1992. do 1995. godine. Ovo je ujedno prvi film u kojem o ratnim vremenima govori i ratni komandant Srebrenice brigadir Naser Orić. Huseinović je autor knjige pod nazivom "Dželatli naroda mog", koja govori o najvećim ratnim zločinima nad Bošnjacima od 1992. do 1995. godine. Možda bi tu knjigu najbolje okarakterizirala izjava promotora Amora Mašovića, koji kaže da je ona jedinstveni registar zločinaca nad Bošnjacima. Svi oni značajniji krvnici, poznati, a i manje poznati, koji su ubijali, naređivali i organizirali genocid nad Bošnjacima opisani su u knjizi. Izuzetno je važan i koristan rad Avde Huseinovića u vremenima kada se istina o stradanju Bošnjaka i Bosanaca od strane velikosrpske agresije pokušava falsificirati, izvrgnuti ruglu, a njene časne branitelje uhapsiti. Huseinović se opravdano pita: "Zašto nas je sramota slaviti i veličati hrabrost bosanskog vojnika?" □

Mirza Delibašić – Kinde: neponovljivi umjetnik pod koševima i boem kojem je boemstvo došlo glave

Svjetski košarkaški velikan

Avdo Huseinović

Mirza Delibašić – Kinde... Bio je i ostao sportska zakletva Sarajeva, rodne mu Tuzle, Bosne i Hercegovine, Balkana.

Rodio se 9. januara 1954. godine u Tuzli, od oca Izeta i majke Dude. Mirzin dedo Ibrahim radio je kao rudar u Kaknju, a baba Izet je poslije Drugog svjetskog rata kao profesor fizike i matematike iz Kaknja 1949. godine poslom prvo otišao u Foču, a nekoliko mjeseci kasnije u Tuzlu, gdje će ostati preko 20 godina. Mirzina majka Duda rođena je 1925. godine u Ljubuškom. Sa samo dvije i po godine ostala je bez majke Zinete, a sa deset godina i bez oca Zaima. Sudbina je htjela da se u Kaknju 1948. godine upozna sa Mirzinim babom Izetom. Ljubav je planula na prvi pogled, a zatim i brak. Godine 1952. rodio im se prvi sin Amir, a 1954. godine Mirza.

Blistavu sportsku karijeru Mirza Delibašić započeo je 1968. godine, kada je postao pionirski prvak Bosne i Hercegovine u tenisu. Član Košarkaškog kluba "Sloboda" iz Tuzle postao je 1968. i u ovom klubu ostao je do 1972. godine, kad postaje član "Bosne", kada je odigrao i prvu utakmicu protiv "Jugoplastike" iz Splita. U Sarajevo je Mirza došao 1. augusta 1972. godine, a najuporniji za njegov dolazak je bio Bogdan Boša Tanjević, koji je sa 24 godine postao najmlađi trener u historiji tadašnje jugoslavenske košarke. Mirzin početak u "Bosninom" dresu odličan je scenarij za jednu uzbudljivu filmsku priču sa lošim i neuspješnim početkom, koji puno ne obećava, i sretnim završetkom, u kojem glavni junak završi na prijestolu. U prvih devet utakmica, Mirza je u "Bosni" doživio devet poraza. Pravo je čudo kako tada Boša Tanjević nije smijenjen na poziciji trenera. Već naredne 1973. godine, u "Bosni" je vanredno stanje. Košarkaši su počeli trenirati kao komandos. Počela je priprema za nešto veliko. Dobio je Mirza i nadimak Kinde.

"Sarajevo je moja sudbina, možda mi je to najbolja odluka u životu", izjavio je jednom Mirza. Pred Svjetsko košarkaško prvenstvo u Puerto Ricu 1973. godine i nakon ubitačnih priprema po SAD selektor Mirko Novosel odlučuje da je trinae-

*Mirza Delibašić - Kinde
(Tuzla, 1954. - Sarajevo, 2001.)*

sti, prekobrojni igrač - Mirza Delibašić. Valjda samo Novosel nije bio iznenađen, svi ostali su bili šokirani, igrači, novinari. "Prvo sam mislio da se Novosel zbunio i pogrešno pročitao moje ime. Ali, kada mi je prišao i rekao da za mene ima još vremena, mislio sam da ću se onesvijestiti. Htio sam se odmah vratiti, ali rekli su mi da je to tehnički neizvodljivo." Iz Sarajeva, prijatelji iz kluba, šalju mu telegram: "Ti si za nas najbolji na svijetu - STOP - budi pametan, hrabar i dostojanstven - STOP - mi te svi mnogo volimo."

Dolazi zlatna medalja na Evropskom prvenstvu u Liježu. U Manili 1978. godine, na Svjetskom prvenstvu, kada s reprezentacijom Jugoslavije osvaja zlatnu medalju, napada ga bol. Kičmu je tada sredio neki kineski doktor, to su bili prvi znaci da će Kinde imati zdravstvenih problema koji će ga pratiti. U sarajevskoj "Bosni" je 1978/79. bila šampionska sezona. Mirzin prosjek šuta: 33,7 koševa po utakmici, samo tri puta ispod 50%, na nekim utakmicama i do 80%, slobodna bacanja 92,6%.

Usmeni dogovor umjesto potpisa na ugovor

Svako vremensko razdoblje ima ličnosti koje su ga obilježile. Mirza Delibašić bio je dovoljno jaka ličnost da obilježi ne samo vremensko razdoblje, već i cijelu jednu generaciju, jedan sport, jedan grad i

jednu državu. "Kakav je čovjek bio Mirza govori anegdota sa kraja 70-ih godina prošlog vijeka. Tada smo obojica bili u Bosni i gostovali smo u legendarnim 'Jazinama' kod Zadra. 'Jazine' su tada važile za jednu od najneugodnijih dvorana za gostovati. Međutim, prilikom predstavljanja ekipa, kad je zvanični spiker pročitao Kindetovo ime, kompletna dvorana je ustala na noge i gromoglasnim aplauzom pozdravila Bosninu 'dvanaestku'. Svaki Mirzin koš 'Zadru' bio je popraćen aplauzom. Mislim da niko nikad nije tako dočekan u 'Jazinama', a to dovoljno govori kakav je Mirza bio čovjek", prisjeća se trenutaka sa Kindetom još jedna legenda "Bosne", Bogdan Tanjević, Mirzin trener iz vremena kad je sarajevska ekipa pokorila bivšu državu i Evropu.

U francuskom Grenobleu 4. aprila 1979. "Bosna" postaje evropski prvak, Mirza Delibašić predvodio je zlatnu generaciju "Bosninih" košarkaša koji su, pod vodstvom trenera Bogdana Tanjevića, u finalu Kupa evropskih šampiona savladali talijanski "Emerson" sa 95:93. Legendarni Kinde postigao je 30 poena u tom historijskom podvigu sarajevskih "Studenata". Bio je to vrhunac njegove karijere, premda je tek navršio 25. godinu života. Hiljade ljudi su dočekale Mirzu i ostale košarkaše "Bosne" na sarajevskom aerodromu "Butmir". Na ulasku u prepunu "Skenderiju", gdje su im dodijeljene Šestoaprijske nagrade, Mirza je bio među posljednjim. Uvijek skroman, nastojao je ostati po strani. Ovaj je trijumf, istovremeno, bio znak da je vrijeme da Kinde potraži nove izazove, a nema većeg od dresa kraljevskog kluba iz Madrida. Pamti se da je Delibašić bio prvo neameričko pojačanje iz inozemstva i, u tom trenutku, najskuplji košarkaš u historiji "Reala" iz Madrida. Dvije godine bile su dovoljne da Kinde dobije mjesto među klupskim velikanima. Njegovo se ime i danas se u Španjolskoj izgovara s poštovanjem.

1980. iz "Bosne" je prešao u "Real" iz Madrida. I na prvom koraku zaprepastio Španjolce. "Pozvao me predsjednik 'Reala' Luis de Karlos, ponudio uslove, ja prihvatilo i rekao mu da nema potreba da išta

potpisujemo, dovoljan je usmeni dogovor”, pričao je Delibašić. Karlosa je to zaprepastilo, stalno je kasnije pričao o tome. Svi do tada su željeli posebne uslove, klauzule, neoborive ugovore. Mirza je tražio riječ. Dobio je. I “Real” ga je ispoštovao do kraja. 300.000 dolara. Višestruko im je vratio: “To je bila moja zlatna godina. Lopta nije htjela nikud osim u koš”, sjećao se naš košarkaški div. Nezadovoljan vlastitom izvedbom, želio je prije vremena nakon druge sezone napustiti Madrid. U klubu kojeg je očarao igrom i više od svega odnosima, nisu odbili Mirzu, ali su ponudili isplatiti trogodišnji ugovor do kraja, bez obzira na to što treću sezonu – neće igrati.

Nikad ga nisu zaboravili. Kinde je, u gomili zvijezda koji su nosili dres “Real Madrida” ostao jedan od najvećih. Organizirali su oproštajnu utakmicu. Često je bio “najdraži gost Madrida”. Lolo Sainz, dugogodišnji trener “kraljevskog kluba” kaže: “Mirza je bio važan čovjek za mene. Način na koji je igrao košarku u ‘Real Madridu’ je nazaboravan. Došao je iz kluba koji nije bio toliko popularan u svijetu i za kratko vrijeme je promijenio filozofiju igre u velikom klubu kakav je ‘Real’. Zvao sam ga Maestro zato što sam mnogo stvari naučio od njega. Bio je čovjek koji nam je konstantno prenosio svoje znanje. Njegova karizma bila je nevjerojatno jaka. Uvijek nas je volio prijatno iznenaditi - jednog dana je izgovorio riječ *paleta* (papak, op.a.) i svi smo se smijali.”

Pomoć u tim trenucima mu je ponudio Boša Tanjević. Otišao je kod njega u Italiju, u “Casertu” kod Napulja, ali tada su počeli problemi sa zdravljem. Po povratku sa priprema novog kluba, 2. oktobra 1983. godine, doživio je moždani udar. Pričao je da su mu to najstrašnji trenuci u životu. Kinde se nije dao i počeo je oporavak. Prohodao je, progovorio, ali više nije mogao pisati. Postavili su ga za direktora “Bosne”. Klubu je išlo i tako i tako, ali to nije bio posao koji ga je ispunjavao. Počela je sljedeća faza pada. Vina su se pretvorila u čašicu, čašica u litre. Po sopstvenom priznanju postao je alkoholičar. Vino i pivo ga nisu mogli ni prevariti. Viski mu je bio jedina hrana, a vremenom i jedini prijatelj. Završilo je kako je moralo. Delirium tremens. Ponovo VMA, kožni kaiševi, koma, čak do kliničke smrti. Aparati su je pokazali. Mirza nije mislio tako. Dvije godine je prestao piti žestoka pića. Organizam više nije mogao da podnese. I pored toga nije zaboravljen. “Gigantes del Basket” mu 1990. godine dodjeljuje nagradu koju se prije njega dobili samo Korbalan i Dino

*Danko Delibašić ispred očevo
spomenika u centru Sarajeva*

Menegin – “Gigante de Leyuenda”. Uvijek je prvo mislio na druge, tek onda na sebe. Volio je život, volio je noći, volio je cigarete i čašu.

Vjeran svome gradu do kraja života

Svome gradu Sarajevu (iako je rođen u Tuzli) najbolje se odužio ostavši u njemu dok su ga agresori razarali. Mogao je otići gdje god je htio, odbio je ponudu “Real” da sa porodicom bude izmješten u Madrid. Svoju dnevnu dionicu pod granatama i snajperima od naselja Ciglane, gdje je stanovao, uvijek je završavao u FIS-u kod Mirsade, uz karte i piće sa vjernim prijateljem Davorinom Popovićem Pimpek. Svojoj supruzi Slavici, koja se sa sinom Dankom nalazila u izbjeglištvu, 1. februara 1993. godine, između ostalog, u pismu iz ratnog Sarajeva je napisao: “Rekao sam ti da sam se prijavio u Oružane snage 1. decembra 1992.godine. To znači da sam položio zakletvu da ću, ako bude trebalo, dati i svoj život za svoje pokoljenje.”

Mirza je teško podnosio pogibije nedužnih Sarajlija. “Ovu će zemlju spasiti ljudi čistog srca, a ima nas dovoljno”, često je govorio slušajući Karadžićeve i Mladićeve artiljerijske aždaha kako sa okolnih brda ubijaju Sarajevo. Kao i o većini poznatih Sarajlija, ni Mirzu nije zaobišla gebelsovska srpska ratna propaganda. “Ne samo da su lagali o meni, već izdali i knjigu u kojoj govore o tome. To je knjiga ‘Genocid nad Srbima’ u kojoj piše da sam imao oko stotinu Srpkinja u svom bordelu”, žalio se Mirza. A poslije agresije je ponovo je počeo da pije. I ponovo bolest. Tada je, kako kaže, s alkoholom bilo

gotovo. Jedino što on pod alkoholom ne podrazumijeva pivo i vino. To mu je za zavaravanje.

O tome što je Mirza Delibašić značio Sarajevu u jednom svom tekstu možda je ponajbolje opisao književnik Miljenko Jergović, koji napisa: “Osim njega ne znam više nikoga koga Sarajevo nije pokušalo osporiti. I pritom je svu veličinu pokazao u ovome gradu. Svi drugi mogli su biti šupci i papci, lopovi, prevaranti i foleri, bilo da se radilo o Bregi (Goran Bregović op.a.), Čoli (Zdravku Čoliću op.a.), Papetu (Safet Sušić, op.a.), Berberu ili Indexima, samo za njega niko nikada nije rekao da je loš košarkaš i da je budala. Da se Michael Jordan rodio u Sarajevu, puno bi gore prošao. Da je Picasso bio naš, već bi ga pola grada smatralo trećerazrednim molerom i teškom varalicom. Samo je Kinde mogao izbjeći takvoj sudbini.”

Bio je 8. decembar 2001. godine kada je ex-jugoslavenskim prostorima prostrujala agencijska vijest: “Poznati košarkaš, reprezentativac bivše Jugoslavije Mirza Delibašić, preminuo je u Sarajevu poslije teške bolesti. Sa sarajevskim košarkaškim klubom Bosna 1979. je osvojio klupsko prvenstvo Evrope, a s reprezentacijom bivše Jugoslavije osvojio je evropsko, svjetsko i olimpijsko zlato. Kada je umro, Mirza Delibašić – Kinde je imao samo 47 godina. Tokom karijere nastupao je za ‘Slobodu’ iz Tuzle (1968.-1972.), ‘Bosnu’ (1972.-1981.), ‘Real Madrid’ (Španija, 1981.-1983.). Za ‘Bosnu’ je odigrao 700 utakmica i postigao oko 14.000 koševa. U reprezentaciji Jugoslavije odigrao je 176 utakmica. Igrao je na poziciji beka i krila (197 centimetara). Kao trener, radio je u ‘Bosni’ i bio je selektor reprezentacije BiH koja je 1993. godine na Evropskom prvenstvu u Njemačkoj osvojila osmo mjesto. Za sportistu stoljeća BiH proglašen je 2000. U martu 2007. uvršten je u Kuću slavnih Međunarodne košarkaške federacije (FIBA) i izabran među 50 najvećih košarkaša u prvih 50 godina evropskih košarkaških takmičenja. Dobitnik je priznanja Međunarodnog olimpijskog komiteta (MOK).”

Sportska dvorana u sarajevskoj “Skenđeriji” danas nosi naziv “Dvorana Mirza Delibašić”. Mirza Delibašić je bio umjetnik pod koševima i boem u životu. Njegovim odlaskom nestalo je i generacije košarkaških “romantičara”. Mirza nije igrao košarku, Mirza je živio košarku. Kinde je jednostavno bio “rođen da bi u košarci kreirao i pisao najljepše priče”. Od Tuzle, Sarajeva, reprezentacije Jugoslavije, Grenoble do “Real Madrida”. Vidio je sve i osvojio što se osvojiti dalo. □

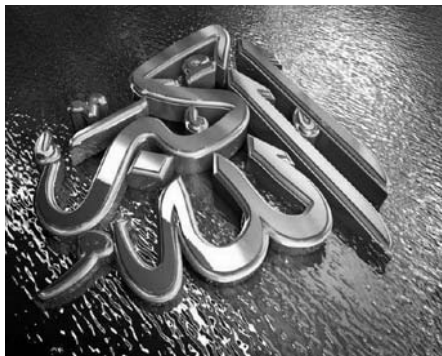
Islamsko poimanje Boga

Mirza ef. Mešić

Potpuno uvjerenje i svjedočenje da je sve u našem univerzumu stvorio Bog, Koji je u Svome Biću i u Svojim svojstvima i imenima Jedan i Jedincat, prvi je uvjet pripadnosti islamu. Muslimani u svojim molitvama i govoru, sukladno kur'anskom tekstu, za Boga gotovo uvijek koriste ime Allah, dodajući *džellešanuhu*, što znači *Uzvišen je On*, ili *subhanehu ve tela*, u značenju *Slava Njemu Uzvišenome*. To ime dolazi iz arapskoga jezika i ono u arapskoj gramatici nema ni dvojину ni množinu, niti se može odrediti rodom. Jer, Allah je iznad svih osobina koje razlikuju bića jedna od drugih. Svjedočenje Njegove Jedincatosti izražene kroz riječi *La ilaha illallah* (Samo je Allah Bog) sačinjava prvi dio *šehadeta*, posvjedočenja pripadnosti vjeri islamu, dok drugi glasi *Muhammedun resullallah* (Muhammed je Božji poslanik). Ime Allah ne javlja se prvi put objavom Kur'ana. To su ime koristili i predislamski Arapi za Vrhovno Božanstvo. Međutim, uz Njega su obožavali i druga božanstva, čemu se Kur'an svojim strogim izrazom monoteizma oštro suprotstavio. Vjeru u Allaha kao Vrhovno Biće Arapi su najvjerojatnije naslijedili od Ibrahima a.s. i njegova sina Isamila a.s., ali su je vremenom iskrivili grubim oblicima politeizma o čemu govori i Kur'an na više mjesta. Bog je u odnosu na ljude jedinstveno Božanstvo (*Wahid*), a u Samome Sebi Jedan (*Ehad*). S ta dva termina muslimani naglašavaju Božju transcenciju ili *tevhid*.

Allah dž.š. nije nikakav poseban muslimanski bog, kako, nažalost, mnogi nemuslimani vjeruju ili krivo razumijevaju, nego je Allah Uzvišeni, Stvoritelj i Gospodar cijelog univerzuma, isti onaj Bog spomenut u židovskoj vjeri kao Jahve ili u kršćanskoj kao Bog otac, s tim da je islamu strano i ustvari bogohulno na taj način nazivati Boga, jer se On ne može pojavljivati ni na koji drugi način nego kao Jedno, Jedincato Biće. To je isti onaj Bog koji se objavljivao Ademu/Adamu, Nuhu/Noi, Ibrahimu/Abrahamu, Musau/Mojsiju, Isau/Isusu i Muhammedu, neka je na sve njih Allahov mir i blagoslov. Bog Starog i Novog zavjeta je Bog spomenut u Kur'anu imenom Allah dž.š.

"Prije tebe (Muhammede) nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte." (El-Enbija, 25)

Navedeni kur'anski ajet ukazuje da je prvi i najvažniji zadatak svih poslanika i prije Muhammeda a.s. bio da ljudima ukažu na postojanje samo Jednoga Boga. Islam je samo potvrda jednog te istog učenja koje se nalazilo u srži židovstva i ranog kršćanstva.

Allah dž.š. postoji, On ima, ali tko je On? Gdje je On? Koje su mu osobine, jesu li slične stvorenjima ili se razlikuju? Mogu li se čovjek i Bog opisivati istim pridjevima? Sve su to pitanja koja će zauvijek zaokupljati ljudski um. Islam na to daje odgovore.

Kako govoriti o Allahu?

Osim imena Allah, Kur'an koristi i druga imena i atribute u opisu ili ukazivanju na Vrhovno Biće Koje nas je stvorilo i Koje upravlja svim vidljivim i nevidljivim pojavama. Tih imena je 99 i muslimani su tijekom povijesti razvili cijelu znanost o Lijepim Božjim Imenima (*El-esmau-l-husna*).

"Allah ima najljepša imena, i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena..." (El-Eraf, 180)

Allahova lijepa imena spomenuta u Kur'anu:

1. Allah – Allah je Onaj, osim koga drugog Boga nema
2. Er-Rahman – Svemilosni
3. Er-Rahim – Milostivi
4. El-Meliku – Vladar
5. El-Kuddusu – Sveti
6. Es-Selamu – Čist od mana
7. El-Mu'minu – Koji potvrđuje obećanja
8. El-Muhejminu – Koji daje sigurnost
9. El-Azizu – Koji sve pazi i prati
10. El-Džebbaru – Snažni
11. El-Mutekebbiru – Silni
12. El-Haliku – Stvaralac
13. El-Bari'u – Koji divno stvara
14. El-Musavviru – Koji likove daje
15. El-Gaffaru – Koji mnogo prašta
16. El-Kahharu – Koji nadvladava
17. El-Vehhabu – Koji mnogo poklanja
18. Er-Rezzaku – Koji obilnu opskrbu daje
19. El-Fettahu – Koji sve rješava i otvara
20. El-Alimu – Koji sve zna
21. El-Kabidu – Koji steže
22. El-Basitu – Koji pruža
23. El-Hafidu – Koji spušta
24. Er-Rafiu – Koji diže
25. El-Muizzu – Koji uzvisuje
26. El-Muzillu – Koji ponizuje
27. Es-Semiu – Koji sve čuje
28. El-Besiru – Koji sve vidi
29. El-Hakemu – Sudac
30. El-Adlu – Pravedni
31. El-Latifu – Dobri
32. El-Habiru – O svemu obaviješteni
33. El-Halimu – Blagi
34. El-Azimu – Veliki
35. El-Gaffuru – Koji prašta
36. Eš-Šekuru – Koji je zahvalan
37. El-Alijju – Visoki
38. El-Kebiru – Veliki
39. El-Hafizu – Koji čuva
40. El-Mukitu – Koji pazi i uzdržava
41. El-Hasibu – Koji obračun svodi
42. El-Dželilu – Veličanstveni
43. El-Kerimu – Plemeniti
44. Er-Rekibu – Koji motri na svaki pokret
45. El-Mudžibu – Koji molbe prima
46. El-Vasiu – Koji milošću i znanjem sve obuhvata
47. El-Hakimu – Mudri
48. El-Vedudu – Koji voli
49. El-Medžidu – Slavljeni
50. El-Baisu – Koji proživljuje
51. Eš-Šahidu – Koji je o svemu svjedok
52. El-Hakku – Vrhovna Istina
53. El-Vekilu – Sveopći Staratelj
54. El-Kavijju – Moćni
55. El-Metinu – Čvrsti
56. El-Velijju – Zaštitnik
57. El-Hamidu – Hvaljeni
58. El-Muhsi – Koji i sitnice obuhvata i broj im zna
59. El-Mubdiu – Koji je početni Stvaralac
60. El-Muidu – Konačni proživitelj
61. El-Muhji – Koji život daje
62. El-Mumitu – Koji smrt daje

63. El-Hajju – Živi
64. El-Kajjiimu – Koji sve obdržava
65. El-Vadžidu – Imučni
66. El-Madžidu – Slavni
67. El-Vahidu – Jedini
68. Es-Samedu – Kome se svako obraća
69. El-Kadiru – Svemoćni
70. El-Muktediru – Koji sve može
71. El-Mukaddimu – Koji unapređuje
72. El-Mu'ehhiru – Koji zapostavlja
73. El-Evvelu – Prvi
74. El-Ahiru – Posljednji
75. Ez-Zahiru – Jasni
76. El-Batinu – Skriveni
77. El-Valiju – Koji upravlja
78. El-Mutealiju – Svevišnji
79. El-Berru – Dobročinitelj
80. Et-Tevvabu – Koji kajanje uslišava
81. El-Muntekimu – Koji ne ostaje dužan
82. El-Afuvvu – Koji oprašta
83. Er-Reufu – Samilosni
84. Maliku-I-mulki – Gospodar svih svjetova
85. Zul-Dželali ve-I-Ikrami – Najveličanstveniji i Najčasniji
86. El-Muksitu – Sveopći djelitelj pravde
87. El-Džami'u – Koji sve okuplja
88. El-Ganijju – Koji je bogat
89. El-Mugni – Koji daje bogatstvo
90. El-Mani'u – Koji oduzima bogatstvo
91. Ed-Darru – Koji dopušta štetu
92. En-Nafi'u – Koji stvara korist
93. En-Nuru – Sveopće svjetlo
94. El-Hadi – Koji upućuje
95. El-Bedi'u – Stvoritelj (Prapočetak svega)
96. El-Baki – Vječiti
97. El-Varisu – Konačni nasljednik svega
98. Er-Rešidu – Upućivač na dobro
99. Es-Saburu – Strpljivi, Koji ne hiti s obračunom.

Allahova lijepa imena neodvojiva su od Biti samoga Allaha. Ona su vječna kao i sam Allah i dio su Njegova Bića. Allahova lijepa imena instrumenti su kojima se Allah otkriva čovjeku. Među 99 Božjih imena neka su posebno naglašena te se više koriste od drugih. Naprimjer, imena *Er-Rahman* (Milostivi) i *Er-Rahim* (Sve-milosni) koriste se svaki dan, jer ih vjernik izgovara prilikom svakodnevnih molitve u riječima *Bismillahi-r-rahmani-r-rahim* (U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog). Ovo je, smatramo, jako važno naglasiti, jer nemuslimani uglavnom imaju predodžbu Allaha kao Boga Koji samo kažnjava i Koji naređuje rat (džihad). Istina je da među imenima možemo naći i ona koja glase: *Onaj Koji strogo kažnjava* ili *Onaj Koji je pravedan*, no naglasak je uvijek na Allahovoj milosti i praštanju.

On je *El-Gaffaru* – Koji mnogo prašta, *El-Vehhabu* – Koji mnogo poklanja, *El-Halimu* – Blagi, *El-Berru* – Dobročinitelj, *Et-Tevvabu* – Koji kajanje uslišava... Po učenju islama, čovjek bi trebao biti oličenje Alahovih imena u svojim ograničenim mogućnostima. Da bude milostiv, pravedan, blag, koji dariva i slično. Muhammed a.s. kaže: "Allah dž.š. ima 99 imena i ko ih 'dostigne' ući će u Džennet." O značenju ovog hadisa islamski učenjaci zauzimaju različite stavove. Jedni smatraju da "dostići" Božja imena znači naučiti ih napamet, drugi misle da se Poslanikova izreka odnosi na one koji shvate njihov smisao i značenje, dok treći smatraju da "dostići" lijepa Allahova imena znači primijeniti njihov smisao i sadržaj, koliko je moguće, u svome životu.

Kur'anski opisi Boga

Allah dž.š. je Apsolutan i Neusporediv, istodobno transcendentan i imanentan. Njega ne možemo zamisliti niti usporediti s bilo čime u našoj mašti, jer bi Ga ograničili. Zato Ga ne možemo ni vidjeti, ali Ga možemo spoznati, kako Kur'an kaže: "*Gdje god da se vi okrenete pa tamo je Allahovo Lice.*" (El-Bekara, 115)

Po Kur'anu, Allah je nevidljiv, nedostižan ljudskome pogledu: "*To vam je Allah, Gospodar vaš, nema drugog boga osim Njega, Stvoritelja svega; zato Njemu robujte; On nad svim bdi! Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire; On je milostiv i upućen u sve.*" (El-Enam, 102-103)

Istodobno, on je ljudima "*bliži od vratne krvne žile kucavice.*" (Kaf, 16).

I On je blizu vjernicima kad Ga mole i trebaju: "*A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravome putu.*" (El-Bekara, 186).

Njegova savršenost i apsolutnost čovjeku se predočava Njegovim svojstvima poznatim u islamskoj terminologiji kao *sifati*. Svojstva (*sifati*) i djela koja On sam otkriva mogu biti spoznana pod jednim osnovnim uvjetom – da čovjek vjeruje. Njegova transcendencija izvodi se iz toga što je On s one strane ograničenja vremena, prostora i osjetilne egzistencije svijeta. Prava priroda Božja (Njegovo Uzvišeno Biće) ne može se uopće spoznati. Zato je Muhammed a.s. u jednoj svojoj izreci kazao: "*Razmišljajte o Allahovim blagodatima (stvaralačkim moćima) a ne o samom Allahu.*" (Tirmizi)

Kako je Božja bit nedostižna, te stoga i neopisiva i nedokučiva, svojstva su samo simboli Njegove zbiljnosti prilagođene ljudskim mogućnostima.

Allahovih svojstava je 14, a dijele se u dvije skupine:

- svojstva Allahova bića – *sifati subuttijeh*,
- svojstva Allahova savršenstva – *sifati zatijeh*.

Svojstva Allahova bića su:

1. Allah ima i postoji – *vudžud*,
2. Allah je Jedan – *wahdaniyyet*,
3. Allah je oduvijek, jer nije postao – *qidem*,
4. Allah je zauvijek, jer ga neće nestati – *beqa*,
5. Allah ničemu nije sličan – *muhalefetun-lil-havadisi*,
6. Allah Sam po Sebi opstoji – *qijamun bi nefsihi*.

Svojstva Allahova savršenstva su:

1. Allah živi Svojim vječnim životom – *hayat*,
2. Allah sve zna – '*ilm*',
3. Allah sve čuje – *sem'*,
4. Allah sve vidi – *besar*,
5. Allah sve Svojom voljom čini – *iradet*,
6. Allah je Svemoćan – *kudret*,
7. Allah govori Svojim božanskim govorom – *kelam*,
8. Allah sve stvara, održava i rastvara – *tekin*.

Bog može biti samo Jedan. Sve u prirodi se pojavljuje u paru ili mnoštvu, no Bogu to nije prisposodljivo. On je Sam po Sebi Jedan, jer da ima više bogova, kako Kur'an veli, bilo bi i isto toliko volja, što bi, u konačnici, rezultiralo kaosom u prirodi. "*Da Zemljom i nebesima upravljaju drugi bogovi, a ne Allah, poremetili bi se. Pa nek je uzvišen Allah, Gospodar svemira, od onoga što Mu pripisuju!*" (El-Enbija, 22)

Isto su tako ljudi znali pitati Muhammeda a.s.: ako je sve stvoreno, tko je onda Boga stvorio? Kur'an odgovara: "*Reci: On je Allah – jedan! Allah je Utočište svemu! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!*" (El-Ihlas, 1-4)

Božju Jedinost Kur'an snažno naglašava. Ona je kamen temeljac ispravnog vjeronanja. Ničim se ne smije oskrnaviti pa ni na simboličan način. Koliko je naglašena u islamu, najbolje nam govori kur'anski tekst u kojem stoji da je jedini grijeh koji Bog zasigurno neće oprostiti *širk* ili pripisivanje Bogu druga da bilo koji način.

“Allah, sigurno, neće oprostiti da Njemu druge smatraju ravnim, a oprostiti će kome hoće ono što je manje od toga. A daleko je zalutao onaj tko smatra da je Allahu neko ravan.” (En-Nisa, 116)

Na različite načine, u puno kur’anskih ajeta neopisive ljepote, Allah dž.š. opisuje se ljudima kako bi razmislili, povjerovali i učvrstili svoje vjerovanje.

“Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi.” (Eš-Šuara, 11)

“Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega – a i meleki i učeni – i da On postupa pravedno. Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!” (Ali Imran, 18)

“A vaš Bog – jedan je Bog! Nema boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog! Stvaranje nebesa i Zemlje, smjena noći i dana, lađa koja morem plovi s korisnim tovarom za ljude, kiša koju Allah pušta s neba pa tako u život vraća zemlju nakon mrtvila njezina – po kojoj je rasijao svakojaka živa bića, promjena vjetrova, oblaci koji između neba i Zemlje lebde – doista su dokazi za one koji imaju pameti.” (El-Bekara, 163-164)

“Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna – drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Moć Njegova obuhvaća i nebesa i Zemlju i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!” (El-Bekara, 255)

“Allahu ništa nije tajna ni na Zemlji ni na nebu! On vas oblikuje u matericama kako On hoće; nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!” (Ali Imran, 5-6)

“Reci: ‘Skivali vi ono što je u srcima vašim ili to javno pokazivali, Allah to zna. On zna sve što je na nebesima i što je na Zemlji – Allah je svemoćan.’” (Ali Imran, 29)

“O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi.” (En-Nisa, 1)

“Hvaljen neka je Allah, koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao, pa opet oni koji ne vjeruju – druge s Gospodarom svojim izjednačavaju! On vas od zemlje stvara i čas smrti određuje, i samo On zna do kada će svijeta biti, a vi opet sumnjate. On je Allah na nebesima i na Zemlji, On

zna i što krijete i što pokazujete, i On zna ono što radite.” (El-Enam, 1-3)

“Upitaj: ‘Čije je sve ono što je na nebesima i na Zemlji?’ – i odgovori: ‘Allahovo!’ On je Sebi propisao da bude milostiv. On će vas na Sudnjem danu sakupiti, u to nema nikakve sumnje; oni koji su sebe upropastili, pa – oni neće vjerovati. Njemu pripada sve što postoji u noći i danu; On sve čuje i sve zna. Reci: ‘Zar da za zaštitnika uzmem nekog drugog osim Allaha, stvoritelja nebesa i Zemlje? On hrani, a Njega niko ne hrani!’ Reci: ‘Meni je naredeno da budem prvi među onima koji se pokoravaju’ – i: ‘Nikako ne budi od onih koji mu druge ravnim smatraju!’” (El-Enam, 12-14)

“Allah čini da zrnje i košpice prokljuju. On iz neživa izvodi živo, iz živa neživo – to vam je, eto, Allah, pa kuda se onda odmećete? On čini da zora sviće, On je noć odredio za počinak, a Sunce i Mjesec za računanje vremena; to je odredba Silnoga, Sveznajućeg. On vam je stvorio zvijezde da se po njima u mraku upravljate, na kopnu i moru. – Mi potanko objašnjavamo znamenja Naša ljudima koji znaju. On vas stvara od jednog čovjeka da na Zemlji živite i da u njoj sahranjeni budete. – Mi potanko pružamo dokaze ljudima koji razumiju. On vodu s neba spušta, pa Mi onda činimo da pomoću nje niču sve vrste bilja i da iz njega izrasta zelenilo, a iz njega klasje gusto, i iz palmi, iz zametka njihova, grozdovi koje je lahko ubrati, i vrtovi lozom zasađeni, naročito masline i šipci, slični i različiti. Promatrajte, zato, plodove njihove, kad se tek pojave i kad zriju. To je zaista dokaz za ljude koji vjeruju.” (El-Enam, 95-99)

“Allah je nebesa, vidite ih, bez stupova podigao, i onda svemirom zavladao, i Sunce i Mjesec podčinio, svako se kreće do roka određenog; On upravlja svim i potanko izlaže dokaze da biste se uvjerali da ćete pred Gospodara svoga stati. On je Zemlju ravnom učinio i na njoj nepomične planine i rijeke stvorio i od svakog ploda po par, muško i žensko, dao; On dan zastire noću. To su doista dokazi ljudima koji razmišljaju.” (Er-Rad, 2-3)

“Allah zna što svaka žena nosi i koliko se materice stežu, a koliko se šire; u Njega sve ima mjeru; On zna nevidljivi i vidljivi svijet, On je Veličanstveni i Uzvišeni.” (Er-Rad, 8-9)

“On spušta kišu s neba, pa rijeke teku koritima s mjerom, i bujica nosi otpatke koji plivaju po površini. I ono što ljudi tope na vatri u želji da dobiju nakit ili oruđe ima također otpatke, slične onima. – Tako Allah navodi primjer za istinu i neistinu;

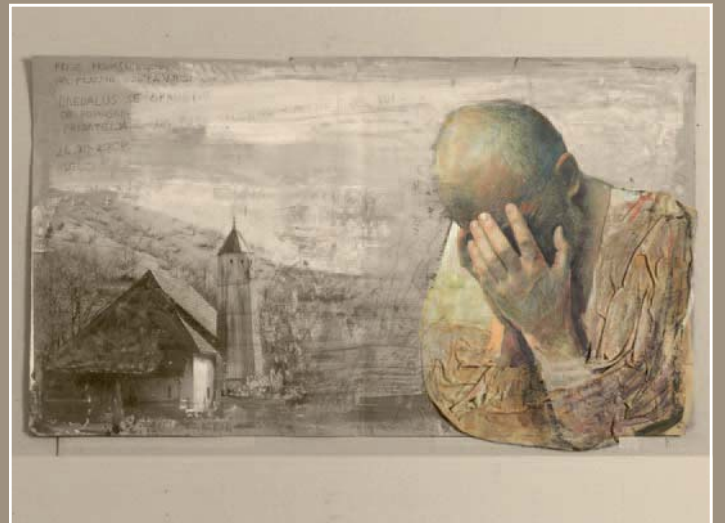
otpaci se odbacuju, dok ono što koristi ljudima ostaje na zemlji. Tako, eto, Allah objašnjava primjere.” (Er-Rad, 17)

“On je mudro nebesa i Zemlju stvorio; neka je On vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju! On stvara čovjeka od kapi sjemena, a on odjednom – otvoreni protivnik! I stoku On za vas stvara; njome se od hladnoće štitite, a i drugih koristi imate, njome se najviše i hranite; ona vam je ukras kad je s ispaše vraćate i kad je na pašu izgonite, a nosi vam i terete u mjesta u koja bez velike muke ne biste stigli – Gospodar vaš je, uistinu, blag i milostiv – i konje, i mazge, i magarce – da ih jašete, i kao ukras – a stvorioće i ono što ne znate. Allahovo je da ukaže na Pravi put, a ima ih i krivih; a da On hoće, sve bi vas uputio. On spušta s neba vodu koju pijete i kojom se natapa rastinje kojim stoku napasate; On čini da vam pomoću nje raste žito, i masline, i palme, i grožđe, i svakovrsni plodovi – to je, zaista, dokaz za ljude koji razmišljaju; On čini da se noći i danom koristite, i Suncem i Mjesecom, a zvijezde su volji Njegovoj potčinjene – to su, uistinu, dokazi za ljude koji pameti imaju – i svim onim raznobojnim što vam na Zemlji stvara – to je, doista, dokaz ljudima koji pouku primaju. On čini da se morem koristite, da iz njega svježe meso jedete i da vadite nakit kojim se kitite – ti vidiš lađe kako ga sijeku da biste nešto iz obilja njegova stekli i da biste zahvalni bili. On je po Zemlji nepomična brda pobacao da vas ona ne potresa, a i rijeke i puteve da se ispravno usmjeravate, i putokaze, a i po zvijezdama se oni upravljaju. Pa da li je onda Onaj koji stvara kao onaj koji ne stvara?! Urazumite se! Ako vi budete brojali Allahove blagodati, nećete ih nabrojati – Allah, uistinu, prašta i samilostan je – Allah zna šta tajite, a šta javno iznosite.” (En-Nahl, 3-19)

“To je onaj koji zna i nevidljivi i vidljivi svijet, Silni i Milostivi, koji sve savršeno stvara, koji je prvog čovjeka stvorio od ilovače – a potomstvo njegovo stvara od kapi hude tekućine, zatim mu savršeno udove uobličići i život mu udahne – i On vam i sluh i vid i pamet daje – a kako vi malo zahvaljujete!” (Es-Sedžda, 6-9)

“Allah brani da se ravnoteža nebesa i Zemlje poremeti. A da se poremete, niko ih drugi osim Njega ne bi zadržao; On je zaista blag i prašta grijeha.” (Fatir, 40)

“Reci: ‘Ja samo opominjem; nema boga osim Allaha, Jedinoga i Moćnog, Gospodara nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, Silnoga, Onoga koji prašta.’” (Sad, 65-66) □

MONOGRAFIJA "SREBRENICA"

AUTOR: MERSAD BERBER